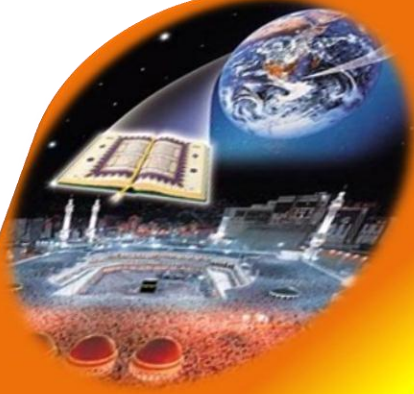

قرآن

سوره درگاہ

Ketabton.com

لیکوال :

ڈاکٹر نثار احمد صمد

د قرآن

سره مرکه

لیکوال :

ډاکټر نثار احمد صبر

د چاپ ټول حقوق خوندي دي.

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم:

د قرآن سره مرکه

ليکوال:

ډاکټر نثار احمد صمد

کمپوز:

خپله ليکوال

د ليکوال برېښنالیک:

Nsamad57@hotmail.com

د پښتۍ طرحه او انلاين چاري:

[مختار احمد احسان](#) - لراوېر ډاټ کام

www.Larawbar.com

د کتاب لړلیک

• لومړۍ برخه

• دوهمه برخه

• درېیمه برخه

• څلورمه برخه

• پنځمه برخه

• شپږمه برخه

• اوومه برخه

• اته برخه

• نهمه برخه

• لسمه برخه

• یوولسمه برخه

• دوولسمه برخه

• دیارلسمه برخه

• څوارلسمه برخه

• پنځلسمه برخه

• شپاړسمه برخه

• اوولسمه برخه

• اتلسمه برخه

نولسمه برخه

شلمه برخه

یوویشتمه برخه

دوه ویشتمه برخه

درویشتمه برخه

خلرویشتمه برخه

پنځه ویشتمه برخه

شپږ ویشتمه برخه

اووه ویشتمه برخه

اته ویشتمه برخه

نهه ویشتمه برخه

د قرآن سره د مرکې د پای لیکنه

د روژې لومړنۍ سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، د تیر کال د مبارکې روژې غونډۍ سر کال هم ستاسو درانه حضور ته دیرش سوغاتونه وړاندې کوم. د سړنۍ مبارکې روژې دغه دیرش تحفې «د قرآن سره مرکه» نومېږي چې د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو څو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دا یې تاسو او دا یې هم د لومړنۍ روژې لومړنۍ تحفه (ن. صمد) :

د قرآن سره مرکه

سَلامَ عَلَیکَ ، سلامتی دی وی پر تا (۱)
سَلامَ لَکَ ، سلامتی دی وی درباندي (۲)

پوښتنه: که لطفاً خپل ځان را وپيژني ؟
ځواب: زه د الله کتاب یم (۳) ، نوم می قرآن دی (۴).

پوښتنه: ډیر ښه ، تا وویل چې زه د الله کتاب یم. آیا کولای سې چې الله په لنډه توګه را وپيژني ؟
ځواب: هو ولی نه ، الله د هغه هستۍ اصلی او فطری نوم دی (۵) چې هر څه او ټول کاینات یې پیدا کړي دي (۶) ، الله یو دی او شریک نه لري (۷) ، الله د هر شي څښتن او مالک دی (۸) ، هغه د ټول عالم رب دی (۹) ، هغه مطلق حاکم دی (۱۰) ، یوازی الله د عبادت وړ دی او بس (۱۱) ، الله د عدم یعنی هېڅ څه هر څه او هر شي خلق کوي (۱۲) ، هغه ظاهر دی (۱۳) ، هغه باطن دی (۱۴) ، الله ټول کاینات چلوي (۱۵) ، هر څوک د هغه محتاج دی (۱۶) ، هغه هیچا ته هم اړ نه دی (۱۷) ، ژوند او مرګ د الله په اختیار کی دی (۱۸) ، صرف الله هر چا ته اولاد ورکوي (۱۹) ، الله تل موجود دی او تل به موجود وي (۲۰) ، هغه بی مثال دی یعنی هېڅ ساری نه لري (۲۱) ، هر څه له منځه ځي خو الله تلپاته دی (۲۲) ، هغه پر هر څه قادر دی (۲۳) ، هغه توبه قبلونکی او مهربان دی (۲۴)....

پوښتنه: دا څو ډیر حیاتي معلومات وو. اوس به راسم دې ته چې تا مخکې وویل چې زما نوم قرآن دی ، خو ما داسې هم اورېدلي دي چې ته د قرآن څخه علاوه نور نومونه او صفتونه هم لرې ، آیا خپل دغسې څو نومونه او صفات را ښوولای سې ؟
ځواب: هو ، زه ډیر نومونه او صفتونه لرم چې د بیلګې په توګه به ځینی دروښیم:

کتاب (۲۵)، رحمت (۲۲)، حکمت (۲۷)، حدیث (۲۸)، هُدا یعنی هدایت (۲۹)، فرقان یعنی د حق او باطل بېلوونکی (۳۰)، مُبین یعنی ښکاره دلیل (۳۱)، ایمان (۳۲)، کریم یعنی لوی (۳۳)، کلام (۳۴)، عدل (۳۵)، برهان (۳۶)، نور (۳۷)، قول (۳۸)، سراج (۳۹)، شفا (۴۰)، موعظت یعنی نصیحت (۴۱)، ذکر (۴۲)، عصمت (۴۳)، مبارک (۴۴)، علی یعنی لوړ رتبه (۴۵)، حکیم (۴۶)، مُهیمین یعنی ساتونکی (۴۷)، منیر (۴۸)، مصدق یعنی تصدیق کونکی، د پيش گویانو مصداق (۴۹)، جبل الله یعنی د الله رسی (۵۰)، ذکر یعنی یادوونکی (۵۱)، قِیم یعنی سمه او مستقیمه خبره (۵۲)، قول فصل یعنی فیصله کوونکی (۵۳)، احسن الحدیث یعنی بهترين کلام (۵۴)، مثانی یعنی جوړه جوړه (۵۵)، متشابه (۵۶)، تنزیل یعنی نازل سوی (۵۷)، روح (۵۸)، وحی (۵۹)، عربی (۶۰)، بصائر یعنی د فکر او سوچ پیدا کوونکي دلایل (۶۱)، بیان (۶۲)، علم (۶۳)، نعمت (۶۴)، حق (۶۵)، هادی (۶۶)، عجب (۶۷)، تذکره یعنی یادونه (۶۸)، عُرْوَة الوثقی یعنی ټینگه رسی (۶۹)، صدق یعنی رښتیا (۷۰)، امر (۷۱)، بُشری یعنی زیری ورکونکی (۷۲)، عزیز (۷۳)، بلاغ یعنی پیغام (۷۴)، قصص یعنی بیان، قصې (۷۵)، صراط (۷۶)، عظیم (۷۷)، بشیر یعنی زیری ورکونکی (۷۸)، نذیر یعنی خبرداری ورکونکی (۷۹)، مجید یعنی ستړتیا لرونکی (۸۰)، حُکم یعنی فیصله (۸۱)....

پوښتنه: دا خو ډیر په زړه پوری معلومات وو. آیا راته ویلای سې چې ته د چا تالیف یې یعنی مؤلف دی خوک دی؟
 ځواب: زما مؤلف الله دی، دا ځکه چې زه د هغه کلام یم (۸۲).

پوښتنه: نو چې داسې ده، دنیا ته چا رالیرلی یې؟
 ځواب: دنیا ته هم الله را نازل کړی یم (۸۳).

پوښتنه: دا صحیح ده چې الله نازل کړی یې، خو مخکې یا دغه دنیا ته چا راوړی یې؟
 ځواب: د الله په امر یوې ملایکې راوړی یم چې جبریل نومېږي (۸۴).

پوښتنه: نو پر مخکې ده چې ته تشریف راوړ، یعنی جبریل (ع) چا ته ورتسلیم کولې؟
 ځواب: زه محمد (ص) ته راوړل کېدل، یعنی د هغه پر مبارک زړه را نازل کېدل (۸۵).

پوښتنه: تا د زړه خبره وکړه، آیا دا ممکنه وه چې پر زړه باندې نه بلکې پر کوم غره باندې نازل سوی وای او خلکو هدایت درڅخه اخیستلای؟

ځواب: دغسې کار ځکه هیڅ امکان نه درلود، چې که زه پر کوم غره باندې نازل سوی وای نو لومړی خو به هغه غرد الهی جلال له امله چاودېدلی او ټوټه ټوټه سوی وای او تباهی به خپره سوې وای (۸۶). که احياناً

هغه غر سلامت هم پاته سوی وای نو په هغه صورت کی زما د احکامو په عملی تشریح کی قاطعیت نسو راتلای چی د هغه له امله به ما عملاً د کوم هدایتی کتاب رول هم نسو لو بولای. وگوره پر نبی کریم (ص) باندي زما نزول او هغه ته زما د عملی تشریح او تعبیر د مسئولیت اصلی مقصد دا دی چی په مسلمة امت کی فکری او عملی پیوستون او یووالی راسی (۸۷).

پوښتنه: آیا جبریل (ع) به ته کټ مټ او ټکی په ټکی راکښته کولې که څنگه؟
 ځواب: هو بالکل، جبریل زه حرف په حرف راوړلم (۸۸). دا ځکه چی هغه امین دی، د قوت او روح القدس (یعنی سپېڅلی روح) څښتن او د الهی حکم پابند دی (۸۹).

پوښتنه: اوس به یوه بله مسأله مطرح کړم او هغه دا چی ته کله دغه دنیا ته را نازل سوی؟
 ځواب: زما د نازل کېدو پیل د روژې د مبارکی میاشتې په یوه شپه کی و سو چی لیلة القدر نومېږی (۹۰).
 پوښتنه: آیا دنیا ته ستا نزول ټوله په یوه پلا یعنی یو ځایی سوی دی؟
 ځواب: یا، دنیا ته زما نازلېدل په یو ځایی توگه نه بلکی لږ لږ تعمیل سوی دی (۹۱).

پوښتنه: ولی لږ لږ نازلېدې او ولی په یوه پلا نه نازل کېدې؟
 ځواب: زه ځکه لږ لږ را لیږل کېدلم چی رسول الله او مسلمانان پرله پسې تشویق سی او د هغوی د زړونو د ډاډ باعث وگرځم (۹۲).

پوښتنه: نو چی داسی ده، څنگه راغونډ او تدوین سوی؟
 ځواب: ډیر ښه سوال دی، زما د راټولولو او تدوین انتظام هم پخپله الله ترسره کړی دی (۹۳).

پوښتنه: لطفاً راته ووايه چی ته چیرې نازل سوی یې؟
 ځواب: زما نزول په مکه کی پیل سوی دی (۹۴).

پوښتنه: آیا صرف په همدې مکه او د هغې په مربوطاتو کی نازل سوی یې او که په نورو ځایو کی هم را نازل سوی یې؟
 ځواب: زه د مکې څخه علاوه په مدینه او د هغه په مربوطاتو کی هم نازل سوی یم (۹۵).

(۱): سورة مريم، آیت ۴۷. (۲): سورة الواقعة، آیت ۹۱. (۳): البقره: ۲؛ الانعام: ۹۲؛ الحجر: ۱؛ النمل: ۱.
 (۴): الانعام: ۱۹؛ یونس: ۳۷؛ یوسف: ۳؛ الاسراء (بنی اسرائیل): ۹. (۵): طه: ۱۴. (۶): الانعام: ۱۰۲؛
 الزمر: ۲۲؛ الرعد: ۱۲؛ المؤمن: ۲۲؛ طه: ۵۰. (۷): البقره: ۱۲۳؛ النساء: ۱۷۱؛ یوسف: ۳۹؛ الرعد: ۱۲؛
 ابراهيم: ۴۸. (۸): البقره: ۲۵۵؛ آل عمران: ۱۲۹، ۱۸۰؛ النساء: ۱۳۲؛ الانعام: ۱۲؛ لقمان: ۳۲. (۹): الفاتحه

۲: الانعام: ۴۵؛ الاعراف: ۵۴؛ یونس: ۱۰؛ المطففين: ۲. (۱۰). یوسف: ۴۰؛ الکهف: ۲۲؛ الاعراف: ۵۴؛ یونس: ۳۱؛ السجده: ۵. (۱۱). البقره: ۱۲۳؛ آل عمران: ۲؛ النساء: ۱۷۱؛ المائده: ۷۳؛ الناس: ۳. (۱۲). البقره: ۱۱۷، ۱۵۴؛ الانعام: ۱۰۱؛ الحشر: ۲۴. (۱۳). الحديد: ۳. (۱۴). الحديد: ۳. (۱۵). یونس: ۳۱؛ الاعراف: ۵۴؛ الطلاق: ۱۲؛ الروم: ۲۵؛ حم السجده: ۱۲. (۱۲). فاطر: ۵۵؛ محمد: ۳۸. (۱۷). الاخلاص: ۲؛ البقره: ۲۲۷؛ آل عمران: ۹۷؛ الانعام: ۱۳۳؛ التغابن: ۲. (۱۸). الملك: ۲؛ آل عمران: ۵۲؛ الاعراف: ۵۸؛ التوبه: ۱۲؛ الحديد: ۲. (۱۹). الشورى: ۴۹؛ الانبياء: ۹۰؛ آل عمران: ۳۸؛ مريم: ۵؛ ص: ۳۰. (۲۰). الحديد: ۳؛ الرحمن: ۲۷؛ ق: ۱۵؛ حم السجده: ۲۱؛ يس: ۷۹. (۲۱). الشورى: ۱۱؛ الاخلاص: ۱؛ النحل: ۱۷؛ الاعراف: ۱۹۱. (۲۲). الرحمن: ۲۷. (۲۳). البقره: ۱۰۹. (۲۴). التوبه: ۱۰۴. (۲۵). البقره: ۲؛ النساء: ۲۹؛ فاطر: ۱۰۵. (۲۶). الانعام: ۱۵۷؛ الاعراف: ۵۲، ۲۰۳؛ یونس: ۵۷؛ يوسف: ۱۱۱؛ النحل: ۲۴، ۸۹. (۲۷). الاسراء: ۳۹؛ الاحزاب: ۳۴. (۲۸). النجم: ۵۹-۲۰؛ الکهف: ۲؛ الطور: ۳۴. (۲۹). البقره: ۲، ۹۷، ۱۸۵؛ آل عمران: ۱۳۸؛ المائده: ۴۲؛ الانعام: ۱۵۷؛ القصص: ۴۳. (۳۰). البقره: ۱۸۵؛ آل عمران: ۴؛ الفرقان: ۱. (۳۱). المائده: ۱۵؛ يوسف: ۱؛ الحجر: ۱؛ الشعراء: ۲؛ النمل: ۱. (۳۲). آل عمران: ۱۹۳. (۳۳). الواقعه: ۷۷. (۳۴). التوبه: ۲؛ الفتح: ۱۵. (۳۵). الانعام: ۱۱۵. (۳۶). النساء: ۱۷۴. (۳۷). النساء: ۱۷۴؛ المائده: ۱۵؛ الاعراف: ۱۵۷؛ الشورى: ۵۲؛ التغابن: ۸. (۳۸). القصص: ۵۱. (۳۹). الاحزاب: ۴۲. (۴۰). یونس: ۵۷؛ الاسراء: ۸۲؛ حم السجده: ۴۴. (۴۱). آل عمران: ۱۳۸؛ المائده: ۴۲؛ یونس: ۵۷؛ هود: ۱۲۰؛ النور: ۳۴. (۴۲). الحجر: ۹؛ النحل: ۴۴؛ الانبياء: ۵۰؛ يوسف: ۱۰۴؛ الطلاق: ۱۰. (۴۳). آل عمران: ۱۰۳

(۴۴). الانعام: ۹۲، ۱۵۵؛ الانبياء: ۵۰؛ ص: ۲۹. (۴۵). السبا: ۲۳؛ الزخرف: ۴. (۴۶). آل عمران: ۵۸؛ یونس: ۱؛ لقمان: ۲؛ الزخرف: ۴. (۴۷). المائده: ۴۸. (۴۸). الاحزاب: ۴۲. (۴۹). البقره: ۴۱، ۸۹، ۹۷؛ الانعام: ۹۲؛ آل عمران: ۳؛ يس: ۲؛ الاحقاف: ۱۲، ۳۰. (۵۰). آل عمران: ۱۰۳. (۵۱). هود: ۱۲۰. (۵۲). الکهف: ۲. (۵۳). الطارق: ۱۳. (۵۴). الزمر: ۲۳. (۵۵). الحجر: ۸۷؛ الزمر: ۲۳. (۵۶). الزمر: ۲۳. (۵۷). الشعراء: ۱۹۲؛ يس: ۵؛ الواقعه: ۸۰. (۵۸). الشورى: ۵۲. (۵۹). الانبياء: ۴۵؛ الاحزاب: ۲. (۶۰). يوسف: ۲؛ الرعد: ۳۷؛ طه: ۱۱۳؛ الزمر: ۲۸؛ الزخرف: ۳. (۶۱). الانعام: ۱۰۴؛ الاعراف: ۲۰۳؛ القصص: ۴۳؛ الجاثيه: ۲۰. (۶۲). آل عمران: ۱۳۸. (۶۳). البقره: ۱۲۰؛ آل عمران: ۲۱؛ الرعد: ۳۷. (۶۴). الاضحى: ۱۱. (۶۵). البقره: ۲۲، ۹۱؛ المائده: ۸۴؛ الانعام: ۲۲؛ الانفال: ۲؛ القصص: ۵۳. (۶۶). الاسراء: ۹؛ الاحقاف: ۳۰؛ الجن: ۲. (۶۷). الجن: ۱. (۶۸). الحاقه: ۴۸؛ المدثر: ۴۹، ۵۴؛ الدهر: ۲۹؛ المزمّل: ۱۹؛ طه: ۳. (۶۹). البقره: ۲۵۲. (۷۰). الزمر: ۳۲. (۷۱). الطلاق: ۵. (۷۲). البقره: ۹۷؛ النحل: ۸۹، ۱۰۲؛ النمل: ۲؛ الاحقاف: ۱۲. (۷۳). حم السجده: ۴۱. (۷۴). ابراهيم: ۵۲؛ الانبياء: ۱۰۲. (۷۵). آل عمران: ۲۲. (۷۶). الفاتحه: ۲. (۷۷). الحجر: ۸۷. (۷۸). حم السجده: ۴. (۷۹). حم السجده: ۴؛ الفرقان: ۱؛ النجم: ۵۲. (۸۰). ق: ۱؛ البروج: ۲۱. (۸۱). الرعد: ۳۷. (۸۲). التوبه: ۲؛ الزمر: ۲۳؛ الفتح: ۱۵. (۸۳). الواقعه: ۸۰؛ الشورى: ۱۷

؛ البقره: ٧٢؛ النساء: ١١٣؛ الكهف: ١. (٨٤)؛ البقره: ٩٧؛ النحل: ١٠٢؛ الشعرا: ١٩٣. (٨٥)؛ محمد: ٢؛
البقره: ٩٧؛ آل عمران: ٣؛ الاعراف: ٢؛ النحل: ٤٤. (٨٦)؛ الحشر: ٢١. (٨٧)؛ النحل: ٤٤، ٢٤؛ الاحزاب
: ٢١؛ آل عمران: ١٢٤؛ الجمعة: ٢. (٨٨)؛ النحل: ١٠٢؛ الاسراء: ١٥؛ هود: ١٤. (٨٩)؛ تاشعرا: ١٩٣؛
التكوير: ١٩-٢١. (٩٠)؛ البقره: ١٨٥؛ الدخان: ٣؛ القدر: ١. (٩١)؛ الفرقان: ٣٢؛ الاسراء: ١٠٢؛ الدهر: ٢٣؛
النحل: ١٠١-١٠٢. (٩٢)؛ الفرقان: ٣٢؛ النحل: ١٠١-١٠٢؛ الاسراء: ٣. (٩٣)؛ القيامة: ١٧-١٩؛ الفرقان: ٣٢.
(٩٤)؛ الانعام: ٩٢. (٩٥)؛ التوبه: ١٠٨؛ آل عمران: ١٢٣، ١٤٠، ١٤٢؛ الاحزاب: ٢٢؛ البقره: ١٤٤، ١٩٨؛
الحج: ٢٧-٢٨؛ الفتح: ١٠.

د روژې دوهم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، د تیر کال د مبارکې روژې غونډی سر کال هم ستاسو درانه حضور ته دیرش سوغاتونه وړاندې کوم. د سړنۍ مبارکې روژې دغه دیرش تحفې «د قرآن سره مرکه» نومېږي چې د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو څو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دا یې تاسو او دا یې هم د روژې د دوهمې ورځې تحفه (ن. صمد) :

د قرآن سره مرکه (دوهمه برخه) :

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چې ستا ژبه کومه یوه ده ، یعنې په کومه ژبه ارشاد فرمایي ؟
ځواب: زه په فصیح او بلیغ عربی ژبه نازل سوی یم او په همدې ژبه رېغېږم (۱) .

پوښتنه: ولې په عربی ژبه نازل سوی یې ؟

ځواب: دا ځکه چې د الله هر کتاب په هغه ژبه نازلېږي چې پخپله د رسول او د هغه د قوم ژبه وي ترڅو په دې ډول خلک ښه په وپوهیږي. نو زه چې پر کوم رسول باندې نازل سوی یم څنگه چې د هغه او د هغه د قوم ژبه عربی ده ، نو همدا علت دی چې زه د الله لخوا په همدغه عربی ژبه راوړلېږل سوم که نه ، کافرانو به پلمه کولای چې رسول عرب دی ، مخاطب قوم یې هم عرب دی ، خو کتاب یې په بله ژبه دی چې موږ هېڅ نه په پوهیږو. (۲) .

پوښتنه: ستا مخاطب انسانان څوک دي ؟

ځواب: زما لومړنی مخاطب هماغه زما حامل یعنې محمد رسول الله دی (۳) . تر هغه وروسته د هغه قوم یعنې عرب قوم ته خطاب کوم (۴) ، او تر هغه وروسته تر قیامت پورې د هری سیمې ټولو انسانانو ته مخاطب یم (۵) چې په هغو کې مشرکین (۶) ، مجوسی (۷) ، صابی (۸) او اهل الکتاب (۹) یعنې یهودیان (۱۰) او عیسویان (۱۱) شامل دي .

پوښتنه: آیا د دې خبرې معنا دا ده چې ته یو نړۍ شموله کتاب یې ؟

ځواب: هو بالکل ، زما هدایت د ټول بشر لپاره دی (۱۲) .

پوښتنه: اوس به راسم دې ته چې ستا موضوع څه ده ؟

ځواب: دا خو ډیره ښه خبره ده ، زما موضوع انسان دی (۱۳) .

پوښتنه: آیا را ته ویلای سې چې ستا مقصد او مطلب څه دی ؟
 ځواب: زما اصلی مقصد دا دی چې انسان د گمراهۍ څخه وژغورم او هدایت او ښېگڼه ور په برخه کړم
 (۱۴).

پوښتنه: دا خو ډیر عالی هدف دی ، نو آیا ستا په کومه خبره کې څه شک او شبهه پیدا کېدای سې ؟
 ځواب: یا ، زما په هیڅ خبره کې آن د شک کوم گنجایش هم نه ځایېږي او زما هره خبره حقیقی ، یقیني او
 قطعی ده (۱۵).

پوښتنه: آیا ستا د متن سره نوری خبری او بل څه اضافه کېدای سې که یا ؟
 ځواب: یا ، زما سره ځکه هیڅ شی او هیڅ درواغ نسې گډېدای چې زه د الله سپېڅلی کلام یم (۱۶).

پوښتنه: نو چې ته حق یې ، آیا ستا د حقانیت لنډه دلایل راته ویلای سې ؟
 ځواب: هو ، زما د حقانیت څو بیلگې به داسې دروښیم:
 الف- زما هره خبره پر حقیقت ولاړه ده (۱۷).
 ب- زما په خبرو کې هیڅ تضاد نسته (۱۸).
 ج- زما غوندې بل هیڅ کلام وجود نه لری (۱۹).
 د- زما په متن کې آن د یوې ذرې په اندازه هم لږښت او ډېرښت نسې راتلای (۲۰).

پوښتنه: تا وویل چې زما په متن کې هیڅ ډول لږښت او ډېرښت نسې راتلای ، آیا دغسې کار پخپله رسول
 الله (ص) هم نسو کولای ؟
 ځواب: یا ، دغسې کار هیڅوک هم نسې کولای (۲۱).

پوښتنه: آیا ستا څخه مخکې الله (ج) نور کتابونه هم دنیا ته رالېږلي وو ؟
 ځواب: هو ، خدای زما څخه مخکې نور کتابونه هم را نازل کړي وو (۲۲) ، لکه پر موسی (ع) باندې تورات
 (۲۳) ، پر داؤد (ع) باندې زبور (۲۴) ، او پر عیسی (ع) باندې انجیل (۲۵). له دې نه علاوه ، خدای پر
 پیغمبرانو صحیفې (یعنی کوچني کتابونه) هم نازل کړي دي (۲۶).

پوښتنه: ډیر ښه وضاحت دی را کړې. آیا دا رښتیا ده چې پر تا باندې ایمان راوړل ضروری او حتمي دی ؟
 ځواب: هو بالکل ، پر ما باندې بشپړ ایمان راوړل حتمي دی (۲۷).

پوښتنه: اوس به راسم یوې بلی حساسې مسألې ته او هغه دا چې ځینی خلک وایی چې زه خو مسلمان یم (یا موږ خو مسلمانان یو) ، خیر دی چې د قرآن یعنی ستا بعضی احکام او اوامر عملی نکړو (چې مثالونه به یې وروسته درسره مطرح کړم) . نو آیا په دغسې حیلو او پلمو به برایت حاصل کړي ؟
 ځواب: نه ، داسې نه ده بلکې زما ټول حکمونه او هدايتونه به عملی کوي ، او زما د یوې برخې څخه انکار زما د ټول متن څخه د انکار په معنا دی او داسې کسان به په الهی عذاب مبتلا کیږي (۲۸) .

(۱) : یوسف: ۲؛ الرعد: ۳۷؛ النحل: ۱۰۳؛ الشعرا: ۱۹۵؛ الاحقاف: ۱۲. (۲) : ابراهیم: ۴؛ مریم: ۹۷؛
 الدخان: ۵۸؛ الاحقاف: ۱۲؛ النحل: ۱۰۳؛ حم السجده: ۴۴. (۳) : الانعام: ۲؛ یونس: ۱۰۹؛ الاحزاب: ۲.
 (۴) : الزخرف: ۴۴؛ آل عمران: ۲۰؛ یوسف: ۲؛ الزمر: ۲۸؛ حم سجده: ۳. (۵) : یوسف: ۱۰۴؛ الفرقان: ۱؛
 ص: ۸۷؛ القلم: ۵۲؛ التکویر: ۲۷. (۶) : الانعام: ۱۰۲؛ التوبه: ۳۳؛ البقره: ۱۰۵؛ البینه: ۱. (۷) : الحج: ۱۷.
 (۸) : البقره: ۲۲؛ المائدہ: ۲۹؛ الحج: ۱۷. (۹) : آل عمران: ۲۴، ۷۱، ۹۹؛ النساء: ۴۷؛ المائدہ: ۱۵. (۱۰) :
 البقره: ۲۲؛ المائدہ: ۲۹؛ الحج: ۱۷؛ الجمعة: ۲. (۱۱) : البقره: ۲۲؛ المائدہ: ۱۸، ۲۹؛ التوبه: ۳۰؛ الحج:
 ۱۷. (۱۲) : یوسف: ۱۰۴؛ الفرقان: ۱؛ ص: ۸۷؛ القلم: ۵۲؛ التکویر: ۲۷. (۱۳) : الانفطار: ۲؛ الانشقاق: ۲؛
 العصر: ۲؛ الدهر: ۱؛ یس: ۷۷. (۱۴) : العصر: ۱-۴؛ ابراهیم: ۱؛ الحديد: ۹؛ الطلاق: ۱۱؛ البقره: ۲۵۷.
 (۱۵) : الحاقه: ۵۱؛ الواقعه: ۹۵؛ آل عمران: ۲۰؛ الاحزاب: ۴. (۱۶) : حم سجده: ۴۲. (۱۷) : الانعام: ۵؛
 یونس: ۱۰۸؛ البقره: ۹۱؛ المائدہ: ۸۴؛ الرعد: ۱. (۱۸) : النساء: ۸۲. (۱۹) : البقره: ۲۳؛ یونس: ۳۸؛ هود:
 ۱۳. (۲۰) : حم سجده: ۴۱-۴۲؛ الحجر: ۹. (۲۱) : یونس: ۱۵؛ الحاقه: ۴۴-۴۷. (۲۲) : البقره: ۲۸۵؛ آل
 عمران: ۱۸۴؛ النساء: ۱۳۲؛ التحريم: ۱۲؛ فاطر: ۲۵. (۲۳) : الانعام: ۹۱، ۱۵۵؛ هود: ۱۱؛ الاسراء: ۲؛
 المومنون: ۴۹؛ الفرقان: ۳۵. (۲۴) : النساء: ۱۲۳؛ الاسراء: ۵۵. (۲۵) : آل عمران: ۳؛ المائدہ: ۴۲؛
 الاعراف: ۱۵۷؛ التوبه: ۱۱۱؛ الحديد: ۲۷. (۲۶) : الاعلى: ۱۸-۱۹؛ طه: ۱۳۳؛ النجم: ۳۲. (۲۷) : البقره: ۴۱،
 ۹۱؛ النساء: ۴۷؛ التغابن: ۸. (۲۸) : آل عمران: ۱۱۹؛ البقره: ۸۵، ۲۰۸؛ التوبه: ۸۶.

د روژې درېیم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، د تیر کال د مبارکې روژې غونډۍ سر کال هم ستاسو درانه حضور ته دیرش سوغاتونه وړاندې کوم. د سړنۍ مبارکې روژې دغه دیرش تحفې «د قرآن سره مرکه» نومېږي چې د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو څو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دا یې تاسو او دا یې هم د روژې د درېیمې ورځې تحفه (ن. صمد) :

د قرآن سره مرکه ، (درېیمه برخه) :

پوښتنه: آیا ستا د راتګ په باره کې د مخکې څخه لا پېش ګویی موجوده وه که یا ؟
ځواب: هو ، وګوره حضرت ابراهیم (ع) په خپله یوه دعا کې ما ته واضحاً اشاره کړې ده (۱).

پوښتنه: آیا ستا څخه وروسته به هم کوم بل آسماني کتاب را نازل سي ؟
ځواب: یا ، تر ما وروسته به هیڅ کوم بل آسماني کتاب نازل نسي او زه پر آخری نبی (ص) باندې نازل سوی یم نو ځکه زه وروستی کتاب یم (۲).

پوښتنه: نو چې ته آخری کتاب یې معنا یې دا ده چې باید تر قیامت پورې وساتل سي ، که داسې وی نو ته د خپلې تلپاتې ساتنې څه ثبوت او تضمین لري ؟
ځواب: ډیر ښه سوال دي وکړي ، الله پخپله تر قیامت زما د ساتنې ذمه او مسؤلیت اخیستی دی (۳). زه په هره دوره او هره موده کې د ژونديو انسانانو په سینو کې ساتلۍ پاتېږم (۴). هسی خوزه په هره زمانه کې په شفاهي او تحریري دواړو شکلونو سره پاته یم او شتون لرم (۵).

پوښتنه: د دې معنا دا ده چې ته د ټول انساني ژوندانه لپاره هدایت یې ، آیا همداسې ده ؟
ځواب: هو بالکل همداسې ده (۶).

پوښتنه: اوس به راسم دې موضوع ته چې ستا دعوت څه شي دی ، یعنی خلک څه ته رابولي ؟
ځواب: زما دعوت (بلنه) دا ده چې انسان د خپل خالق خوښ کړي او ټاکلی دین چې هماغه اسلام دی قبول کړي (۷) ، د خپل رب د احکامو اطاعت وکړي (۸) ، په هر کار او معامله کې د رسول الله (ص) پیروي وکړي (۹) ، او د آخرت د بریالیتوب لپاره ایمان او ښه عمل خپل کړي (۱۰).

پوښتنه: نو چی داسی ده ، آیا تا د انسانی مسایلو ټول جزئیات بیان کړي دي که یا ؟
 ځواب: ما اصلاً د انسانی ژوندانه اصول او مبادي په بشپړ تفصیل سره بیان کړي دي (۱۱) ، د جزئیاتو د تفصیل او عملی تشریح مسؤلیت زما حامل یعنی محمد (ص) ته سپارل سوی دی (۱۲) .

پوښتنه: آیا دا راته ویلای سې چی ته مشکل کتاب یې که آسانه ؟
 ځواب: خدای زه د هدایت او لارښوونې لپاره ډیر آسانه او د پوهېدو وړ گرځولی یم (۱۳) . خو تر کومه ځایه چی زما په علومو او ښه پیژندنې پوری اړه لری ، نو بیا ډیر غور او تدبر ته اړتیا لیدل کیږی (۱۴) .

پوښتنه: آیا پوښتلی سم چی ستا د بیان ترتیب او طریقه څنگه ده ؟
 ځواب: زما د بیان ترتیب ډیر څرگند او واضح دی (۱۵) ، بالکل طبیعی او پر زړه کښېناستونکی دی (۱۶) ، په هغه کی هیڅ ډول مغلق تیا او ابهام وجود نلری (۱۷) ، که ته ښه څیر سې نو زه په ذهن کی د عین یوې خبری د کښېنولو په خاطر هغه په څو طریقو او ډولونو سره بیانوم تر څو په پوهاوي کی یې څه ستونزه پېښه نسې (۱۸) .

پوښتنه: نو ستا د استدلال طریقه څنگه ده ؟
 ځواب: زما استدلال بالکل فطری دی چی د هغه بنسټ د مخاطب پر اقرار او اعتراف باندی ولاړ دی (۱۹) . له دې نه علاوه ، زه انسان ته بلنه ورکوم چی د خپل دننه او بهر ټول کاینات او د هغه اغېزو او پېښو ته ښه غور وکړي تر څو د خپل دننه او دباندی ټول حقایق ښه ور معلوم سې او د هغو د غوښتنو سره سم صحیح لاره غوره کړی (۲۰) .

پوښتنه: اوس به یوه بله موضوع مطرح کړم او هغه دا چی آیا راته ویلای سې چی ستا ترتیب څنگه جوړ سوی دی ؟
 ځواب: ښه پوښتنه دي وکړه ، زه د ډیرو سورتونو د مجموعې څخه جوړ سوی یم (۲۱) .

(۱) : البقره: ۱۲۹ ؛ آل عمران: ۱۲۴ . (۲) : الاحزاب: ۴۰ . (۳) : الحجر: ۹ . (۴) : العنکبوت: ۴۹ . (۵) : القيامة: ۱۷ ؛ الانعام: ۹۲ ؛ الاحقاف: ۱۲ ؛ ص: ۸۷ ؛ القلم: ۵۲ . (۶) : البقره: ۲۰۸ ؛ آل عمران: ۱۹ ، ۸۵ ؛ الاسراء: ۹ ؛ الذاریات: ۵۲ . (۷) : آل عمران: ۱۹ ، ۲۰ ، ۸۵ ؛ المائد: ۳ ؛ الانعام: ۱۲۵ ؛ الحج: ۳۴ ؛ البقره: ۲۰۸ . (۸) : آل عمران: ۱۳۲ ؛ النساء: ۵۹ ؛ المائد: ۹۲ ؛ الانفال: ۴۲ ؛ التغابن: ۱۲ . (۹) : آل عمران: ۳۱ ؛ الاعراف: ۱۵۸ ؛ النساء: ۵۹ ؛ الانفال: ۴۲ ؛ محمد: ۳۳ . (۱۰) : البقره: ۲۲ ، ۸۲ ؛ المائد: ۲۹ ؛ هود: ۲۳ ؛ ابراهيم: ۲۳ ؛ العصر: ۳ . (۱۱) : الانعام: ۱۵ ؛ هود: ۱ . (۱۲) : النحل: ۴۴ ، ۴۲ ؛ آل عمران: ۱۳۲ ؛ النساء: ۵۹ ؛ الاحزاب: ۲۱ . (۱۳) : القمر: ۱۷ ، ۲۲ ، ۳۲ ، ۴۰ ؛ مریم: ۹۷ ؛ الدخان: ۵۸ . (۱۴) : النساء: ۸۲ ؛ محمد: ۲۴ ؛ ص: ۲۹ . (۱۵) : المائد: ۱۵ ؛ يوسف: ۱ ؛ الحجر: ۱ ؛ النحل: ۱۰۳ ؛ الشعراء: ۲ . (۱۶) : المائد: ۹۲ ، ۹۹ ؛ ابراهيم: ۹۲ ؛

النحل: ۳۵، ۸۲؛ النور: ۵۴؛ العنكبوت: ۱۸. (۱۷): الكهف: ۱؛ الزمر: ۲۸. (۱۸): الاسراء: ۴۱، ۸۹؛
 الكهف: ۵۴؛ طه: ۱۱۳؛ الاحقاف: ۲۷؛ الفرقان: ۵۰. (۱۹): يونس: ۳۱؛ المومنون: ۸۵، ۸۷، ۸۹. (۲۰):
 حم سجدہ: ۵۳-۵۴؛ الذاريات: ۲۰-۲۳؛ البقرہ: ۱۶۴؛ آل عمران: ۱۹۰-۱۹۱؛ الاعراف: ۱۹۱. (۲۱): هود: ۱۳؛
 البقرہ: ۲۳؛ التوبہ: ۲۴، ۸۲، ۱۲۴، ۱۲۷؛ يونس: ۳۸؛ النور: ۱.

د روژې څلورم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، خدای دی وکړی چې د روژې تیر درې سوغاتونه گټور تمام سوي وی . دغه لړۍ چې « د قرآن سره مرکه » نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او گټوره طریقه ده . دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی . هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله ! نو د څلورمې روژې لپاره څلورم سوغات لطفاً ملاحظه کړئ ، (ن . صمد)

د قرآن سره مرکه (څلورمه برخه) :

پوښتنه : ستا آیتونه څو ډوله دي ؟

ځواب : زما آیتونه دوه ډوله دي چې هغه محکم او متشابه نومېږي (۱) .

پوښتنه : آیا تسمیه یعنی بسم الله هم ستا آیت دی ؟ ځکه په دې باره کی ډول ډول نظریات وړاندې کیږي .
ځواب : هو ، بسم الله الرحمن الرحيم زما یو مستقل آیت دی (۲) .

پوښتنه : آیا تا ځینی آیتونه تکراراً هم ذکر کړي دي ؟ که وی ، نو څو بیلگې یې را ښوولای سې ؟
ځواب : هو ، ما څو ځله بعضی آیتونه تکراراً ذکر کړي دي ، مثلاً :

الف . فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبُنِ (پس د خپل رب په کوم نعمت د نعمتونو درواغ وایاست) ۳۱ واره (۳) .
ب . وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِذِكْرٍ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ (موږ دا [قرآن] آسانه کړی دی ، نو آیا نصیحت منونکی څوک سته ؟) ۴ واره (۴) .

ج . وَبَلَّغْ يَوْمَ مِيذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ (د هماغه ورځی درواغ گڼونکو ته تباهی ده) لس ځله (۵) .

پوښتنه : دا څو په زړه پوری معلومات وو . آیا خپل څو جامع آیتونه هم را ښوولای سې ؟
ځواب : هو ولی نه ، دا درې بیلگې په غور سره واوره :

الف . وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ فَالِيكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۶) ، یعنی : او هغه څوک چې د الله او د هغه د رسول اطاعت وکړي ، د الله څخه وپیږي او پرهیزگاري غوره کړي نو هغوی به په مراد ورسپیږي .

ب . اِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِيتَا ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (۷) ، یعنی : الله د عدالت ، نښکښی او صله رحمی حکم کوي او د بدی ، بې حیایی او ظلم او تیري څخه منع کوي ، هغه تاسی ته نصیحت کوي تر څو قبول یې کړئ .

ج- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (۸) ، یعنی: ای ایمان لرونکو ، صبر و کړئ ، یو بل ته د صبر تلقین وکړئ ، مقابلې ته چمتو سئ او د الله څخه وپیرېږئ ترڅو بريالي سئ .

پوښتنه: دا خو ډیر مهم آیتونه وو . اوس به راسم دې پوښتنې ته چې آیا تا داسې حروف هم استعمال کړي دي چې د بیلو بیلو تورو په شکل وی؟ که وی ، نو تعداد یې څو ته رسیږي؟
 ځواب: هو ، ما دغسې حروف ذکر کړي دي چې شمیر یې ۱۴ ته رسیږي او هغه «مقطعات» بلل کیږي چې ټول د سورتو په پیل کې راغلي دي ، مثلاً:

الم (۹) ، المص (۱۰) ، الر (۱۱) ، طه (۱۲) ، طس (۱۳) ، طسم (۱۴) ، حم (۱۵) ، حم عسق (۱۶) ، ق (۱۷) ، ن (۱۸) ، ص (۱۹) ، یس (۲۰) ، المر (۲۱) ، کهيعص (۲۲) .

پوښتنه: آیا ستا د تلاوت پر مهال سجده کول واجب دی؟
 ځواب: زما په متن کې څو ځایه داسې دي چې د هغو د تلاوت یا اورېدو پر مهال سجده کول واجب ده (۲۳) .

پوښتنه: اوس به راسم دې ته چې آیا تا په خپل متن کې قسم هم اخیستی دی که یا؟
 ځواب: هو ، ما ډیر ځله قسمونه اخیستي دي ، مثلاً: والعصر (۲۴) یعنی په زمانه می قسم ، والشمس (۲۵) یعنی په لمر می قسم ، والیل (۲۶) یعنی په شپه می قسم او ډیر نور .

پوښتنه: آیا تا تشبیه هم استعمال کړې ده؟ که وی یو مثال یې راکړه .
 ځواب: هو ډیر تشبیهات می کارولي دي مثلاً: مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (۲۷) یعنی: هغه کسان چې الله یې پرېښود بل معبود یې غوره کړ نو د هغه غني په شان دی چې کور یې جوړ کړی دی ، حقیقت دا دی چې تر ټولو کمزوره هماغه د غني کور دی کاشکی دغه خلک پوهېدای .
 په دغه مثال کې د مشرکانو معبودان د غني د ځای سره تشبه سوي دي معنا دا چې خومره چې د غني ځاله کمزوره ده په هماغه اندازه د دغو خلکو معبودونه هم کمزوره او بې اغیزې دي .

پوښتنه: آیا تا کومه استعاره یا کنایه هم بیان کړې ده؟ خصوصاً د پرونیو او نننیو گمراهانو لپاره؟
 ځواب: هو ، ما ډیری کنایې استعمال کړي دي ، مثلاً: صُمُّ بَكْمٍ عُمَىٰ فَهُمْ لَا يَرَجِعُونَ (۲۸) ، یعنی: هغوی کانډه دي ، گونگیان دي او رانده دي ، نور به نو هغوی بیرته را و نه گرځی .
 په دې مثال کې د کنایې په ډول هغه خلک کانډه ، گونگیان او رانده بلل سوي دي چې حق نه اوري ، نه یې وایی او نه یې هم وینی .

پوښتنه: آیا تا پيش بينی هم کړي دي که يا ؟

ځواب: هوکی ، ما ځینی پيش گوياڼی کړي دي چی ټولی ثابتی سوي هم دي ، مثلاً دا چی تا به خدای د خلکو څخه وساتی ، یا دا چی دغسی قرآن به هیڅکله هم رانه وړای سي ، یا دا چی کافران به ناکامه کیږی ، یا دا چی هغوی به مات سی (۲۹). زما دغه پيش بينی ملاحظه کړه: **وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّوكَ مِنَ الْأَرْضِ لَيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذْ لَا يَلْبَثُونَ خَلْفَكَ إِلَّا قَلِيلًا (۳۰)** ، یعنی: او هغوی غوښته چی تا د دې سیمې څخه په شړلو سره وبيروی او نور به هغوی پخپله هم تر تا وروسته خورا لږ موده پاته سی . کله چی د مکې کفارو محمد (ص) له وطنه شړلو ته اړیوست ، نو پخپله هغوی هم ډیر ژر د دنیا څخه ولاړل .

(۱): آل عمران: ۷. (۲): النمل: ۳۰. (۳): الرحمن: ۱۳. (۴): القمر: ۱۷، ۲۲، ۳۲، ۴۰. (۵): المرسلات: ۱۵، ۱۹، ۲۴، ۲۸، ۳۴، ۳۷، ۴۰، ۴۵، ۴۷، ۴۹. (۶): النور: ۵۲. (۷): النحل: ۹۰. (۸): آل عمران: ۲۰۰. (۹): البقره: ۱؛ آل عمران: ۱؛ العنکبوت: ۱؛ الروم: ۱؛ لقمان: ۱؛ السجده: ۱. (۱۰): الاعراف: ۱. (۱۱): یونس: ۱؛ هود: ۱؛ یوسف: ۱؛ ابراهیم: ۱؛ الحجر: ۱. (۱۲): طه: ۱. (۱۳): النمل: ۱. (۱۴): الشعرا: ۱؛ القصص: ۱. (۱۵): المومن: ۱؛ حم سجده: ۱؛ الزخرف: ۱؛ الدخان: ۱؛ الجاثیه: ۱؛ الاحقاف: ۱؛ الشوری: ۱. (۱۶): الشوری: ۱-۲. (۱۷): ق: ۱. (۱۸): القلم: ۱. (۱۹): ص: ۱. (۲۰): یس: ۱. (۲۱): الرعد: ۱. (۲۲): مریم: ۱. (۲۳): الاسراء: ۱۰۷؛ مریم: ۵۸؛ السجده: ۱۵؛ الاعراف: ۲۰۲؛ الرعد: ۱۵. (۲۴): العصر: ۱. (۲۵): الشمس: ۱. (۲۶): الیل: ۱. (۲۷): العنکبوت: ۴۱. (۲۸): البقره: ۱۸. (۲۹): الاسراء: ۷۲؛ المائده: ۲۷؛ البقره: ۲۳-۲۴؛ آل عمران: ۱۲، ۱۵۱؛ القمر: ۴۵. (۳۰): الاسراء: ۷۲.

د روژې پنځم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دا دی د پنځمې روژې لپاره پنځم سوغات لطفاً مطالعه کړئ ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (پنځمه برخه) :

پوښتنه: آیا ته د علم ښېګڼې ته تسلیم یې ، یعنی هغه منې ؟ ځکه بعضی کسان ګمراه کونکي ادعاګانې کوي.

ځواب: زما په نظر د علم ښېګڼه ثابته او غوڅه ده او زه پر علم ډیر ټینګار کوم. ما علم رونا او عالم اصلی لیدونکي بللی دی ، د عالمانو درجې خدای لوړوی ، علم د انسان پوهه ، ایمان ، ادب او مدنیت پیاوړی کوي. نو آیا دا هر څه د علم سره زما علاقه او رابطه نه ثابتوي ؟ (۱).

پوښتنه: هو بالکل همداسی ده. آیا کولای سم چې وپوښتم ستا د تلاوت آداب کوم دي ؟

ځواب: ډیر ښه ، زما د تلاوت څو مهم آداب په دې ډول دي:

لومړۍ- پاک او صاف والی (۲) ؛

دوهم- تر هر څه مخکې تعوذ (یعنی اعوذ بالله من الشیطن الرجیم) ویل (۳) ؛

درېیم- وروسته تسمیه (یعنی بسم الله الرحمن الرحيم) ویل (۴) ؛

څلورم- سَوَکَه سَوَکَه او په سره سینه تلاوت کول (۵) ؛

پنځم- په تلاوت کې له تلواره کار نه اخیستل (۶) ؛

شپږم- په خشوع او خضوع سره تلاوت کول (۷) ؛

اووم- پر هغه باندې غور او تدبیر کول (۸) ؛

اتم- د نورو لخوا په چوپټیا او ډیره توجه سره زما تلاوت اورېدل (۹) ؛

نهم- د سجده آیتونو په لوستلو یا اورېدلو سره سجده ادا کول (۱۰) ؛

پوښتنه: ستا فضایل یا ښېګڼې څه دي ؟

ځواب: زما ښېګڼې ډیری دي چې څو مختصرې بیلګې به یې داسی دروپیژنم:

لومړۍ- زه د الله کلام یم (۱۱) ؛

دوهم-زما غوندې بل کلام نسته او زه بهترین کلام یم (۱۲) ؛
 درېیم-زما کار دا دی چې انسانان د گمراهۍ د تیاري څخه راوباسم او د هدایت رڼا ته یې راوبولم (۱۳) ؛
 څلورم-زه زړونو ته حوصله بخښم او ذهن او فکر ته ټینګښت عطا کوم (۱۴) ؛
 پنځم-زه د ټولو انسانانو د روحی ناروغیو لپاره د شفا پیغام یم (۱۵) ؛
 شپږم-زه ایمان والاوو ته بشارت یا زیری یم (۱۶) ؛
 اووم-زما اغېزه ثابته او مُسَلِّمه ده (۱۷) ؛
 اتم-زما تلاوت یو ډیر لوی عبادت دی (۱۸) ؛

پوښتنه: ډیره مننه ، آیا راته ویلای سې چې پر تا باندې مخالفینو اعتراضونه کړي دي که یا ؟ که وی لطفأ یې څو بیلګې راته ووايه .

ځواب: هو ، پر ما مخالفینو یو څه اعتراضات او نیوکې کړي دي چې ځینی یې دا دي :
 لومړۍ-وايي چې زه د رسول الله (ص) لخوا جوړ سوی یم او ګواکې الله تعالی نه یم نازل کړی (۱۹) ؛
 دوهم-وايي که موږ دا ومنو چې ته د الله لخوا نازل سوی یې ، نو بیا سوال دا دی چې ولی په یو ځایي توګه نه یې نازل سوی او ولی لږ لږ نازل سوی یې (۲۰) ؛
 درېیم-وايي چې رسول الله (ص) زه د یو عجمي شخص (غیر عرب) په مرسته جوړ کړی یم (۲۱) ؛
 څلورم-وايي چې زه باید د هغو دوو مشهورو کسانو څخه پر یوه نازل سوی وای چې د عربو د دوو مشهورو ښارونو (یعنی مکې او طایف) مشران وو (۲۲) ؛
 پنځم-وايي چې زما پر ځای کوم بل [نرم دریځه] قرآن باید نازل سوی وای تر څو د دوی لپاره د منلو وړ وای (۲۳) ؛

شپږم-وايي چې زه باید د دوی د هیلو مطابق بدل سم (۲۴) ؛
 اووم-زه یې شعر او شاعري بللی یم (۲۵) ؛
 اتم-زه یې د پخوانیو خلکو بې سر او بې پښو داستانونه ګڼلی یم (۲۶) ؛
 نهم-زه یې د خوب او خیال پاشلی بیان بللی یم (۲۷) ؛
 لسم-زه یې جادو بللی یم (۲۸) ؛

پوښتنه: هغوی ولی داسی کول یا یې اوس کوی ؟ یعنی ستا مخالفت ولی سوی دی ؟
 ځواب: د بیلا بیلو خلکو لخوا زما سره مخالفت سوی دی چې د علتونو څو مثالونه یې دا دي :

لومړۍ-د نفساني غوښتنو پیروی (۲۹) ؛
 دوهم-د لاس تنګۍ او بد حالی خطر (۳۰) ؛
 درېیم-د ظلم او زیادتیاوړه عادت (۳۱) ؛
 څلورم-د پلرونو او نیکونو په پټو سترګو تقلید (۳۲) ؛

پنځم- خپل منځي تعصب او ډلی ډلی والی (۳۳) ؛
 شپږم- مجرمانه ذهنیت او تفکر (۳۴) ؛
 اووم- ضدیت او سپین سترګي (۳۵) ؛

پوښتنه: هغوی دی الله اصلاح یا تباه کړی چې بې دلیلې او چټې دغسې ضدیت در سره لری. اوس به یوه بله موضوع مطرح کړم او هغه دا چې د دې دنیا په باره کی څه فکر کوې ؟
 ځواب: دا دنیا د انسانانو ازموینځی دی (۳۲) ، دا یو مؤقتی او فانی ځای دی او تردې وروسته به قیامت راځی او یو بل مستقل او تلپاته جهان به شتون ولری (۳۷). دا دنیا د لوبو ځای دی (۳۸) ، د خطا ایستلو ځای دی (۳۹) ، د ښکلاوو او ویار ښودلو نوم دی (۴۰) ، د آخرت په پرتله دا ډیر محدود او کوچنی دی (۴۱).

پوښتنه: ستا په نظر د انسان د ژوند څخه مقصد څه دی ؟
 ځواب: زما په نظر د انسان د ژوندانه مقصد د الله بشپړ اطاعت ، عبادت او بندګي ده (۴۲).

پوښتنه: آیا دا به لازمه وی چې در څخه وپوښتم چې لوی خدای ټوله کاینات په څومره موده کی جوړ کړل ؟
 ځواب: هو ، هر سوال چې لرې ، آزادانه یې مطرح کولای سې. ستا د دې پوښتنی په ځواب کی به درته ووايم چې لوی الله ټول کاینات په شپږو ورځو کی بېله هیڅ ډول ستړیا څخه جوړ کړي دي (۴۳). خودا می هم ویلی دي چې ښه غور او تدبر وکړه (۴۴).

پوښتنه: داسی ادعا کیږی چې د ساینس له مخی د کاینات هر شی جوړه جوړه پیدا سوی دی. خوداسی هم اورېدل کیږی چې کله ساینس د خالپوڅو په حال کی و ، تا ویلی وو چې الله هر شی جوړه جوړه خلق کړی دی. آیا په دې هکله څه راته ویلای سې ؟
 ځواب: هو ، په دې کی هیڅ شک نسته چې ما واضحاً ویلی دي چې الله هر شی جوړه جوړه پیدا کړی دی (۴۵). آن دا چې زما یو نوم پخپله هم مثانی (یعنی جوړه جوړه) دی (۴۶).

(۱): الزمر: ۹ ؛ الرعد: ۱۲ ؛ المجادل: ۱۱ ؛ الکهف: ۱۱۴ ؛ الحجرات: ۱۳. (۲): الواقعة: ۷۹. (۳): النحل: ۹۸. (۴): العلق: ۱. (۵): المزل: ۴. (۶): القیامه: ۱۲ ؛ طه: ۱۱۴. (۷): الاسراء: ۱۰۹. (۸): النساء: ۸۲ ؛ ص: ۲۹. (۹): الاعراف: ۲۰۴. (۱۰): مریم: ۵۸ ؛ الاسراء: ۱۰۷ ؛ السجده: ۱۵. (۱۱): التوبه: ۶ ؛ الفتح: ۱۵ ؛ یونس: ۳۷. (۱۲): الاسراء: ۸۸ ؛ یونس: ۳۸ ؛ البقره: ۲۳-۲۴ ؛ هود: ۱۳-۱۴. (۱۳): ابراهیم: ۱ ؛ الاسراء: ۹. (۱۴): النحل: ۱۰۲. (۱۵): یونس: ۵۷ ؛ الاسراء: ۸۲ ؛ حم سجده: ۴۴. (۱۶): البقره: ۹۷ ؛ النحل: ۸۹ ، ۱۰۲ ؛ النمل:

۲؛ الاحقاف: ۱۲. (۱۷): الزمر: ۲۳؛ الاسراء: ۱۰۷، ۱۰۹؛ الحشر: ۲۱. (۱۸): فاطر: ۲۹؛ البقره: ۱۲۱؛ الاحزاب: ۳۴. (۱۹): يونس: ۳۸؛ هود: ۱۳؛ الانبياء: ۵؛ الفرقان: ۴؛ السجده: ۳. (۲۰): الفرقان: ۳۲؛ الاسراء: ۱۰۶؛ التوبه: ۸۲، ۱۲۴، ۱۲۷؛ محمد: ۲۰. (۲۱): النحل: ۱۰۳؛ الفرقان: ۴. (۲۲): الزخرف: ۳۱. (۲۳): يونس: ۱۵. (۲۴): يونس: ۱۵. (۲۵): يس: ۲۹؛ انبياء: ۵؛ الحاقه: ۴۱؛ الطور: ۳۰. (۲۶): الانعام: ۲۵؛ الانفال: ۳۱؛ النحل: ۲۴؛ الفرقان: ۵؛ المطففين: ۱۳. (۲۷): الانبياء: ۵. (۲۸): السبا: ۴۳؛ الزخرف: ۲۰؛ الانبياء: ۳؛ الاحقاف: ۱۷؛ المدثر: ۲۴. (۲۹): القمر: ۳. (۳۰): القصص: ۵۷. (۳۱): العنكبوت: ۴۹. (۳۲): البقره: ۱۷۰؛ المائده: ۱۰۴. (۳۳): ص: ۱-۲؛ الفتح: ۲۲. (۳۴): المطففين: ۱۲. (۳۵): البقره: ۸۹-۹۰؛ العنكبوت: ۴۷. (۳۶): الملك: ۲؛ هود: ۷؛ المائده: ۴۸؛ الانعام: ۱۲۵؛ الكهف: ۷. (۳۷): يونس: ۲۴؛ الكهف: ۴۵. (۳۸): الانعام: ۳۲؛ العنكبوت: ۲۴؛ محمد: ۳۲؛ الحديد: ۲۰. (۳۹): آل عمران: ۸۵؛ الانعام: ۷۰، ۱۳۰؛ الاعراف: ۵۱؛ لقمان: ۳۳؛ فاطر: ۵. (۴۰): الحديد: ۲۰. (۴۱): النساء: ۷۷؛ التوبه: ۳۸؛ الرعد: ۲۲؛ يونس: ۲۴. (۴۲): الذاريات: ۵۲؛ البقره: ۲۱؛ يونس: ۳؛ النحل: ۳۲؛ الانبياء: ۲۵. (۴۳): الاعراف: ۵۴؛ يونس: ۳؛ هود: ۷؛ الفرقان: ۵۹؛ ق: ۳۸. (۴۴): النساء: ۸۲؛ ص: ۲۹؛ محمد: ۲۴. (۴۵): الذاريات: ۴۹؛ الزمر: ۲۲؛ يس: ۳۲؛ الرعد: ۳؛ الزخرف: ۱۲. (۴۶): الحجر: ۸۷؛ الزمر: ۲۳.

د روژې شپږم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دا یې هم د شپږمې روژې لپاره شپږم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (شپږمه برخه) :

پوښتنه: انسان په کومه درجه یا کوم مقام کې ځای لري ؟

ځواب: انسان تر ټولو مخلوقاتو افضل دی او بهتر مقام لري یعنې اشرف المخلوقات دی (۱).

پوښتنه: ما داسې هم اورېدلي چې تا انسان د خدای نایب یعنې نماینده بللی دی ، آیا دا رښتیا ده ؟

ځواب: ما انسان ته تر هر څه دا ستر نعمت عطا کړی چې هغه می د الله نایب او خلیفه بللی دی او کله چې الله د هغه د جوړولو په هکله ملایکو ته خبر ورکړ نو فرشتو ورته وویل چې آیا هغه څه ایجادوي چې پر مخکې فساد جوړوي او وینی تویوي ؟ خو الله ورته وویل چې بیشکه ماته هر څه ښه معلوم دي نه تاسو ته (۲).

پوښتنه: دا خو ډیر مهم معلومات وو. اوس به راسم دې ته چې د بشر دغه لومړنی انسان څوک و ؟

ځواب: دا لومړنی انسان آدم (علیه السلام) نومېږي او ټول بشر د هغه اولاد دی (۳).

پوښتنه: آیا دا صحیح ده چې ملایکو دغه انسان ته سجده وکړه ؟ که وی آیا دا تر هر څه ستر درنښت نه دی ؟

ځواب: هو بالکل همداسې ده. کله چې الله هغه خلق کړ نو فرشتو ته یې د سجدې امر وکړ او هغوی هم ټولو بېله شیطان څخه آدم (ع) ته سجده وکړه (۴).

پوښتنه: نو آیا انسان د دې ستر امتیاز تر څنګ یو مسؤل او ذمه وار مخلوق هم دی که یا ؟

ځواب: هو ، هغه ډیر مسؤلیتونه لری. مثلاً: بې خبره او بې ثبوته باید په چا پسې څه ونه وایی او نه هم څه وکړی ، هغه د الله د عبادت لپاره خلق سوی دی (۵) ، نو ځکه به د هر انسان حتی رسولانو سره هم حساب کتاب کیږي (۶).

پوښتنه: خدای دی هر انسان خصوصاً مسلمانان منجمله افغانان په خپل دغه حساس مسؤلیت پوه کړی. بله پوښتنه می دا ده چی د انسانی فطرت مهمی ځانگړتیاوی کومی دي ؟
ځواب: د انسان د فطرت څو مهمی ځانگړنې دا دي:

- ۱- لومړنی انسان د خاورو څخه جوړ سو (۷) ، وروسته نور د نطفې څخه پیدا سوي دي (۸).
- ۲- د هغه په خټه (فطرت) کی د نیکی او بدۍ دواړو شعور موجود دی (۹).
- ۳- په هغه کی هدایت تعبیه سوی دی (۱۰).
- ۴- هغه د زحمت او مشقت گاللو لپاره پیدا سوی دی (۱۱).
- ۵- هغه په عمومی توگه تلواري (۱۲) ، ناشکره (۱۳) ، زړه تنگی او کم ظرفه (۱۴) ، ناپوه (۱۵) ، ظالم او تیری کونکی (۱۶) ، جگړه پال (۱۷) ، بخیل (۱۸) ، حریص (۱۹) او دنیا پرست (۲۰) دی.
- ۶- د خوښۍ په حالت کی انسان فخر او لویی کوی ، خو د لاس تنگی او بد حالی پر مهال د بې صبری او مایوسی په غیږ ورځی (۲۱).
- ۷- په هغه کی د میرمنی او اولادو طبیعی شوق او رغبت موجود دی (۲۲).
- ۸- که پر انسان څه مصیبت راسی نو الله ته مراجعه کوی (۲۳) ، او ځکه نو په تاوان کی دی (۲۴).

پوښتنه: آیا انسان د بنمن لری ؟ که وی نو ستا په نظر هغه څوک دی ؟
ځواب: د انسان تر ټولو ستر د بنمن شیطان دی (۲۵).

پوښتنه: آیا تا داسی هم ویلی چی الله پر ځینو کسانو باندی شیطان مسلط کړی دی حال دا چی هغوی ځانونه سم بولی ؟
ځواب: هو دا صحیح ده. هر څوک چی د رحمان د ذکر څخه غافل وی نو الله پر هغوی شیطان مسلط کوی او هغه یې ملگری وی او د سمی لاری څخه یې لیری ساتی حال دا چی هغوی ځانونه پر سمه لار روان بولی (۲۶).

پوښتنه: الله دی ټولو مسلمانانو ته د دغسی مهلکی ناروغۍ څخه چی ډیری په مبتلا دي ، نجات ورکړی. بله پوښتنه می دا ده چی آیا په انسانی خټه کی الله تعالی د لومړۍ ورځی څخه د خپل ربوبیت اقرار تعبیه کړی دی ؟

ځواب: هو بالکل همداسی ده ، د هر انسان روح د لومړي ورځي څخه الله د خپل رب په حيث منلی دی (۲۷).

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چې د انسان لویي لویي نفساني غوښتنی کومی دي ؟
ځواب: د انسان څو عمده نفسي خواهشات چې ما ذکر کړي دي ، دا دي :

۱- جنس (۲۸) ؛

۲- اولاد (۲۹) ؛

۳- مال او دولت (۳۰) ؛

۴- سورلي (۳۱) [لکه د آس ، موټر او نورو] ؛

۵- خاړوی او اهلی حیوانات (۳۲) ؛

۶- مخکې او د هغې پیداوار (۳۳) ؛

۷- کور او محل (۳۴) ؛

پوښتنه: د دې اړینو معلوماتو څخه مننه . بله پوښتنه می دا ده چې ستا په نظر انسانی عقل څه اهمیت لری ؟

ځواب: انسان ته چې الله تر ټولو غټ نعمت عطا کړی دی هماغه عقل دی . نو د هغه څخه سم کار نه اخیستل د الله ناشکري ده (۳۵) . ما په خپل متن کی انسانی عقل ته بلنه ورکړې ده چې کایناتو ته ښه غور او فکر وکړي او په هغه کی د الله قدرت او حکمت ووينی (۳۶) . د الله شریعت هم د عقل او حکمت سره بالکل سمون لری (۳۷) . د بل چا په پټو سترگو تقلید کول او د خپل عقل څخه کار نه اخیستل غلط کار دی (۳۸) . په کومه معامله او مسأله کی د علم او تحقیق څخه پرته صرف د وهم او گومان څخه کار اخیستل ښه نه دی (۳۹) . د هر انسان څخه به د هغه د عقل د نه استعمالولو له کبله پوښتنه کیږی (۴۰) .

پوښتنه: ډیره مننه . اوس به را سم دې ته چې آیا هر انسان مړ کیږی که څنگه ؟

ځواب: هو کي ، هر پیدا کېدونکی انسان مړ کیږی (۴۱) .

(۱): الاسراء: ۷۰ ؛ التین: ۴ ؛ البقره: ۳۴ . (۲): البقره: ۳۰ . (۳): آل عمران: ۵۹ ؛ الاعراف: ۲۲ ؛ الحجر: ۳۳ ؛ الاسراء: ۷۰ ؛ یس: ۶۰ . (۴): البقره: ۳۴ . (۵): الذاریات: ۵۲ . (۶): القیامه: ۳۲ ؛ الاسراء: ۳۲ ؛ الاعراف: ۶ . (۷): الحجر: ۲۲ ؛ السجده: ۷ ؛ الرحمن: ۱۴ . (۸): النحل: ۴ ؛ السجده: ۸ ؛ الدهر: ۲ ؛ الطارق: ۵-۷ . (۹): الشمس: ۸ ؛ البلد: ۱۰ . (۱۰): طه: ۵۰ ؛ الدهر: ۳ ؛ الاعلی: ۳ ؛ البلد: ۱۰ ؛ الشمس: ۸ . (۱۱): البلد: ۴ . (۱۲): الاسراء: ۱۱ ؛ الانبیاء: ۳۷ . (۱۳): ابراهیم: ۳۴ ؛ الاسراء: ۲۷ ؛ الحج: ۲۲ ؛ الشوری: ۴۸ ؛ الزخرف: ۱۵ . (۱۴): الاسراء: ۱۰۰ . (۱۵): الاحزاب: ۷۲ . (۱۶): ابراهیم: ۳۴ ؛ الاحزاب: ۷۲ . (۱۷): الکهف: ۵۴ ؛ یس: ۷۷ . (۱۸):

المعارج: ٢١؛ النساء: ١٢٨. (١٩): المعارج: ١٩؛ النساء: ١٢٨. (٢٠): العاديات: ٨؛ الفجر: ٢٠؛ آل عمران: ١٥٢؛ النساء: ١٢٨. (٢١): الشورى: ٤٨؛ هود: ١٠؛ الروم: ٣٢؛ المعارج: ٢٠؛ هود: ٩؛ حم سجده: ٩؛ الاسراء: ٨٢. (٢٢): الفرقان: ٧٤؛ الروم: ٢١؛ آل عمران: ٣٨؛ ابراهيم: ٣٩. (٢٣): يونس: ١٢؛ الزمر: ٨، ٤٩. (٢٤): العصر: ٢. (٢٥): البقره: ٣٢. (٢٦): الزخرف: ٣٦-٣٧. (٢٧): الاعراف: ١٧٢. (٢٨): آل عمران: ١٤. (٢٩): آل عمران: ١٤. (٣٠): آل عمران: ١٤. (٣١): آل عمران: ١٤. (٣٢): آل عمران: ١٤. (٣٣): آل عمران: ١٤. (٣٤): التوبه: ٢٤. (٣٥): الملك: ٢٣. (٣٦): البقره: ١٢٤؛ الانعام: ٩٥-٩٩؛ الروم: ٨؛ الجاثيه: ٢٢؛ التغابن: ٣. (٣٧): البقره: ١٧٩، ١٨٤، ٢٨٢؛ الاعراف: ١٥٧. (٣٨): البقره: ١٧٠؛ المائده: ١٠٤. (٣٩): الاسراء: ٣٢؛ النجم: ٢٣ و ٢٨. (٤٠): الاسراء: ٣٢. (٤١): آل عمران: ١٥٨؛ الانبياء: ٣٤، ٣٥؛ العنكبوت: ٥٧؛ الزمر: ٣٠.

د روژې اووم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نود اوومی روژې لپاره اووم سوغات وړاندې کوم ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (اوومه برخه) :

پوښتنه: لوی خدای انسانانو ته څومره نعمتونه عطا کړي دي ؟
ځواب: الله تعالی انسان په بې حده ډیرو حتی بې حسابو نعمتونو سره نازولی دی (۱).

پوښتنه: د دغو ډیرو او بې حسابو نعمتونو یو مثال را کولای سې ؟
ځواب: اولین او تر ټولو غټ نعمت د الله روح ده ، یعنی الله خپله روح هغه ته ورکړې ده (۲).

پوښتنه: خود دې سترو پیرزوینو سره سره ما داسې هم اورېدلي چې تا ځینی انسانان پانده بللي دي. که وی ، نو دا څوک دي ؟
ځواب: هو دا صحیح ده. زه هغه کسان پانده بولم چې د الله سبحانه و تعالی نښانیو ته غور او فکر نه کوی (۳).

پوښتنه: چې داسې ده ، نو الهی نښې چیرې دي او څنګه یې باید وپېژنو ؟ آیا څو بیلګې راته ویلای سې ؟
ځواب: هو ولی نه. څو الهی نښې دا دي: د آسمانو او مځکې پیدا کول ، د شپې او ورځې یو په بل اړول ، په سمندر کې د ګټورو شیانو د حصول په خاطر تګ راتګ ، د آسمان څخه د اوبو اورول چې په هغه سره مړه مځکه ژوندي کیږي ، پر مځکه ډول ډول حیوانات ، د موسمونو یو په بل بدلېدل ، د آسمان او مځکې ترمنځ لویې لویې اوریځې د پوهو انسانانو لپاره الهی نښانې دي (۴). د انسانانو د ژبو او رنگونو تنوع پخپله الهی نښې دي (۵). نو که د الله د ستاینو د لیکلو لپاره د سمندر اوبه رنگ سی ، دغه رنگ به پای ته ورسېږي خو د الله بیان به لانه وی ختم سوی او که یو بل دغسې سمندر هم راوړه سی ، بیا به هم الهی ستاینه پای و نه مومی (۶). دا لاسه ، که د مځکې ټولې ونې قلمونه او د سمندر اوبه یې هم رنگ سی ، آن که د اوو سمندرونو ټولې اوبه هم رنگ سی بیا به هم د الله بیان ختم نسی (۷). نو ځکه الله انسانانو ته غوږونه ، سترګې او زړه عطا کړي دی ترڅو د هغه شکر ادا کړي (۸).

پوښتنه: دا خو ډیر په زړه پوری ارشادات او معلومات وو. داسی هم ویل کیږی چی تا د انسانی زړه ډیر انواع ذکر کړي دي. آیا په دې هکله هم څه وضاحت راکولای سې؟
 ځواب: تا صحیح اورېدلي دي. ما په خپل متن کی د انسانانو څو ډوله زړونه بیان کړي دي چی څو مثالونه یې دا دي:

- ۱- سخت زړه (۹).
- ۲- زنگ وهلی زړه (۱۰).
- ۳- کوږ یا خیرن زړه (۱۱).
- ۴- سم او نه کړېدونکی زړه (۱۲).
- ۵- بیرېدونکی زړه (۱۳).
- ۶- په گناه لړلی زړه (۱۴).
- ۷- بند یا مېر لگېدلی زړه (۱۵).
- ۸- ډاډه یا مطمئن زړه (۱۶).
- ۹- تیاره یا تور زړه (۱۷).
- ۱۰- روغ یا سالم زړه (۱۸).
- ۱۱- بې ایمانه یا درېدونکی زړه (۱۹).
- ۱۲- مغرور او متکبر زړه (۲۰).
- ۱۳- ایمان لرونکی یعنی ایمانداره زړه (۲۱).
- ۱۴- نرم زړه (۲۲).

پوښتنه: آیا تا د زړه د تسکین او ډاډمنېدو کومه طریقه هم ویلې ده؟
 ځواب: هو، ولی نه. یوه بیلگه یې دا ده چی مؤمنان د الله په ذکر سره ډاډمن کیږی او زړونه یې له خوفه بېغمه کیږی (۲۳).

پوښتنه: ما داسی هم اورېدلي چی ته مو پرله پسې صبر ته هڅوې. آیا د دې کار یوه گټه را ته ویلای سې؟
 ځواب: هو بالکل همدا سې ده. ستر څښتن تاسی په لوږه، بېره، ځانی او مالی زیانونو سره امتحانوی او زېړی درکوي چی کله د څه مصیبت سره مخامخ سې، نو وواپی چی موږ صرف د الله مال یو او د هغه خوا ته ورتلونکي یو. پر دغسی خلکو بېله شکه د خپل رب عنایتونه او رحمتونه لوریږی (۲۴).

پوښتنه: نن د نفاق او فتنې یو عجیب حالت مسلط دی. ځینی کسان په ناخبرۍ او ځینی په تجاهل سره او ځینی نور بیا قصداً ستا د ارشاداتو څخه لږ یا ډیر مخ اړوی او په ډول ډول پلمو او حیلو سره دلایل جوړوی

او ادعا کوی چی زه (یا موږ) د فلاني شخص یا فلاني سیستم او یا هم فلاني جوړښتون د قوانینو پیروی کوم (یا کوو). دغسی کړنو او خلکو ته ستا ځواب څه دی؟

ځواب: ما هر څه ته واضحاً اشاره کړې ده او صریحاً می ویلي چی اسلام یو بشپړ دین دی او پخپله الله هغه ستاسو لپاره خوښ کړی دی (۲۵). ما هغوی ته ویلی دي چی صرف د هغه څه پیروی وکړئ چی د الله لخوا درته نازل سوی، له هغه پرته د نورو اولیاوو پیروي مه کوئ (۲۲). په کوم شي کی چی تاسو اختلاف ولرئ، نو د هغه فیصله الله ته وسپارئ (۲۷). د الله او د هغه د رسول اطاعت کوئ، اختلاف مه کوئ که نه بې زړه به سی او قوت به مو له منځه ولاړ سي (۲۸). که مو په یو شي کی اختلاف پېښ سو، نو که واقعاً هم پر الله او د آخرت پر ورځ ایمان لرئ، هغه الله او رسول ته راجع کړئ (۲۹).

پوښتنه: واقعاً چی تر څه حقایق دي بیان کړل، اوس خو نو بالکل واضح سوه چی څوک ستا ارشادات و نه منی او مراعات یې نکړي حال به یې دغسی وی لکه تا چی اشاره ورته وکړه چی نن عملاً بې زړه سوي دي او هم یې قوت له منځه تللی دی او څوک هیڅ اهمیت نه ورکوي. په دې اړه می بل سوال دا دی چی آیا ممکنه ده چی ستا ډیره حصه ومنل سی او عملی کړای سی خو یوه برخه یې عملی نسی؟

ځواب: دا هیڅ امکان نلری او له همدې امله نن هره خوا فساد او مصیبت مسلط دی او ما واضحاً ویلی دي چی زما د یوې برخې څخه انکار زما د ټول متن څخه د انکار معنا لری (۳۰).

(۱): ابراهیم: ۳۴؛ النحل: ۱۸. (۲) السجده: ۹. (۳): الاسراء: ۷۲؛ الحج: ۴۲. (۴): البقره: ۱۲۴. (۵): الروم: ۲۲. (۶): الکهف: ۱۰۹. (۷): لقمان: ۲۷. (۸): النحل: ۷۸. (۹): البقره: ۷۴؛ الزمر: ۲۲؛ الحديد: ۱۲؛ المائده: ۱۳. (۱۰): المطففين: ۱۴. (۱۱): آل عمران: ۷. (۱۲): آل عمران: ۸. (۱۳): الانفال: ۲؛ الحج: ۳۵. (۱۴): البقره: ۲۸۳. (۱۵): یونس: ۷۴. (۱۶): الرعد: ۲۸. (۱۷): الحج: ۴۲. (۱۸): الشعراء: ۸۹. (۱۹): الزمر: ۴۵. (۲۰): المؤمن: ۳۵. (۲۱): الحديد: ۱۲؛ الحج: ۷. (۲۲): الزمر: ۲۳. (۲۳): الرعد: ۲۸. (۲۴): البقره: ۱۵۷-۱۵۵. (۲۵): المائده: ۳. (۲۶): الاعراف: ۳. (۲۷): الشوری: ۱۰. (۲۸): آل عمران: ۲۴. (۲۹): النساء: ۵۹. (۳۰): البقره: ۴۹، ۸۵، ۲۰۸؛ آل عمران: ۱۱۹؛ التوبه: ۸۲.

د روژې اتم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نود اتمی روژې لپاره اتم سوغات ومنئ ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (اتمه برخه) :

پوښتنه: پر کومو شیانو ایمان راوړل حتمي دی ؟
ځواب: پر هر مسلمان باندې دا حتمي او لازمی ده چې پر الله ، د هغه پر ملایکو ، د هغه پر پیغمبرانو ، د هغه پر کتابو ، او د آخرت پر ورځې ایمان راوړي (۱).

پوښتنه: ستا په نظر د انسان د اخروی نېټګنې لپاره شرایط کوم دي ؟
ځواب: صرف او صرف یو شرط دی او هغه دا چې ایمان لرل او د هغه سره سم عمل کول (۲).

پوښتنه: آیا د دې مطلب دا دی چې د ایمان څخه پرته نور اعمال غلط دي ؟
ځواب: هو همداسې ده ، د ایمان راوړلو څخه پرته هېڅ عمل نه صالح کېدای سی او نه هم د منلو وړ دی (۳).

پوښتنه: نو آیا د صالح عمل څخه پرته ایمان اعتبار نه لری ؟
ځواب: هر هغه ایمان چې له امله یې د نېک او صالح عمل د کولو عزم پیدا نسی ، اعتبار نلری (۴).

پوښتنه: آیا د راته ویلای سې چې ایمان لږ یا ډیرېدای سی ؟
ځواب: هو کي ، د ایمان کیفیت کمیږي او ډیريږي (۵).

پوښتنه: آیا د ځنګدن پر مهال توبه او ایمان قبليږي ؟
ځواب: مخکې قبليږي ، خود مرګ پر پوله قطعاً نه قبليږي (۶).

پوښتنه: ډیره ساده خو مهمه پوښتنه لرم ، او هغه دا چې الله څوک دی ؟

خواب: که څه هم مخکې مې دا خواب مختصراً درکړې دی، خو دا دی اوس به یې یو څه مفصلاً دروښیم: الله د هغه هستۍ حقیقی نوم دی (۷) چې دا ټول کاینات یې پیدا کړي دي (۸). الله یو دی او شریک نه لری (۹). هغه د هر ډول عیب او نقص څخه خلاص او پاک دی (۱۰) او د هر ډول ښه والي او کمال صفتونه لری (۱۱). هغه ژوندی دی (۱۲)، هر څه اوري (۱۳) او وینی (۱۴). هغه د ارادې څښتن دی (۱۵). همدغه الله رزق ورکونکی دی (۱۶)، هدایت ورکونکی دی (۱۷)، د هر شي او هر څه مالک یعنی څښتن دی (۱۸). هغه پروردگار او رب دی (۱۹). هغه مطلق حاکم دی (۲۰). ستر طاقت او اختیار ټول د هغه سره دی (۲۱). هغه پر هر څه قدرت لری (۲۲). هغه د ناپایه رحم لرونکی دی (۲۳). د عبادت وړ صرف او صرف هماغه دی (۲۴). هغه حکیم (۲۵) او طاقت لرونکی دی (۲۶). هغه د امن او سولې عطا کونکی دی (۲۷). هغه ساتونکی او ژغورونکی دی (۲۸). هغه معافونکی (۲۹) او بخښونکی دی (۳۰). هغه باریک بین دی (۳۱). نرم او حلیم دی (۳۲). هغه ستر او عظیم دی (۳۳). هغه د هېڅ څه هر څه یعنی د عدم څخه هستی راوړونکی دی (۳۴). هغه د ښکلاوو جوړونکی یعنی مصور دی (۳۵). هغه خورا ستر دی (۳۶). هغه په ستاینو متصف دی (۳۷). هغه ظاهر (۳۸) او باطن (۳۹) دی. هغه شتمن او غنی دی (۴۰). هغه مهربان (۴۱) او مرستندوی (۴۲) دی. هغه نور دی (۴۳). هغه جبار (۴۴) او قهار (۴۵) هم دی. هغه پر هر څه غیر راډگرځونکی دی (۴۶). هغه حساب اخیستونکی دی (۴۷). هغه خورا نږدې دی (۴۸). هغه مینه او محبت کونکی دی (۴۹). هغه د لوړو درجو څښتن دی (۵۰). هغه د توبې قبلونکی دی (۵۱). هغه د عظمت او قدرت لرونکی دی (۵۲). هغه دا ټول کاینات چلوی (۵۳). که هغه نه وی نو دا کاینات به ټول ګډوډ او درهم و برهم سی (۵۴). خیر او شر، ګټه او زیان د هغه په لاس کی دي (۵۵). هغه هر ځای حاضر او موجود دی (۵۶). هغه د مځکې او آسمان په هر پټ او ښکاره شي خبر دی (۵۷). هغه په هر حرکت خبر دی (۵۸). هر څوک د هغه محتاج دی (۵۹). هغه هیڅا ته اړ نه دی (۶۰). هغه دعاوی اوری او قبلوی یې (۶۱). هغه د فریاد اورېدونکی دی (۶۲). بېره صرف د هغه څخه ده (۶۳). هغه باید یاد کړه سی یعنی وبلل سی (۶۴). د هغه څخه پناه غوښتل کیږي (۶۵). امیدونه د هغه څخه کیږي (۶۶). د هغه سره مینه او محبت باید و سی (۶۷). د هغه ذکر او شکر باید ادا سی (۶۸). ژوند او مرګ صرف د هغه په اختیار کی دی (۶۹). اولاد هغه ورکوی (۷۰). هغه د تل راهیسی موجود دی او تل به پاته وی (۷۱). هغه نه د چا پلار او نه هم زوی دی (۷۲). هغه د هیڅا نه خپل دی او نه یې په ذات یا قوم دی (۷۳). هغه تر ټولو ستر دی (۷۴). هغه یو دی او هېڅ شریک نه لری (۷۵). هغه بې ساری او بې مثاله دی (۷۶).

پوښتنه: دا خو ډیر ضروری معلومات وو. آیا راته ویلای سې چې د یو مؤمن حقیقی محبوب څوک دی؟
خواب: الله تعالی دی (۷۷).

پوښتنه: تا په خپل متن کی کوم نوم تر ټولو ډیر ذکر کړی دی؟
خواب: ما تر ټولو د خپل مؤلف یعنی الله نوم ډیر ذکر کړی چې تر ۲۹۰۰ ځله مې هم ډیر یاد کړی دی (۷۸).

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چې تا د الله (ج) کوم صفت ډیر ذکر کړی دی ؟
 ځواب: د ربوبیت صفت ، یعنی هغه می تر ۹۰۰ ځله هم زیات ذکر کړی دی (۷۹) .

پوښتنه: تا د الله تعالی کوم صفت په ډیر وسعت او کثرت سره بیان کړی دی ؟
 ځواب: د رحمت صفت می په ډیر وسعت سره بیان کړی دی (۸۰) .

پوښتنه: آیا لوی خدای د هر مسلمان دعا اوری او هغه قبلوی ؟
 ځواب: هو بالکل همداسی ده ، الله وایی ما در و بوله چې دعا دې قبوله کړم (۸۱) .

پوښتنه: د الهی محبت معیار کوم دی ؟
 ځواب: د محمد (ص) رښتیاڼی پیروي هغه معیار دی چې دا ترې معلومېدای سی چې یو څوک د خدای سره څومره مینه او محبت لری (۸۲) .

(۱): البقره: ۱۳۲، ۱۷۷، ۲۸۵. (۲): البقره: ۱۲، ۲۲؛ المائدہ: ۲۹؛ هود: ۲۳؛ الکہف: ۱۰۷؛ العصر: ۳.
 (۳): الکہف: ۱۰۵، ۱۰۶؛ الاحزاب: ۱۹؛ محمد: ۹، ۳۲. (۴): العنکبوت: ۲؛ البقره: ۸، ۱۳؛ العصر: ۳؛
 الروم: ۴۴. (۵): آل عمران: ۱۷۳؛ الانفال: ۲؛ التوبه: ۱۲۴؛ الاحزاب: ۲۲؛ المدثر: ۳۱. (۶): النساء: ۱۸؛
 یونس: ۹۰-۹۱. (۷): طه: ۱۴. (۸): الانعام: ۱۰۲؛ الزمر: ۲۲؛ الرعد: ۱۲؛ المومن: ۲۲؛ طه: ۵۰. (۹): البقره:
 ۱۲۳؛ النساء: ۱۷۱؛ یوسف: ۳۹؛ الرعد: ۱۲؛ ابراهيم: ۴۸. (۱۰): البقره: ۳۲؛ الانعام: ۱۰۰؛ آل عمران: ۱۹؛
 الاسراء: ۴۳؛ الانبياء: ۸۷. (۱۱): الانعام: ۱؛ الاعراف: ۱۸۰؛ الاسراء: ۱۱۰-۱۱۱؛ طه: ۸. (۱۲): البقره: ۲۵۵؛
 آل عمران: ۲؛ طه: ۱۱۱؛ الفرقان: ۵۸؛ المومن: ۲۵. (۱۳): البقره: ۱۲۷، ۲۴۴؛ آل عمران: ۳۵؛ المائدہ: ۲۷؛
 الانعام: ۱۱۵؛ الشوری: ۱۱. (۱۴): البقره: ۹۲، ۱۱۰؛ آل عمران: ۱۵؛ المائدہ: ۷۱؛ الانفال: ۳۹؛ الملک: ۱۹؛
 (۱۵): النحل: ۴۰؛ یس: ۸۲؛ ابراهيم: ۲۷؛ الحج: ۱۸؛ القصص: ۲۸. (۱۶): الذاریات: ۵۸؛ الجمعه: ۱۱؛
 المومنون: ۷۲؛ الحج: ۵۸؛ المائدہ: ۱۱۴. (۱۷): الفرقان: ۳۱؛ الحج: ۱۲، ۵۴؛ البقره: ۱۴۲، ۲۷۲؛
 الشوری: ۱۳. (۱۸): البقره: ۲۵۵؛ آل عمران: ۱۲۹، ۱۸۰؛ النساء: ۱۲۲؛ الانعام: ۱۲؛ لقمان: ۳۷. (۱۹):
 الفاتحه: ۲؛ الانعام: ۴۵؛ الاعراف: ۵۴؛ یونس: ۱۰؛ المطففين: ۲. (۲۰): یوسف: ۴۰؛ الکہف: ۲۲؛
 الاعراف: ۵۴؛ یونس: ۳۱؛ السجده: ۵. (۲۱): آل عمران: ۲۲؛ البقره: ۱۰۷؛ المائدہ: ۱۷؛ الاعراف: ۱۵۸؛
 البروج: ۹. (۲۲): البقره: ۲۰؛ آل عمران: ۲۲؛ المائدہ: ۱۷؛ الانعام: ۱۷؛ الملک: ۱. (۲۳): الاعراف: ۱۵۲؛
 المومن: ۷؛ الفاتحه: ۱؛ الحشر: ۲۲؛ یوسف: ۹۲. (۲۴): البقره: ۱۲۳؛ آل عمران: ۲؛ النساء: ۱۷۱؛ المائدہ:
 ۷۳؛ الناس: ۳. (۲۵): البقره: ۳۲؛ آل عمران: ۲؛ النساء: ۲۲؛ المائدہ: ۳۸؛ التحريم: ۲. (۲۶): البقره: ۲۲۰؛
 آل عمران: ۲؛ المائدہ: ۳۸؛ الانفال: ۱۰؛ الجمعه: ۳. (۲۷): الحشر: ۲۳. (۲۸): یوسف: ۲۴؛ هود: ۵۷.
 (۲۹): البقره: ۱۷۳؛ آل عمران: ۳۱؛ النساء: ۲۵؛ الانعام: ۲۵؛ البروج: ۱۴. (۳۰): الحج: ۲۰؛ المجادلہ: ۲؛

النساء: ٤٣، ٩٩، ١٤٩؛ الشورى: ٢٥، ٣٠. (٣١). لقمان: ١٢؛ الملك: ١٤؛ الاحزاب: ١٣٤؛ الانعام: ١٠٣؛ الحج: ٢٣. (٣٢). البقرة: ٢٢٥، ٢٣٥، ٢٢٣؛ آل عمران: ١٥٥؛ النساء: ١٢؛ المائدة: ١٠١؛ التغابن: ١٧. (٣٣). البقرة: ٢٥٥؛ الشورى: ٤؛ الواقعة: ٧٤، ٩٢؛ الحاقة: ٣٣، ٥٢. (٣٤). البقرة: ١١٧، ١٥٤؛ الانعام: ١٠١؛ الحشر: ٢٤. (٣٥). الحشر: ٢٤؛ المؤمن: ٢٤؛ التغابن: ٣؛ آل عمران: ٦؛ الاعراف: ١١. (٣٦). هود: ٧٣. (٣٧). البقرة: ٢٢٧؛ هود: ٧٣؛ ابراهيم: ١؛ التغابن: ٦؛ البروج: ٨. (٣٨). الحديد: ٣. (٣٩). الحديد: ٣. (٤٠). البقرة: ٢٢٣، ٢٢٧؛ آل عمران: ٩٧؛ الانعام: ١٣٣؛ الممتحنة: ٦؛ التغابن: ٦. (٤١). الفاتحة: ٣؛ البقرة: ١٢٣؛ طه: ٩٠؛ النمل: ٣٠؛ حم سجده: ٢. (٤٢). الانفال: ٤٠؛ التوبة: ١١٢؛ الحج: ٧٨؛ النساء: ٤٥؛ الفرقان: ٣١. (٤٣). النور: ٣٥. (٤٤). الحشر: ٢٣. (٤٥). الانعام: ١٨، ٢١؛ يوسف: ٣٩؛ الرعد: ١١؛ ابراهيم: ٤٨؛ المؤمن: ١٢. (٤٦). النساء: ١٢٢، ١٠٨؛ حم سجده: ٥٤؛ الطلاق: ١٢؛ هود: ٩٢؛ البقرة: ١٩. (٤٧). النساء: ٦، ٨٢؛ الاحزاب: ٣٩؛ البقرة: ٢٠٢؛ الرعد: ٤٠؛ المؤمن: ١٧. (٤٨). البقرة: ١٨٢؛ هود: ٢١؛ السبا: ٥٠. (٤٩). هود: ٩٠؛ البروج: ١٤؛ البقرة: ١٩٥، ٢٢٢؛ آل عمران: ٧٢، ١٣٤؛ المائدة: ٤٢. (٥٠). البقرة: ٢٥٥؛ الحج: ٢٢؛ لقمان: ٣٠؛ سبا: ٢٣؛ الشورى: ٥١. (٥١). البقرة: ٣٧، ٥٤، ١٢٠؛ التوبة: ١٠٤، ١١٨؛ النور: ١٠؛ الحجرات: ١٢؛ النساء: ١٢. (٥٢). الرحمن: ٢٧، ٧٨. (٥٣). يونس: ٣١؛ الاعراف: ٥٤؛ الطلاق: ١٢؛ الروم: ٢٥؛ حم سجده: ١٢. (٥٤). الانبياء: ٢٢؛ المؤمنون: ٧١؛ البقرة: ٢٥٥؛ آل عمران: ٢؛ طه: ١١١. (٥٥). الانبياء: ٣٥؛ آل عمران: ٢٢؛ الانعام: ١٧؛ يونس: ١٠٧؛ فاطر: ٢. (٥٦). البقرة: ١١٥؛ الحديد: ٤؛ المجادلة: ٧. (٥٧). الانعام: ٥٩، ٧٣؛ التوبة: ٩٤؛ الرعد: ٩؛ المؤمنون: ٩٢؛ العنكبوت: ٢٢. (٥٨). البقرة: ٢٣٤؛ آل عمران: ١٥٣؛ المائدة: ٨٥؛ الانعام: ١٨؛ التحريم: ٣. (٥٩). فاطر: ٥٥؛ محمد: ٣٨. (٦٠). الاخلاص: ٢؛ البقرة: ٢٢٧؛ آل عمران: ٩٧؛ الانعام: ١٣٣؛ التغابن: ٦. (٦١). البقرة: ١٨٢؛ المؤمن: ٢٠؛ النمل: ٢٢؛ هود: ٢١؛ الصافات: ٧٥. (٦٢). الانفال: ٩. (٦٣). البقرة: ١٥٠؛ المائدة: ٣؛ الرعد: ٢١؛ الانبياء: ٤٩؛ الاحزاب: ٣٩. (٦٤). الجن: ١٨. (٦٥). الفلق: ١؛ الناس: ١-٣. (٦٦). الكهف: ١١٠. (٦٧). البقرة: ١٢٥؛ التوبة: ٢٤؛ المائدة: ٥٤؛ آل عمران: ٣١. (٦٨). الاحزاب: ٤١؛ الجمعة: ١٠؛ البقرة: ١٥٢، ١٧٢؛ العنكبوت: ١٧؛ لقمان: ١٢. (٦٩). الملك: ٢؛ آل عمران: ٥٢؛ الاعراف: ٥٨؛ التوبة: ١١٢؛ الحديد: ٢. (٧٠). الشورى: ٤٩؛ الانبياء: ٩٠؛ آل عمران: ٣٨؛ مريم: ٥؛ ص: ٣٠. (٧١). الحديد: ٣؛ الرحمن: ٢٧؛ ق: ١٥؛ حم سجده: ٢١؛ يونس: ٧٩. (٧٢). الاخلاص: ٣؛ الفرقان: ٢؛ الصافات: ١٥١-١٥٢؛ النساء: ١٧١؛ مريم: ٣٥، ٩٢. (٧٣). الصافات: ١٥٨؛ الانعام: ١٠١؛ الجن: ٣. (٧٤). النساء: ٣٤؛ الاسراء: ٤٣؛ الرعد: ٩؛ الحج: ٢٢؛ لقمان: ٣٠. (٧٥). الانعام: ١٢٣؛ الاسراء: ١١١؛ الفرقان: ٢؛ الاعراف: ١٩٠؛ التوبة: ٣١. (٧٦). الشورى: ١١؛ الاخلاص: ١؛ النحل: ١٧؛ الاعراف: ١٩١. (٧٧). البقرة: ١٢٥؛ المائدة: ٥٤؛ التوبة: ٢٤؛ الانعام: ١٢٢. (٧٨). الفاتحة: ١؛ البقرة: ٧؛ آل عمران: ١٢؛ النساء: ٥؛ الاخلاص: ١. (٧٩). الفاتحة: ١؛ البقرة: ٢١؛ آل عمران: ٥١؛ النساء: ١؛ المائدة: ٢٨. (٨٠). الاعراف: ١٥٢؛

حم سجده: ۷؛ المومن: ۷؛ الزمر: ۵۳؛ الانعام: ۱۲. (۸۱): البقره: ۱۸۲؛ النمل: ۲۲؛ المومن: ۲۰؛ الشوری:
۲۲. (۸۲): آل عمران: ۳۱.

د روژې نهم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نود نهمی روژې لپاره نهم سوغات ومنئ ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (نهمه برخه) :

- پوښتنه: پر الله تعالی کوم کوم خلک ډیر ګران دي ؟
- ځواب: الله تعالی دغه خلک ډیر خوښوی:
- ۱- پاک انسانان (۱).
  - ۲- نیک عمله کسان (۲).
  - ۳- پرهیزګاره خلک (۳).
  - ۴- انصاف یا عدالت خوښونکي کسان (۴).
  - ۵- توبه کونکي انسانان (۵).
  - ۶- صبر کونکي یعنی صابران (۶).
  - ۷- پر خدای توکل کونکي کسان (۷).
  - ۸- د خدای په لاره کې جهاد کونکي انسانان (۸).

- پوښتنه: آیا را ته ویلای سې چې د الله تعالی د کومو کومو خلکو څخه بد راځي ؟
- ځواب: هو ولی نه ، الله تعالی دغه انسانان هیڅ نه خوښوی:
- ۱- کافر (۹).
  - ۲- ظالم (۱۰).
  - ۳- بې ایمانه او خاین (۱۱).
  - ۴- فتنه او فساد خپرونکی (۱۲).
  - ۵- چټی یا بې ځایه مصرف کونکی (۱۳).
  - ۶- متکبر یا کبرجن (۱۴).

پوښتنه: په رښتیا هم نن هره اسلامي خصوصاً افغانی ټولنه د ظالمانو ، فاسدانو ، خاینانو او کبرجنانو څخه ډکه ده نو ځکه هر څه وران دي. الله دی دغسی کسان اصلاح او فلاح کړی. په هر صورت ، اوس به راسم دې مسألې ته چي آیا په رښتیا هم د غیب علم صرف خدای ته معلوم دی ؟
 ځواب: هو بالکل همداسی ده. په آسمانو کی او پر مخکه باندی هیڅوک او هیڅ شی هم بېله خدایه له غیبه ناخبره دي (۱۵).

پوښتنه: چي داسی ده ، نو موږ خو پوهیږو چي رسولانو معجزې لرلې او په ځینو مواردو کی به له غیبه هم خبر وو. په دې حساسه مسأله کی څه وضاحت راکولای سې ؟
 ځواب: الله تعالی بعضی وختونه د خپل حکمت او مصلحت پر اساس د غیب یو څه علم خپلو رسولانو ته عطا کړی دی او بس (۱۶).

پوښتنه: یوه بله مسأله چي له ډیره وخته یې په ذهن کی لرم دا ده چي ځینی پوهان او پروفیسوران ادعا کوی چي موږ په لابراتوار کی دا یا هغه ژوندی شی جوړ کړ. آیا را ته ویلای سې چي الهی مخلوق څومره قدرت لری ؟
 ځواب: خورا لږ حتی هیڅ ، که ټول مخلوق هم سره یو ځای سی ، حتی یو مچ به هم جوړ نه کړای سی. (۱۷).

پوښتنه: دا خو واقعاً هم ډیر غټ چلنج دی. اوس به راسم دې ته چي آیا په رښتیا هم ته د شرک په خلاف یې ؟
 ځواب: هو ، زه د شرک سخت مخالف او ضد یم او تر ما بل هیڅ شی هم د شرک ډیر مخالف نه دی (۱۸).
 باید ووايم چي په الهی ذات او صفتونو کی هیڅوک هم نسبي شریک کېدای بلکی الله وحده لا شریک دی (۱۹).

پوښتنه: که راته ووايې چي د مشرک نښي کومی دي ، خوشاله به سم.
 ځواب: د یو مشرک انسان پیژندنه دا ده چي کله د هغه په مخ کی د الله د توحید بیان وسی نو د هغه زړه تنگ ، منقبض او کوچنی کیږی خو که د الله څخه ماسپوا د نورو هستیو بیان وی نو خوشالی احساسوي (۲۰).

پوښتنه: آیا دا رښتیا ده چي د عربو د هغه مهال مشرکانو الله ته عقیده لرله یعنی هغه یې مانه ؟
 ځواب: هو همداسی ده ، هغوی الله د کایناتو خالق او مدبر باله (۲۱).

پوښتنه: چي داسی ده نو د بتانو عبادت یې ولی کاوه ؟

ځواب: هغوی دا بتان د خدای لپاره وسیله او واسطه بلله (۲۲) او د هغو په عبادت سره یې ځانونه الله ته نږدې احساسول (۲۳).

پوښتنه: هغه کومه گناه ده چې نه بخښل کیږي؟
ځواب: هغه شرک دی چې هیڅ نه معافېږي (۲۴).

پوښتنه: آیا د کوم مشرک لپاره بخښنه یا مغفرت غوښتل کېدای سی؟ ځکه ځینی کسان په بې خبرۍ یا بې تفاوتۍ سره وایی چې فلانی (کافر یا مشرک یا هندو...) دی خدای و بخښی. آیا له خدایه د کافر لپاره د غسې مغفرت غوښتل کېدای سی؟
ځواب: یا قطعاً نه، دا ځکه چې د هغه کفر، شرک او غیر مسلمانیتوب له وړاندې لا معلوم او ثابت دی چې ځای یې دوږخ دی (۲۵).

(۱): البقره: ۲۲۲؛ التوبه: ۱۰۸. (۲): البقره: ۱۹۵؛ آل عمران: ۱۳۴، ۱۴۸؛ المائد: ۱۳، ۹۳. (۳): آل عمران: ۷۲؛ التوبه: ۴، ۷. (۴): المائد: ۴۲؛ الحجرات: ۹؛ الممتحنه: ۸. (۵): البقره: ۲۲۲؛ التوبه: ۱۱۲. (۶): آل عمران: ۱۴۲. (۷): آل عمران: ۱۵۹. (۸): الصف: ۴. (۹): آل عمران: ۳۲؛ الروم: ۴۵. (۱۰): آل عمران: ۵۷، ۱۴۰؛ الشوری: ۴۰. (۱۱): النساء: ۱۰۷؛ الانفال: ۵۸؛ الحج: ۳۸. (۱۲): المائد: ۲۴؛ القصص: ۷۷. (۱۳): الانعام: ۱۴۱؛ الاعراف: ۳۱. (۱۴): النحل: ۲۳. (۱۵): المائد: ۱۰۹؛ النمل: ۲۵؛ الانعام: ۷۳؛ الزمر: ۴۲. (۱۶): الجن: ۲۲-۲۷. (۱۷): الحج: ۷۳. (۱۸): البقره: ۲۲؛ الرعد: ۳۲؛ الکهف: ۱۱۰؛ الحج: ۲۲؛ یونس: ۱۰۲. (۱۹): الانعام: ۱۶۳؛ المومنون: ۹۱-۹۲؛ النمل: ۲۳؛ الروم: ۴۰؛ الاخلاص: ۴. (۲۰): الزمر: ۴۵؛ الاسراء: ۴۲. (۲۱): یونس: ۳۱؛ المومنون: ۸۴-۹۰. (۲۲): یونس: ۱۸؛ الزمر: ۴۳. (۲۳): الزمر: ۳. (۲۴): النساء: ۴۸، ۱۱۲. (۲۵): التوبه: ۱۱۳-۱۱۴.

د روژې لسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو د لسمې روژې لپاره لسم سوغات ومنئ ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (لسمه برخه) :

پوښتنه: د ملايکو يعنې فرشتو په هکله څه نظر لرې؟ که په دې هکله يو څه معلومات راکړې خوشاله به سم.

ځواب: ملايکي هم د الله يو مخلوق دی (۱). پر هر مسلمان دا فرض ده چې پر هغوی به ايمان راوړي (۲). د هغوی دنده د الله تسبیح او تقدس کول (۳) ، نيانې او رسولانو ته د الهی پيغام رسول (۴) ، او د هغه په امر سره بيلا بيلی جوړښتی او تکوینی چاری سرته رسول دي (۵). ملايکي د الله د فرمان تابع دي او د هغه د هيڅ حکم څخه سرغړونه نه کوي (۶). د هغوی سره دښمني د خدای سره د دښمني معنا لري (۷). ځينی ملايکي تر نورو افضل او غوره وی او الله ته نږدې وی (۸). د الله په حکم سره يوې ملايکي زه نازل کړم چې جبریل نومېږي (۹). ملايکي پر نبی کریم (ص) باندې درود وایی (۱۰). ملک الموت يعنې د مرګ فرشته د انسان روح قبض کوي (۱۱). په دوږخ کې د عذاب ورکولو په خاطر يوه توند خويه ملايکه مقرر ده (۱۲). د عربو مشرکينو دا باطله عقیده لرله چې ويل يې ملايکي د الله لونی دي (۱۳). د الله تعالی په حکم سره ټولو فرشتو آدم عليه السلام ته سجده وکړه (۱۴).

پوښتنه: آیا د څو ملايکو نومونه راښودلای سې؟

ځواب: هو ولی نه. د ځينو ملايکو نومونه دا دي: جبریل (۱۵) ، میکایل (۱۶) ، هاروت (۱۷) او ماروت (۱۸).

پوښتنه: ما داسی هم اورېدلي چې ځينو ملايکو انسانانو ته سحریعنی جادو هم وربښووله. آیا دا کار منع او حرام نه دی؟

ځواب: اصلی قصه له دې قراره ده چې دوې فرشتې وې چې هاروت او ماروت نومېږي او په بابل کې يې جادو ښودله مګر دا هر څه د امتحان لپاره وو او خلک يې تر ښوونې مخکې باخبره کول او له دې کاره ځکه چاته زیان نه رسېدی چې هر څه د الله په اختیار کې دي (۱۹).

پوښتنه: ډیره مننه. اوس به یوې بلې موضوع ته اشاره وکړم او هغه دا چې آیا تا په خپل متن کې د نبیانو علیهم السلام ذکر هم کړی دی؟ که وی، نو د څو پیغمبرانو نومونه را اخیستلای سې؟
 ځواب: هو، ما د ډیرو رسولانو او انبیانو نومونه ذکر کړي دي (۲۰)، چې څو یې په دې ډول دي:
 نوح (۲۱)، هود (۲۲)، صالح (۲۳)، ابراهیم (۲۴)، اسحاق (۲۵)، اسمعیل (۲۶)، یعقوب (۲۷)، داؤد (۲۸/۲۹)، سلیمان (۳۰)، ایوب (۳۱)، یونس (۳۲)، ادریس (۳۳)، لوط (۳۴)، موسی (۳۵)، هارون (۳۶)، ذولکفیل (۳۷)، الیسع (۳۸)، زکریا (۳۹)، الیاس (۴۰)، یحیی (۴۱)، عیسی (۴۲) او محمد (۴۳) علیهم السلام.

پوښتنه: آیا دغه او نور ټول انبیاء انسانان وو؟
 ځواب: هو بالکل، د الله ټول نبیان انسانان وو (۴۴). هغوی و دونه کړي وو، او اولادونه یې لرل (۴۵).

پوښتنه: آیا دا راته ویلای سې چې د نبیانو په لړ کې ښځې هم شاملې وې که یا؟
 ځواب: یا، نبوت صرف نارینه وو ته حاصل و، هیڅ ښځه نسته (۴۶).

پوښتنه: آیا نبوت اکتسابی و؟
 ځواب: یا قطعاً داسې نه ده، بلکې هغه په تمامه معنی وهبی و، یعنی د کسب څخه نه حاصلېدئ او الله چې څنگه غوښته هغسې به یې یو انسان د نبوت لپاره غوره او انتخاب کاوه (۴۷).

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چې ټول نبیان په مرتبه او رتبه کې سره برابر وو که یا؟
 ځواب: یا داسې نه ده، بلکې ځینو نبیانو ته پر نورو فضیلت حاصل و (۴۸).

پوښتنه: آیا په هر ملت او قوم کې پیغمبر راغلی دی؟
 ځواب: هو، په هر قوم کې پیغمبر مبعوث سوی دی (۴۹).

پوښتنه: آیا پر ټولو نبیانو ایمان راوړل حتمی دی؟
 ځواب: هو بالکل، پر ټولو نبیانو باید ایمان راوړه سې (۵۰)، بلکې د صرف یو ښځه انکار د ټولو د انکار معنا لري (۵۱).

پوښتنه: آیا ټولو نبیانو عین یو دعوت ورکړی و که د هر یوه بلنه له بله بېله وه؟

ځواب: د ټولو نبیانو دعوت عین یو شی و ، یعنی ټولو د صرف یو دین بلنه ورکوله چې هغه اسلام دی (۵۲) او د هغه لنډیز دا دی چې د یوازیني خدای بندگي باید ومنل سی او برعکس د غیرالله د بندگي څخه ډډه ووسی (۵۳).

پوښتنه: نو چې داسی ده ، آیا انبیاء کرام پخپله د خپل دعوت نمونې وو که یا ؟
ځواب: هو بالکل هغوی د خپل دعوت بهترینی بیلگې وې (۵۴).

پوښتنه: آیا دا رښتیا ده چې د نبی اطاعت د خدای د اطاعت په معنا دی ؟
ځواب: هو ، چا چې د رسول اطاعت وکړ نو د الله اطاعت یې وکړ (۵۵). دا ځکه چې هر نبی د الله نماینده او استاخی دی (۵۶).

پوښتنه: آیا دا راته ویلای سې چې هر نبی د مخالفت سره مخامخ سوی دی که صرف ځینی نبیان ؟
ځواب: هر نبی د مخالفت سره مخامخ سوی دی (۵۷).

پوښتنه: ډیری خلک وایی چې د نبی او رسول ترمنځ فرق سته. آیا دا رښتیا ده ؟ که وی نو هغه په څه کی دی ؟
ځواب: هو ، نبی او رسول فرق سره لری چې هغه د مرتبې او مقام له مخی دی ، یعنی د رسول درجه د نبی څخه لوړه ده (۵۸).

(۱): الصافات: ۱۵۰؛ (۲): البقره: ۲۲۵؛ النساء: ۱۳۲؛ البقره: ۱۷۷. (۳): البقره: ۳۰؛ الرعد: ۱۳؛ الزمر: ۷۵. (۴): الحج: ۷۵؛ فاطر: ۱؛ البقره: ۹۷. (۵): السجده: ۱۱؛ النساء: ۹۷؛ النحل: ۳۲؛ المعارج: ۴؛ القدر: ۴. (۶): التحريم: ۲؛ النساء: ۱۷۲؛ الزخرف: ۱۹. (۷): البقره: ۹۸. (۸): النساء: ۱۷۲. (۹): البقره: ۹۷؛ النحل: ۱۰۲؛ الشعراء: ۱۴۳. (۱۰): الاحزاب: ۵۲. (۱۱): السجده: ۱۱. (۱۲): التحريم: ۲. (۱۳): الاسراء: ۵۰؛ الصافات: ۱۵۰؛ الزخرف: ۱۹؛ النجم: ۲۷. (۱۴): الحجر: ۳۰؛ البقره: ۳۴؛ الاسراء: ۲۱؛ الکهف: ۵۰؛ طه: ۱۱۲. (۱۵): البقره: ۹۷-۹۸؛ التحريم: ۴؛ النحل: ۱۰۲. (۱۶): البقره: ۹۸. (۱۷): البقره: ۱۰۲. (۱۸): البقره: ۱۰۲. (۱۹): البقره: ۱۰۲. (۲۰): البقره: ۱۳۲، ۱۷۷؛ آل عمران: ۸۴؛ المائده: ۴۴؛ الاحزاب: ۷؛ الزخرف: ۲. (۲۱): النساء: ۱۲۳؛ هود: ۳۲؛ نوح: ۲۱. (۲۲): هود: ۵۳؛ الشعراء: ۱۲۴. (۲۳): الاعراف: ۷۷؛ هود: ۲۲؛ الشعراء: ۱۴۲. (۲۴): البقره: ۱۲۴، ۱۳۲؛ آل عمران: ۸۴؛ النساء: ۱۲۳. (۲۵): الصافات: ۱۱۲؛ الانعام: ۸۴؛ البقره: ۱۳۲؛ آل عمران: ۸۴؛ النساء: ۱۲۳. (۲۶): مريم: ۵۴؛ البقره: ۱۳۲؛ النساء: ۱۲۳؛ الانعام: ۸۴؛ ص: ۴۸. (۲۷): البقره: ۱۳۲؛ الانعام: ۸۴؛ آل عمران: ۸۴؛ النساء: ۱۲۳. (۲۸): الانعام: ۸۴؛ المومن: ۳۴؛ يوسف: ۴، ۵، ۲۲. (۲۹): الانعام: ۸۴؛ الاسراء: ۵۵؛ النساء: ۱۲۳. (۳۰): النساء: ۱۲۳. (۳۱): النساء: ۱۲۳؛ الانعام: ۸۴؛ ص: ۴۱. (۳۲): الصافات: ۱۳۹؛ النساء: ۱۲۳؛ الانعام: ۸۴. (۳۳): مريم: ۵۲؛ الانبياء: ۱۲۳؛ الانعام: ۸۴؛ ص: ۴۱. (۳۲): الصافات: ۱۳۹؛ النساء: ۱۲۳؛ الانعام: ۸۴. (۳۳): مريم: ۵۲؛ الانبياء: ۱۲۳؛ الانعام: ۸۴؛ ص: ۴۱.

۸۵. (۳۴): الصافات: ۱۳۳؛ الشعراء: ۱۲۱؛ الانعام: ۸۲؛ الانبياء: ۷۴. (۳۵): مريم: ۵۱؛ البقره: ۵۳، ۸۷؛ آل عمران: ۸۴؛ الانعام: ۹۱؛ هود: ۹۲. (۳۶): النساء: ۱۲۳؛ الانعام: ۸۴؛ يونس: ۷۵؛ مريم: ۵۳؛ المومنون: ۴۵. (۳۷): الانبياء: ۸۹؛ ص: ۴۸. (۳۸): الانعام: ۸۲؛ ص: ۴۸. (۳۹): الانعام: ۸۵؛ مريم: ۲؛ الانبياء: ۸۹. (۴۰): الصافات: ۱۲۳؛ الانعام: ۸۵. (۴۱): الانعام: ۸۵؛ آل عمران: ۳۹؛ مريم: ۱۲. (۴۲): النساء: ۱۷۱؛ الانعام: ۸۵؛ الصف: ۲؛ الحديد: ۲۷؛ الزخرف: ۲۳. (۴۳): الاحزاب: ۴؛ الفتح: ۲۹؛ محمد: ۲. (۴۴): يوسف: ۱۰۹؛ النحل: ۴۳؛ الانبياء: ۷؛ ابراهيم: ۱۱. (۴۵): الرعد: ۳۸؛ الاحزاب: ۵۹. (۴۶): يوسف: ۱۰۹؛ النحل: ۴۳؛ الانبياء: ۷. (۴۷): الحج: ۷۵؛ يوسف: ۲؛ الاعراف: ۱۴۴؛ ص: ۴۷. (۴۸): البقره: ۱۵۳؛ الاسراء: ۵۵. (۴۹): الرعد: ۷؛ يونس: ۴۷؛ النحل: ۳۲؛ فاطر: ۲۴. (۵۰): البقره: ۱۳۲، ۱۷۷، ۲۸۵؛ آل عمران: ۸۴. (۵۱): الفرقان: ۳۷؛ الشورى: ۱۳؛ آل عمران: ۱۹، ۸۵. (۵۲): الفرقان: ۳۷؛ الشورى: ۱۳؛ آل عمران: ۱۹، ۸۵. (۵۳): النحل: ۳۲. (۵۴): الانعام: ۵۰؛ الاعراف: ۲۰۳؛ هود: ۸۸؛ الاحقاف: ۹. (۵۵): النساء: ۲۴، ۸۰؛ آل عمران: ۵۰؛ الشعراء: ۱۰۸، ۱۱۰. (۵۶): الكهف: ۱۰۲؛ المومنون: ۴۴؛ الحديد: ۲۵؛ المجادله: ۲۱. (۵۷): آل عمران: ۸۴؛ الانعام: ۱۰، ۳۴؛ الانبياء: ۴۱؛ سبا: ۴۵؛ فاطر: ۴. (۵۸): الاعراف: ۱۵۸؛ مريم: ۵۱، ۵۴.

د روژې يوولسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډيره آسانه ، دلچسپه او گټوره طريقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کيږي او هغه د خپلو آيتونو له مخې ځوابونه وايي. هيله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو د يوولسمې روژې لپاره يوولسم سوغات ومنئ ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (يوولسمه برخه) :

پوښتنه: آيا انبيا کرامو د خپل نبوت ، دعوت او تبليغ لپاره د خلکو څخه معاوضه يا فيس اخيست ؟
ځواب: يا هيڅکله نه ، بلکې ټولو نبیانو صرف او صرف د الله څخه اجر غوښت او بس (۱).
پوښتنه: ځنی کسان وايي چې انبيا عليهم السلام د قيامت په ورځ د حساب کتاب او پوښتنې څخه خلاص دي. آيا دا خبره صحيح ده ؟
ځواب: يا دا غلطه ده ، بلکې هر نبی به د قيامت په ورځ د خپلو اعمالو ځواب وايي او د هغوی ټولو څخه به بشپړ حساب کتاب غوښتل کيږي (۲).
پوښتنه: آيا تا په خپل متن کې د کوم نبی د دعا هم بيان کړې ده ؟ که وی لطفاً يې يوه بيلگه راته ووايه ترڅو لوستونکي ورڅخه گټمن سي .
ځواب: هو ، ما د ځينو نبیانو دعاوی ذکر کړي دي. د مثال په توگه د يوسف (ع) دغه دعا: رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمَلِكِ وَعَلَّمَنِي مِمَّنْ تَأْوِيلَ الْاَحَادِثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِيٌّ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ تَوْفِىْ مُسْلِمًا وَ الْحَقِىنِى بِالصَّالِحِيْنَ (۳). يعنى: اې زما ربه ! تا ما ته حکومت بخښلى او معامله فهمي دې را عطا کړې ده ، د آسمان او مځکې پيدا کونکې ! همدا ته په دنيا او آخرت کې زما کارسازه يې ، نو که ماته مرگ راسي هغه دى ستاد اطاعت په حالت کې وي او ما په خپلو نیکو بندگانو کې شامل کړه .

پوښتنه: اوس به راسم دې ته چې آيا کوم نبی ښېرا هم کړې ده که يا ؟
ځواب: هو ، کړې يې ده. کله چې نوح (ع) حتى ۹۵۰ کلنۍ ته ورسېدئ بيا يې هم خپل قوم ته دعوت ورکاوه (۴). خو کله چې د دې سره سره د قوم اکثريت سمي لاری ته راغلل (۵) ، نو هغه دا ښېرا ورته وکړه: وَقَالَ نوح رَبِّ لَا تَذَرْنِيْ اَرْضَ الْکَافِرِيْنَ دِيَاراً اَنْکَ اِنْ تَذَرْنِيْمْ يُّضِلُّوْا عِبَادَکَ وَلَا يَلْدُوْا اِلَّا فَاَجْراً کُفْراً (۶). يعنى: او نوح عرض وکړ چې اې زما ربه ! د مځکې پر مخ د کافرانو هيڅ کوم کور مه پرېږده. که ته هغه

همداسی پرېږدې نو هغوی به ستا بندگان گمراه کړي او د هغوی راتلونکي نسلونه به هم د حق مخالف او نافرمانه سی.

پوښتنه: آیا تا د کوم نبی مُعجزه هم بیان کړې ده؟
 ځواب: هو، الله تعالی هر نبی ته ځانگړی دلیل او نښانی عطا کړی ده (۷)، لکه موسی (ع) ته چی یې د لکړی (۸) او ید بیضا (۹) نښانی ورکړي وې. صالح (ع) ته یې د یوې اوبنې نښانی ورکړې وه (۱۰)، او عیسی (ع) ته یې هم د الهی حکم مطابق د مړو ژوندي کول عطا کړی و (۱۱).

پوښتنه: دا چی خبره عیسی (ع) ته راغله، آیا پوښتلای سم چی عیسی (ع) په رښتیا هم بې پلاره پیدا سوی دی؟
 ځواب: هو، هغه بې پلاره پیدا سوی دی (۱۲).

پوښتنه: خو ځینی کسان ادعا کوی چی هغه د خدای زوی دی. آیا دا ادعا صحیح ده؟
 ځواب: یا، دا کوربت درواغ ده (۱۳). بلکی هغه صرف د الله بنده (۱۴) او د هغه نبی و (۱۵). الله تعالی د هیچا پلار نه دی (۱۶).

پوښتنه: بعضی انسانان په افراط سره ادعا کوی چی عیسی (ع) پخپله خدای دی، آیا دا خبره درواغ نه ده؟
 ځواب: دا ادعا بالکل درواغ ده (۱۷). د الله څخه پرته بل هیڅ خدای نسته (۱۸).

پوښتنه: آیا ویلای سې چی الله (ج) نبیان د څه لپاره مأمور او رالیږلي دي؟
 ځواب: د انبیاءو د بعثت یا مؤظف کولو څخه مقصد خلکو ته د حق د لاری ورنښول او پر هغه باندی د الله دلیل بشپړول دی (۱۹).

پوښتنه: د رسول مخالفت کونکو ته به د الله لخوا عذاب ورکول سی که یا؟
 ځواب: هو، پر هغوی به سخت الهی عذاب نازلېږی (۲۰).

پوښتنه: د انسانیت وروستی لارښود څوک دی؟
 ځواب: د الله آخری نبی محمد صلی الله علیه وسلم دی (۲۱) چی د ټول بشر لپاره واجب الاتباع مشر او لارښود دی (۲۲). دا ځکه چی هغه د ټولی دنیا د ښېگنې لپاره کار وکړ (۲۳)، خلکو ته یې هدایت وکړ (۲۴)، هغوی ته یې د ژوندون حیاتی نظام عطا کړ (۲۵)، په رغنده او ښه توگه یې یوه ټولنه جوړه کړه (۲۶).

پوښتنه: د رسول الله (ص) د سیرت په هکله تا کوم تضمین کړی دی که یا؟ لطفاً گرانو لوستونکو ته معلومات ورکړه.

ځواب: ډیر ښه، له هغه مهاله چې الله تر قیامتته زما د ساتنې ضمانت وکړ، نو له هماغه ساعته ما هم په خپلو آیتونو کې د خپل حامل نبی (ص) سیرت د تل لپاره محفوظ او ساتلی دی (۲۷).

پوښتنه: که لطفاً د رسول الله (ص) په باره کې یو څه معلومات راکړې خوشاله به سم.

ځواب: د هغه نوم محمد (ص) دی (۲۸). هغه د الله بنده (۲۹) او رسول (۳۰) او وروستی نبی دی (۳۱). هغه د عربستان په مکه کې زوکېدلی دی (۳۲). د هغه تر زوکړې مخکې یې پلار مې سوی و (۳۳). هغه عرب او مورنۍ ژبه یې هم عربي وه (۳۴). د هغه د نسب لړۍ اسمعیل (ع) او ابراهیم (ع) ته رسیږي (۳۵). هغه امی یعنی نالوستی و (۳۶). د هغه د ژوند لومړنی پړاو د سختیو سره مل و خو وروسته یې ژوند سم سو (۳۷).

(۱): الشعراء: ۱۰۹، ۱۲۷، ۱۴۵، ۱۲۴، ۱۸۰؛ الشوری: ۲۳؛ القلم: ۴۲. (۲): الاعراف: ۲؛ المائد: ۱۱۲، ۱۱۷، ۱۱۸. (۳): یوسف: ۱۰۱. (۴): العنکبوت: ۱۴. (۵): نوح: ۷؛ هود: ۳۲، ۳۲؛ الفرقان: ۳۷؛ الشعراء: ۱۰۵؛ القمر: ۹. (۶): نوح: ۲۲، ۲۷. (۷): آل عمران: ۱۸۴؛ الروم: ۴۷؛ الحديد: ۲۵؛ فاطر: ۲۵. (۸): البقره: ۶۰؛ الاعراف: ۱۱۷؛ القصص: ۳۱؛ الشعراء: ۳۲؛ طه: ۱۸. (۹): الاعراف: ۱۰۸؛ طه: ۲۲؛ الشعراء: ۳۳؛ النمل: ۱۲؛ القصص: ۳۲. (۱۰): الاعراف: ۷۳؛ هود: ۲۴؛ الاسراء: ۵۹؛ الشعراء: ۱۵۵؛ الشمس: ۱۳. (۱۱): آل عمران: ۴۹؛ المائد: ۱۱۰. (۱۲): مریم: ۱۲-۳۴؛ آل عمران: ۴۵-۴۷ و ۴۹؛ النساء: ۱۷۱. (۱۳): التوبه: ۳۰؛ النساء: ۱۷۱. (۱۴): مریم: ۳۰؛ النساء: ۱۷۲؛ الزخرف: ۵۹. (۱۵): آل عمران: ۴۹؛ النساء: ۱۷۱؛ المائد: ۷۵؛ الصف: ۲؛ الاحزاب: ۷. (۱۶): الاخلاص: ۳؛ الفرقان: ۲؛ الصف: ۱۵۲؛ النساء: ۱۷۱؛ مریم: ۳۵، ۹۲. (۱۷): النساء: ۱۷۱؛ المائد: ۱۱۲. (۱۸): البقره: ۱۲۳، ۲۵۵؛ آل عمران: ۲۲؛ النساء: ۸۷، ۱۷۱؛ المائد: ۷۳؛ التغابن: ۱۳. (۱۹): النساء: ۱۲۵؛ البقره: ۲۱۳؛ الانعام: ۴۸؛ الکهف: ۵۲؛ الاسراء: ۹۴. (۲۰): سبا: ۴۵؛ النحل: ۱۱۳؛ الشعراء: ۱۳۹، ۱۸۹؛ العنکبوت: ۳۷؛ الشمس: ۱۴. (۲۱): الاحزاب: ۴۰. (۲۲): النساء: ۲۴؛ الاعراف: ۱۵۸؛ الانبياء: ۱۹۷؛ آل عمران: ۳۱؛ الاحزاب: ۲۱. (۲۳): یونس: ۱۰۸؛ الانبياء: ۱۰۷؛ البقره: ۲۱؛ الاعراف: ۱۵۸؛ الحجرات: ۱۳. (۲۴): الحج: ۴۰؛ الفرقان: ۱؛ الاحزاب: ۴۵-۴۶؛ الشوری: ۵۲. (۲۵): یونس: ۵۷؛ یوسف: ۱۰۴؛ الحجر: ۹؛ ص: ۸۷؛ البقره: ۱۸۵. (۲۶): الفتح: ۲۹؛ آل عمران: ۱۱۰؛ البقره: ۱۴۳. (۲۷): الحجر: ۹؛ العنکبوت: ۴۹؛ القیامه: ۱۷. (۲۸): آل عمران: ۱۴۴؛ الاحزاب: ۴۰؛ محمد: ۲؛ الفتح: ۲۹. (۲۹): الاسراء: ۱؛ الکهف: ۱؛ الحديد: ۹؛ الجن: ۱۹؛ النجم: ۱۰. (۳۰): آل عمران: ۱۲۴؛ المائد: ۲۷؛ الاحزاب: ۲۱، ۴۰؛ الفتح: ۲۹؛ الحشر: ۷. (۳۱): الاحزاب: ۴۰. (۳۲): البلد: ۲؛ ابراهیم: ۳۵؛ آل عمران: ۹۲؛ التین: ۳؛ الشوری: ۷. (۳۳): الضحی: ۲. (۳۴): الدخان: ۵۸؛ الجمعه: ۲؛

الاعراف: ۱۵۷، ۱۵۸؛ مريم: ۹۷؛ الشورى: ۷. (۳۵): البقره: ۱۲۸، ۱۲۹. (۳۲): الاعراف: ۱۵۷، ۱۵۸؛
الجمعه: ۲؛ العنكبوت: ۴۸. (۳۷): الضحى: ۸.

د روژې دوولسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دایې تاسو او دایې هم د دوولسمې روژې لپاره دوولسم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (دوولسمه برخه) :

پوښتنه: که د رسول الله (ص) د بعثت په هکله معلومات راکړي ، خوشاله به سم .
 ځواب: کله چې هغه غټ سو ، نو د هدایت په لټه کې سو (۱). الله تعالی هغه په نبوت سره ونازاوه او پر هغه باندې یې زه نازل کړم (۲). په لومړي سر کې هغه له تلواره کار اخیست خو الله تعالی له داسې کاره منع کړ او زما د ساتنې او ژغورنې بشپړه ډایې ورکړ (۳).

پوښتنه: آیا لوی خدای د هغه (ص) د نبوت په باره کې له مخکې څخه کوم خبر راکړی و که یا ؟
 ځواب: هو بالکل ، د هغه د راتلونکي نبوت په هکله په تورات ، انجیل او د عیسی (ع) د بشارت په ډول له مخکې څخه لا پېش ګویانی سوي وې (۴). د هغه بعثت د نبوت د لړۍ تریو اوږد څنډ وروسته راڅرګند سو (۵).

پوښتنه: که لطفاً را ته ووايي چې کله حضرت محمد (ص) په رسالت مأمور سو ، نو لوی او عمده مسؤلیتونه یې څه وو ؟

ځواب: د الله تعالی د رسول کېدو په حیث د هغه لویې ذمه واری او مسؤلیتونه په دې ډول وو :

۱. خلکو ته د الله د آیتونو ویل او د هغوی متوجه کول (۲).
۲. د ایمان والاوو د نفس تزکیه او پاکوالی (۷).
۳. هغوی ته د الله د کتاب ورزده کول او د هغه د احکامو ورنښول (۸).
۴. هغوی په واقعیت او سترګو غږولو (بصیرت) پوهول (۹).
۵. انسانانو ته زما تشریح او تفسیر کول (۱۰).
۶. د انساني ژوندانه د لارښوونې لپاره د یوې عملی او علمی نمونې وړاندې کول (۱۱).

۷. د اصلی دین په هکله د ټولو هغو اختلافونو د حقیقت واضح کول چې د پخوانیو انبیاءو په امتونو کې منځته راغلي وو او په دې لړ کې د هر ډول گډوډیو بېلول ، د تشویش او وارخطایی رفع کول ، د گمراهیو د پردو خیرل او د هدایت د لارې ځلول شامل وو (۱۲) .

۸. په دنیا کې د حق د فکری او عملی شاهد په توگه اوسېدل (۱۳) .

۹. خلک د غیرالله له پابندیو آزادول ، هغوی د غلطو عنعنو او رواجونو له ځنځیره خلاصول ، د حلال او حرام په بڼه توگه تشخیص او بېلول (۱۴) .

۱۰. خلکو ته د نښېگنو او نیکیو د حکم ورکول او د بدیو څخه منع کول (۱۵) .

۱۱. د الله دین د انساني ژوندانه په هره برخه کې جاری او غالب کول (۱۶) .

پوښتنه: دا خو ډیر په زړه پورې معلومات وو. آیا د رسول الله (ص) د نبوت څو دلایل را ته ویلای سې؟
 ځواب: هو ولی نه. د هغه د رسالت څو لنډ دلایل به داسې دروښیم:

۱. د هغه د نبوت تر ټولو غټ دلیل (یعنی معجزه) زه پخپله یم (۱۷) ، او زما غوندې بل هیڅ کلام نسی وړاندې کېدای (۱۸) .

۲. هغه کوم نوی نبي نه و (۱۹) ، بلکې د ټولو نبیانو تصدیق یې کاوه (۲۰) .

۳. هغه اُمی و او د چا څخه یې لوستل او لیکل نه وو زده کړي ، خود عمر د یوې ډیرې حصې تر تیرېدو وروسته یې یو دم د علم او حکمت ستر تدریس پیل کړ (۲۱) .

۴. خلکو له پخوا څخه لا هغه د یو صادق او امین شخص په توگه پیژندل (۲۲) .

پوښتنه: که ستا خوښه وی نوزده به د رسول الله (ص) د ژوند ، مبارزې او رسالت په موضوع کې نوری پوښتنې هم وکړم. لطفاً را ته ووايه چې تر بعثت وروسته هغه (ص) څنگه خلک اسلام ته رابلل؟
 ځواب: هغه په نبوت تر مؤظف کېدو ډیر ژر وروسته خلکو ته د حق بلنه پیل کړه (۲۳) . لومړی یې خپل کهول (بنو هاشم) ته د حق پیغام وړاندې کړ (۲۴) . د دعوت او تبلیغ دا لړۍ تر څه وخته په پټه کېده ، خو څه موده وروسته یې د مکې اوسېدونکو ته د حق پیغام په ښکاره سره ورکاوه (۲۵) .

پوښتنه: رسول الله (ص) په دې لار کې د ځنډونو او ستونزو سره هم مخامخ سوی دی که یا؟
 ځواب: هو بالکل. د هغه د بلنې په نتیجه کې د حق او باطل تر منځ یوه شخړه رامنځته سوه او څه کسانو پر هغه ایمان راوړ خود د قوم اکثریت هغه درواغجن وباله او د الله د رسول والي څخه یې انکار وکړ (۲۶) . د کفارو او مشرکانو د دې انکار اصلی دلیل د هغوی نفس پالنه وه چې د هغه پر خلاف یې هیڅ حقیقت نه منی (۲۷) . ابولهب د ده خورا سخت مخالفت وکړ چې د هغه په باره کې الله داسې فرمایلی دي: تَبَّتْ يَدَا اَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ مَا اٰغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ سَيِّئَلٰى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ وَامْرَاَتُهُ حَمَآ لَتَهُ الْحَطَبُ فِى جِدِّهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ (۲۸) ، یعنې: د ابولهب لاس مات او هغه برباد سو ، نه د هغه مال د ده په درد و خوړ نه یې عاید . هغه

او میرمن به یې هم چی د دغو لرگیو راتلونکې ده ژر په سرو لمبو کی وسوخی یعنی هغه چی په غاړه کی به یې مضبوطه رسی وی.

پوښتنه: چی داسی ده ، نو کافرانو او مشرکانو د ده (ص) پر ضد څه وکړل ؟ که یو څه مفصلاً وفرمایې ، ښه به وی.

ځواب: کفارو او مشرکینو د ده پر ضد منفی جبهه جوړه کړه (۲۹). په ده یې ملنډی وهلې (۳۰). د بدو شیانو سره یې تشبه کاوه (۳۱). بې ځایه انگېرنی یې کولې (۳۲) او د اعتراضونو او تهمتونو څپې یې پر راوړلې (۳۳). دئ یې جادوگر و باله (۳۴) ، شاعری یې و باله (۳۵) ، مجنون یې و باله (۳۶) ، سحر څپلی (۳۷) او کاهن (۳۸) یې و باله. پر ده یې د خبرو جوړولو تور ولگاوه (۳۹). د بد حاله او بې اولاده پیغورونه یې ورکول (۴۰). غوږ او د هری خبری اورېدونکی یې باله (۴۱). له ډیره مخالفت به یې دا تور لگاوه چی پر هغه د الله لخوا کوم کلام یا بل شی نه نازلېږی بلکی دا ټول د ده خپلی جوړونی او جعلیات دي (۴۲).

(۱): الضحی: ۷. (۲): الشوری: ۷؛ الفرقان: ۱؛ الانعام: ۹۲؛ یونس: ۲؛ الاسراء: ۱۰۵. (۳): طه: ۱۱۴؛
القیامه: ۱۲-۱۹. (۴): الاعراف: ۱۵۷؛ الصف: ۱۲؛ البقره: ۱۲۹، ۱۵۱؛ آل عمران: ۱۲۴؛ الجمعة: ۲. (۵):
المائد: ۱۹. (۶): آل عمران: ۱۲۴؛ البقره: ۱۵۱؛ الجمعة: ۲؛ النمل: ۹۲؛ الطلاق: ۱۱. (۷): آل عمران: ۱۲۴؛
الجمعه: ۲؛ البقره: ۱۵۱. (۸): آل عمران: ۱۲۴؛ الجمعة: ۲؛ البقره: ۱۵۱. (۹): آل عمران: ۱۲۴؛ الجمعة: ۲؛
البقره: ۱۵۱. (۱۰): النحل: ۴۴، ۲۴؛ آل عمران: ۱۲۴؛ الجمعة: ۲؛ البقره: ۱۵۱. (۱۱): الاحزاب: ۲۱؛ الحشر:
۷. (۱۲): المائد: ۱۵، ۱۲؛ النحل: ۲۳، ۲۴. (۱۳): البقره: ۱۴۳؛ النساء: ۴۱؛ النحل: ۸۱؛ الحج: ۷۸. (۱۴):
الاعراف: ۱۵۷. (۱۵): الاعراف: ۱۵۷. (۱۶): التوبه: ۳۳؛ الفتح: ۲۸؛ الصف: ۹. (۱۷): العنکبوت: ۵۰،
۵۱؛ الاسراء: ۱۷، ۱۰۵؛ البقره: ۲۳؛ هود: ۱۲-۱۳. (۱۸): البقره: ۲۳؛ یونس: ۳۸؛ هود: ۱۳؛ الطور: ۳۴.
(۱۹): الاحقاف: ۷۹؛ النساء: ۱۲۳؛ النحل: ۳۲؛ النجم: ۵۲؛ الشوری: ۱۳. (۲۰): البقره: ۱۰۱؛ آل عمران:
۸۱؛ الصف: ۲. (۲۱): الاعراف: ۱۵۷-۱۵۸؛ العنکبوت: ۴۸؛ الجمعة: ۲. (۲۲): الاحزاب: ۲۲؛ یس: ۵۲؛
آل عمران: ۱۲۱. (۲۳): الشوری: ۷؛ الفرقان: ۱؛ الانعام: ۹۲؛ یونس: ۲؛ الاسراء: ۱۰۵. (۲۴): الشعراء: ۲۱۴.
(۲۵): الحجر: ۹۴. (۲۶): الانعام: ۲۲، ۵۷، ۳۳، ۳۴، ۱۴۷؛ آل عمران: ۱۸۴. (۲۷): العنکبوت: ۱۸؛ فاطر:
۴، ۲۵؛ الفرقان: ۷۷؛ یونس: ۴۱؛ الحج: ۴۲. (۲۸): اللهب: ۱-۲. (۲۹): الفرقان: ۳۱. (۳۰): الفرقان: ۴۱؛
الانبیاء: ۳۲؛ الحجر: ۹۵؛ الانعام: ۱۰؛ الصافات: ۲-۱۴. (۳۱): الفرقان: ۴۱؛ الانعام: ۲۵، ۵۳؛ النحل:
۲۴. (۳۲): الفرقان: ۲۱؛ یونس: ۲۰؛ طه: ۱۳۳؛ هود: ۱۹. (۳۳): آل عمران: ۱۸۴؛ الانعام: ۵۷، ۱۴۷؛
فاطر: ۴؛ یونس: ۴۱؛ الحج: ۴۲. (۳۴): ص: ۴؛ یونس: ۲؛ الانبیاء: ۳؛ المدثر: ۲۴؛ هود: ۷. (۳۵):
الانبیاء: ۵؛ الطور: ۳۰؛ الحاقه: ۴۱؛ یس: ۲۹. (۳۶): الحجر: ۲؛ الطور: ۲۹؛ القلم: ۲، ۵۱؛ التکویر: ۲۲؛

الاعراف: ۱۸۴. (۳۷): الفرقان: ۸؛ الاسراء: ۴۷. (۳۸): الحاقه: ۴۲؛ الطور: ۲۹. (۳۹): الحاقه: ۴۴. (۴۰):
الکوثر: ۳. (۴۱): التوبه: ۲۱. (۴۲): النحل: ۱۰۱؛ هود: ۱۳؛ الفرقان: ۴؛ السجده: ۳؛ الاحقاف: ۸.

د روژې دیارلسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دایې تاسو او دا یې هم د دیارلسمې روژې لپاره دیارلسم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (دیارلسمه برخه) :

پوښتنه: آیا تا د دې تهمنتونو او اعتراضونو مقابله کوله؟ بل دا چې کفارو د رسول الله (ص) څخه څه معجزې او دلایل غوښتل؟ که په دې هکله مختصر معلومات راکړي ، ښه به وي.

ځواب: هو ، ما د دې ټولو تهمنتونو او اعتراضونو ځواب ځای پر ځای ویلي دي (۱). د مکې کفارو د هغه څخه عجیبې معجزې غوښتې او ورته ویل به یې چې موږ تر هغه مهاله ستا خبره نه منو څو چې زموږ لپاره مخکې خبرې او یوه چینه ورڅخه جاري نکړي او یا هم دا چې ځانته د خرماوو او انگورو باغونه جوړ کړي او په هغو کې ویالې وبهوې ، یا دا چې لکه ته چې ادعا کوي نو دغه آسمان ټوټه ټوټه کړه او پر موږ یې راواچوه ، یا دا چې خدای او ملايکې مستقیماً زموږ سره مخامخ کړه ، یا دا چې ستا لپاره دې د سروزرو یو کور جوړ سي ، یا دا چې آسمان ته وخیژه خو بیا هم تر هغو پورې موږ یقین نه کوو تر څو چې له هغې خوا زموږ لپاره یو داسې لیکلی سند رانه وړي چې موږ یې ولولو (۲).

پوښتنه: آیا کفارو او مشرکانو به مزاحمت ورته کاوه که یا؟ که وی ، نو یو مثال یې راکولای سې؟

ځواب: هو ، د حق مخالفین د هغه د بلنې اوږدلو او ځان پوهولو ته هیڅ نه چمتو کېدل ، بلکې کله چې به ده هغوی ته زما آیتونه ویل نو هغوی به غالمغال او شور کاوه او ګډوډي به یې جوړاوه تر څو په دغسې هنګامه کې چاته د غور او فکر کولو موقع مساعده نسي. د دې حربې او شیطاني په ذریعه به نوموړو خلکو خپله جبهه پیاوړې بلله (۳).

پوښتنه: آیا څه خاص چلنجونه به یې هم ورکول که یا؟

ځواب: هو خورا ډیر. کله کله به یې د ټوکو او ملنډو په توګه ورڅخه پوښتل چې قیامت به کله راسی؟ (۴)

. کله به یې په مسخرو سره داسې دعا کوله چې ای الله! که دا واقعی حق وي او ستا له لوري وي نو پر موږ باندې له آسمانه ډبرې را واوروه ، یا کوم بل دردناک عذاب راباندې نازل کړه (۵). کله به یې دا اعتراض

کاوه چی پردغه نبي هېڅ خزانه نه ده نازلې سوې (۲). او کله به يې ويل چی د ده سره هېڅ کومه ملايکه نه ليدل کيږي (۷).

يو وخت د ډيري مودې لپاره وحی نه راغله نو کفارو به مسلسل ويل چی رب يې ورڅخه خوابدی سوی دی او دئ يې همداسی پر میدان پرې يښی دی (۸).

پوښتنه: د دې ټولو سپکاويو او خواريو په وړاندې هغه (ص) څه غبرگون ښودئ او څه به يې کول؟
 ځواب: نبي (ص) بيا هم د دې ټولو بې ادبيو او بدو خبرو د توپان په وړاندې خپل عرض وړاندې کاوه، د حق اظهار به يې کاوه او د بد اخلاقه خلکو څخه به يې ځان گوښه کاوه (۹). د ده ستره هيله دا وه چی خلک ايمان پر راوړي او هدايت حاصل کړي او له همدې امله به پريشان او غمجن و (۱۰).

پوښتنه: په دغسی مشکل حالت کی د هغه (ص) سره ستا مرسته او لاسنيوی موجود و که يا؟ که و، نو څه دې کول؟

ځواب: ما د کفارو د پروپاگنډو په مقابل کی د ده د اصلی حیثيت د ښه ترا څرگندولو لپاره دئ په ډيرو ښه لقبونو سره نازولی دی ترڅو عامو خلکو د ده په هکله صحيح تصور کولای. ما داسی ویلی دي چی محمد (ص) د الله بنده (۱۱)، د هغه رسول (۱۲)، او نبي دی (۱۳). هغه نذير (۱۴)، بشير (۱۵)، احمد (۱۶)، مبشر (۱۷) يعنی زيری وړکونکی، مذكر (۱۸) يعنی د دين ور په يادونکی، مُنذر (۱۹)، يعنی خبر وړکونکی، داعی الا الله (۲۰)، يعنی د الله خوا ته رابلونکی، مُزمل (۲۱) يعنی په کمپل کی پيچلی، مُدثر (۲۲) يعنی په تلتک کی پيچلی، خاتم النبیین (۲۳)، يعنی آخری نبي، هادی (۲۴)، يعنی د هدايت لارښوونکی، رحمته للعالمين (۲۵)، يعنی د ټول جهان لپاره رحمت، د هدايت روښانه څراغ (۲۶)، د حق شاهد (۲۷)، د امت خير غوښتونکی او غمخور (۲۸)، د مسلمانانو لپاره رؤف (۲۹)، يعنی د شفقت او مهربانی لورونکی، او رحيم (۳۰) دی.

پوښتنه: آیا د رسول الله (ص) هڅی او دعوت نتیجه ورکوله؟ آیا کافرانو خنډونه ورته ايجادول که يا؟
 ځواب: د ده دعوت به سوکه سوکه ټول عرب تر اغيزې لاندی راوستل چی له امله يې د اسلام جبهه ټينگه او غښتلې کېده او د کفر په ځواک کی لږښت راتی (۳۱). خود دې سره سره باطل فکره انسانان ډير فعال وو. هغوی د حق د بلنی څخه د خلکو د پام اړولو په خاطر د ساعتيريو محاذ خلاص کړ، د خوشالولو او تفريح کارونو ته يې لاس واچاوه، د عیاشی او لوبو نندارې يې راويستلې او د دلچسپو افسانوی کيسو بيانونه يې شروع کړل (۳۲).

پوښتنه: ډيره مننه د دې جامع وضاحت څخه. نو رسول الله (ص) به د دې مزاحمتونو په وړاندې څه کول؟

ځواب: کفارو د ده سره د معاملو او موافقو هڅې هم وکړې او داسې به یې ویل چې د دغه قرآن پر ځای کوم بل قرآن راوړه یا په همدغه کې زموږ د خوښې سره سم ترمیم راوړه. په دې هکله الله تعالی خپل نبی ته وفرمایل چې «دغو خلکو ته ووايه چې زه د دې اختیار نه لرم چې په هغه کې له ځانه څه بدلون راوړم. زه صرف د هغو وحيو پیرویم چې ما ته رالېږل کیږي. که زه د خپل رب نافرمانی وکړم نو د قیامت د عذاب څخه بهیریم» (۳۳).

پوښتنه: الله (ج) د دې ځنډونو او تکلیفونو په بدل کې څه کومک ورسره کاوه؟
ځواب: الله خپل نبی ته د کفارو د دې ډول معاملو په مقابل کې د ثابت قدمۍ او د هغوی د چلونو څخه د ژغورنې تلقین وکړ او الله د ځان له لورې د هغه د ساتنې بشپړ ډاډ ورکړ (۳۴).
د حق مخالفینو د غیر الله څخه د ده د بیرولو هڅې هم وکړې خو الله تعالی په هر حالت کې دې ثابت قدمه کړ او په هر حالت کې یې د ده د ساتنې اطمینان ورکاوه (۳۵).

پوښتنه: د اهل کتاب و الاو و رویه څنگه وه؟ آیا هغوی په دې مبارزه کې رغنده رول نه لوباوه؟
ځواب: اهل کتاب یعنی یهودو او عیسویانو هم د ده څخه انکار وکړ او مخالف یې سول، حال دا چې د ده په حقانیت ښه پوه وو (۳۶). د هغوی په انکار کې حسد، ضدیت، او مطلب پالنه نغښتې وه (۳۷).

(۱): الاعراف: ۱۸۴؛ یس: ۲۹؛ الحاقه: ۴۱؛ الطور: ۲۹؛ السجده: ۳. (۲): الاسراء: ۹۰-۹۳. (۳): حم سجده: ۲۲. (۴): الاعراف: ۱۸۷؛ الاحزاب: ۲۳؛ النازعات: ۴۲. (۵): الانفال: ۳۲. (۶): هود: ۱۲. (۷): هود: ۱۲. (۸): الضحی: ۱، ۲، ۳. (۹): الاعراف: ۱۹۹. (۱۰): الکهف: ۲؛ الشعراء: ۳؛ النحل: ۱۲۷؛ النمل: ۷۰؛ الانعام: ۳۳. (۱۱): الحديد: ۹؛ الجن: ۱۹؛ الاسراء: ۱؛ الکهف: ۱؛ النجم: ۱۰. (۱۲): آل عمران: ۱۲۴؛ المائدة: ۲۷؛ الاحزاب: ۲۱، ۴۰؛ الفتح: ۲۹؛ الحشر: ۷. (۱۳): آل عمران: ۲۸؛ الاعراف: ۱۵۷، ۱۵۸؛ التوبة: ۷۳؛ الممتحنة: ۱۲؛ التحريم: ۱. (۱۴): الاعراف: ۱۸۸؛ فاطر: ۲۴؛ سبا: ۲۸؛ البقرة: ۱۱۹؛ المائدة: ۱۹. (۱۵): الاعراف: ۱۸۸؛ فاطر: ۲۴؛ سبا: ۲۸؛ البقرة: ۱۱۹؛ المائدة: ۱۹. (۱۶): الصف: ۲. (۱۷): الفرقان: ۵۲؛ الفتح: ۹؛ الاسراء: ۱۰۵؛ الاحزاب: ۴۲. (۱۸): العاشية: ۲۱. (۱۹): الرعد: ۷. (۲۰): الاحزاب: ۴۲. (۲۱): المزمل: ۱. (۲۲): المدثر: ۱. (۲۳): الاحزاب: ۴۰. (۲۴): الشوری: ۵۲. (۲۵): الانبياء: ۱۰۷. (۲۶): الاحزاب: ۴۲. (۲۷): النحل: ۸۹؛ البقرة: ۱۴۳؛ النساء: ۴۱؛ الحج: ۸. (۲۸): التوبة: ۱۲۸. (۲۹): التوبة: ۱۲۸. (۳۰): التوبة: ۱۲۸. (۳۱): الرعد: ۴۱؛ الانبياء: ۴۴. (۳۲): لقمان: ۲. (۳۳): یونس: ۱۵. (۳۴): الاسراء: ۷۴-۷۵؛ هود: ۱۱۲-۱۱۳. (۳۵): الزمر: ۳۲. (۳۶): البقرة: ۸۹، ۱۰۹، ۱۴۴، ۱۴۶؛ آل عمران: ۸۲، ۹۹؛ الانعام: ۱۱۴؛ الرعد: ۴۳. (۳۷): القصص: ۵۰؛ آل عمران: ۱۹؛ البقرة: ۸۹، ۱۰۹؛ النساء: ۵۴.

د روژې خوارلسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وګرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو څو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دایې تاسو او دایې هم د خوارلسمې روژې لپاره خوارلسم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (خوارلسمه برخه) :

پوښتنه: آیا کفار آرام کښېناستل او مسلمانان یې آزاد پرېښوول ؟
ځواب: یا ، د مکې کفارو د رسول الله او د هغه د ملګرو ژوند ډیر تنګ کړ او هغوی یې په سختو تکلیفونو کې راګیر کړل (۱). مؤمنان ډیر کمزوره او بې وزله وو او د دښمنانو په محاصره کې راغلي وو (۲).

پوښتنه: آیا د دعوت او مبارزې په دې بهیر کې رسول الله (ص) د څه خاصو پیښو سره هم مخامخ سوی دی ؟

ځواب: هو ، دا مهال د رسول الله د ژوندانه یوه ډیره مهمه پیښه اسرأ یعنی معراج دی چې د هغه په ترڅ کې الله (ج) خپل نبی (ص) په یوه شپه کې د مسجد الحرام څخه یووړ او د مسجد اقصی له برکته ډکه فضا کې یې وګرځاوه. په دې ترڅ کې یې ځینې خاصی نښانې هم په ولیدلې (۳).

پوښتنه: آیا د دې هر څه سره سره کافرانو د رسول الله (ص) ژوند د تهدید او خطر سره مخامخ نکړ ؟ که وی ، نو څه یې وکړل او رسول الله (ص) په مقابل کې څه وکړل ؟ که یو څه مفصل وضاحت راکړې ، ښه به وی.
ځواب: د مکې کفارو د ده د بندي کولو یا له وطنه شړلو او یا هم وژلو پلانونه جوړ کړل (۴) چې له امله یې رسول الله په پټه د مکې څخه هجرت کولو ته اړوت (۵). د هجرت پر مهال د ده یو صحابی [حضرت صدیق رضی الله عنه] هم ورسره ملګری و. کفارو دې تعقیباوه. د دې د خپل ملګري سره په غار کې پټ و. د اسلام دښمنان دغه غار ته بالکل نږدې راوړسېدل چې دا مهال د ده ملګري یو څه وپیږېدئ ، خو ده هغه ته ډاډ ورکړ او داسې یې ورته وویل: «غم مه کوه ، الله زموږ سره دی» (۶).

د دې د الله په مرسته او نصرت سره مع الخیر یثرب (مدینې) ته ورسېدئ (۷) او هلته د تګ پر مهال یې پر لاري د یو مسجد [قبا] بنسټ هم کښېښود (۸). ده څه موده وروسته د مکې څخه د راغلو مهاجرینو او مدیني د پاک زړو انصارو ترمنځ وروري رامنځته کړه (۹).

پوښتنه: آیا په مدینه کې د انصارو د اخوت او رغبت سره سره کفارو څه منفی غبرگون ښکاره نکړ؟
 ځواب: په مدینه کې د یهودو او عیسویانو څخه علاوه د منافقینو ډله هم د ده سخت مخالف وو (۱۰).
 هغوی د حق رټلو او سپکولو لپاره ډیر زور وواژه خو د هغوی دغه پوف کولو د حق خراغ مړ نه کړ بلکې
 هغه ته یې نوره رڼا او تازګي هم ورکوله او د حق پلویانو نور ښه منظم قوت هم اخیست او پسی غښتلي
 کېدل (۱۱).

په مکه کې مسلمانان خورا کمزوره او بې ترتیبه او د دښمنانو په محاصره کې وو. خو مدینې ته له راتګه
 وروسته الله تعالی هغوی ته فتح او نصرت عطا کړ، پیاوړي او خوشاله یې کړل (۱۲).

پوښتنه: کله چې مدینې ته له هجرت وروسته رسول الله (ص) او مسلمانان آرام او ډاډه سول، مابعدہ
 اقدامات یې څه وو؟

ځواب: مابعدہ اقدامات یې دعوت او جهاد و. رسول الله په ډیرو غزاوو کې برخه واخیسته چې په هغو کې
 د بدر غزا (۱۳)، د احزاب غزا (۱۴)، بیعت رضوان (۱۵) یعنی د حدیبیه سوله، د مکې فتح (۱۶) او د حنین
 غزا (۱۷) شاملې دي.

پوښتنه: اوس به د هغه (ص) شخصي ژوند ته راسم. که لطفاً د رسول الله (ص) د میرمنو او اولادونو په
 هکله معلومات راکړې، بې مناسبتۍ به نه وی.
 ځواب: هغه څو ماینې لرلې (۱۸) او اولادونه یې هم درلودل چې په هغو کې لونی هم وې (۱۹). خو هیڅ کوم
 زوی یې ډیر عمر ته و نه رسېدئ (۲۰).

پوښتنه: هغه (ص) چیرې او څنګه رحلت وکړ؟
 ځواب: هغه د خپل عمر په پای کې حج وکړ او د حج خطبه یې هم وویل (۲۱). تر هغه لږ موده وروسته وفات
 سو (۲۲).

پوښتنه: که د رسول الله (ص) د مقام او حیثیت په باره کې مختصراً معلومات راکړې ښه به وی تر څو
 لوستونکي پوه سی چې تا په خپل متن کې په دې اړه څه ارشاد فرمایلی دی.
 ځواب: ډیر ښه. هغه انسان و (۲۳)، ملایکه نه و (۲۴). هغه د الله بنده و (۲۵)، رسول (۲۶) او وروستی
 نبی یې و (۲۷). هغه معصوم و (۲۸). د انسانیت یوه بشپړ نمونه وه (۲۹). په هغه کې خدایي اشتراک نه و
 (۳۰). هغه د ځان د عبادت کولو لپاره نه و راغلی (۳۱)، بلکې د دې لپاره مؤظف و چې خلک صرف او
 صرف د خدای عبادت ته راوبولي (۳۲). هغه هم د نورو نبیانو غوندې مؤظف سوی و، او د قیامت په
 ورځ به د خپلو اعمالو مسؤل او ځواب ویونکی وی (۳۳).

پوښتنه: دا چي لوی خدای رسول الله (ص) په نبوت او رسالت سره مبعوث کړي، او تا په دې هکله زیات ارشادات هم وفرمایل، نو آیا پر مسلمانانو د رسول الله (ص) اطاعت واجب دی که یا؟ که وی، د سرغړونې په صورت کی ستا فیصله څه ده؟

ځواب: رسول الله د ټولو انسانانو لپاره واجب الطاعت لارښود دی (۳۴). د هغه هره پریکړه د الله پریکړه ده چي سرغړونه یې د پوښتنې وړ جرم ګڼل کیږي (۳۵). د هغه اطاعت د خلکو لپاره یو امتحان دی (۳۶). د هغه د اوامرو سرغړونکی به د قیامت په ورځ افسوس او پښېماني وکړي (۳۷). هغه زما یو مستند مفسر او تشریح کونکی دی (۳۸). په قانون جوړولو کی د هغه سنت زما غوندی یو قانونی مأخذ دی (۳۹). د ده فیصله تر قیامته هم نسبی بدلېدای (۴۰). د ده د حکم څخه سرغړونه د کفر او منافقت نښه ده (۴۱). د ده پیروي د ایمان اصلی معیار دی (۴۲).

(۱): الاعراف: ۱۸۸؛ التوبه: ۲۱، (۲): الانفال: ۲۲، (۳): الاسراء: ۱، (۴): الانفال: ۳۰، (۵): الاسراء: ۵۰؛ التوبه: ۱۳، (۶): التوبه: ۴۰، (۷): الاسراء: ۵۰؛ التوبه: ۱۰۱، (۸): التوبه: ۱۰۸، (۹): آل عمران: ۱۰۳؛ الانفال: ۷۲، (۱۰): التوبه: ۷۴، ۱۰۱؛ الاحزاب: ۱، ۱۲؛ الانفال: ۴۹؛ المنافقون: ۸، (۱۱): التوبه: ۳۲، ۳۳، ۱۰۰؛ الصف: ۸، ۹؛ الفتح: ۲۹، (۱۲): الانفال: ۲۲، (۱۳): آل عمران: ۱۲۳، (۱۴): الاحزاب: ۲۵-۹، (۱۵): الفتح: ۱۸، (۱۶): الحديد: ۱۰؛ النصر: ۱، (۱۷): التوبه: ۲۵، ۲۶، ۲۷، (۱۸): الاحزاب: ۲، ۲۸، ۵۳، ۵۹؛ التحريم: ۱-۲، (۱۹): الاحزاب: ۵۹؛ الرعد: ۳۸، (۲۰): الاحزاب: ۴۰، (۲۱): التوبه: ۳، (۲۲): الزمر: ۳۰؛ آل عمران: ۱۴۴؛ الحجر: ۹۹، (۲۳): التوبه: ۱۲۸؛ الکهف: ۱۱۰؛ الفرقان: ۷؛ الاسراء: ۱۰، ۹۳؛ الانبياء: ۷، ۸، (۲۴): الانعام: ۵۰، (۲۵): الحديد: ۹؛ الجن: ۱۹؛ الاسراء: ۱؛ الکهف: ۱؛ النجم: ۱۰، (۲۶): آل عمران: ۱۲۴؛ المائدة: ۲۷؛ الاحزاب: ۲۱، ۴۰؛ الفتح: ۲۹؛ الحشر: ۷، (۲۷): الانفال: ۲۴، ۲۵، ۷۰؛ التوبه: ۷۳؛ الاحزاب: ۲۸، ۴۵، ۵۰؛ الممتحنة: ۱۲؛ التحريم: ۱، (۲۸): الفتح: ۲، (۲۹): القلم: ۴؛ الاحزاب: ۲۱، (۳۰): يونس: ۱۵، ۴۹؛ الانعام: ۱۷، ۵۰، ۵۷، ۵۸؛ الاعراف: ۱۸۸؛ الرعد: ۴۰؛ الزمر: ۴۹، (۳۱): آل عمران: ۷۹، (۳۲): الانبياء: ۲۵؛ الانعام: ۱۰۲؛ يونس: ۳؛ النجم: ۱۲؛ النساء: ۳۲، (۳۳): البقرة: ۱۴۵؛ النساء: ۸۴؛ المائدة: ۲۷، ۱۱۲، ۱۱۷، ۱۱۸؛ الاعراف: ۲، (۳۴): النساء: ۲۴، ۲۵، (۳۵): الاحزاب: ۳۲، (۳۶): البقرة: ۱۴۳، (۳۷): الفرقان: ۲۷، (۳۸): النحل: ۴۴، ۲۴؛ آل عمران: ۱۲۴؛ الجمعة: ۲؛ البقرة: ۱۵۱، (۳۹): النساء: ۲۵، ۱۰۵؛ النحل: ۴۴، ۲۴؛ الاحزاب: ۲۱، ۳۲، (۴۰): الاحزاب: ۴۰؛ الحشر: ۷؛ الاعراف: ۱۵۷، (۴۱): النساء: ۲۱، (۴۲): النساء: ۲۵.

د روژې پنځلسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دایې تاسو او دایې هم د پنځلسمې روژې لپاره پنځلسم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (پنځلسمه برخه) :

پوښتنه: کله کله په کفرې نړۍ کې د خاص تعصب او حسد له مخې د رسول الله (ص) په هکله عجیب او غریب کارتونونه او د سپکاویو نور ډول ډول اهانگونه کیږي. نو آیا ښه به نه وي چې د دغه عظیم شخصیت اصلی خویونه او کړه وړه راته ووايي ترڅو اول موږ او بیا نوره نړۍ هغه (ص) ښه تر او پیژني ؟

ځواب: دا چې الله تعالی پخپله رسول الله ته دایمي شهرت او حیثیت عطا کړی دی نو کفار به څنګه دا عالی مقام راتیت کړای سي ؟ (۱). د هغه اخلاق او ځانګړتیاوې فوق العاده عالی و (۲). هغه صادق او امانت کار یعنی امین و (۳) ، ډارن نه و (۴) ، متین او باعزمه و (۵). په هر حالت کې یې پر خدای ډاډ او توکل درلود (۶). هغه د لوړې حوصلې څښتن و (۷). هغه د خپل حتی خورا بد دښمن لپاره هم د خیر دعا کوله (۸). خورا نرم طبیعته و ، خلق تنګه او په زړه سخت نه و (۹). خلکو ته د الهی هدایت په رسولو کې خورا جدی او مصمم و او د حق د بلنې د منکرینو د ګمراهۍ پر رویه او سرغړونه به یې افسوس کاوه (۱۰). خورا ډیر عابد او پرهیزګاره و ، او د شپې به په وینښه وینښه کې د الله په ذکر او عبادت مشغول و (۱۱).

ساده ګي یې ډیره خوښه وه او د تکلیف روادار نه و (۱۲). د غریبو او بې وزلو خلکو سره یې ناسته ولاړه کوله او هغوی به یې ډاډمن کول او تشویقول (۱۳). د خپلو اُمَتيانو سره یې بې حده ډیره مینه لرله ، په هر حال کې یې د هغوی ښېګڼه غوښته ، د هغوی زیان یې خپل زیان باله او د هغوی ډیر غمخور و او بې حده ډیر مشفق او همدرد و (۱۴). مطلب دا چې د اخلاقو او خویونو له مخې د هغه شخصیت زما د تعلیماتو تر ټولو عالی او غوره نمونه ده (۱۵). دئ د ټول بشر لپاره د خورا ښو اخلاقو لوړترین معیار دی (۱۶).

پوښتنه: په رښتیا هم هر مسلمان او غیر مسلمان باید دغو عینې واقعیتونو ته تسلیم سي او پر سترګو یې ومني. بله پوښتنه مې دا ده چې کولای سي د هغه (ص) څو ښېګڼې او فضایل هم را ته ووايي ؟

ځواب: رسول الله له هره حیثه یو بشپړ او بې ساری انسان و (۱۷). الله تعالی هغه د ټولې نړۍ لپاره د رحمت په توګه مؤظف او رالیږلی دی (۱۸). هغه بهترین خوی او سلوک درلود (۱۹). الله تعالی هغه د تل لپاره د شهرت او حیثیت څخه برخمن کړ (۲۰). هغه ته کوثر (یعنی عظیم خیر) عطا سو (۲۱). هغه اُمی و (۲۲) ، خو

الله تعالی په خپل کتاب ، حکمت او پراخ علم سره ونازاوه (۲۳). پر هغه د الله خاص فضل او کرم و (۲۴). په ده سره د اسلام دین بشپړ سو (۲۵). هغه د هدایت او لارښوونې لمر او سپوږمۍ دی (۲۶). د ټولو انبیاء کرامو څخه الله تعالی دا ژمنه اخیستې وه چې که ستاسو په زمانو کې ده تشریف راوړ ، نو تاسو به ایمان پر راوړئ او تایید او تصدیق به یې کوئ (۲۷). هغه هم د نورو نبیانو غوندې د خپل نبوت د چارو لپاره د چا څخه عوض نه غوښت (۲۸). د هغه بعثت د مؤمنانو لپاره یو ستر احسان دی (۲۹). هغه خورا پوه او لایق و (۳۰). پر هغه باندې الله خپل خاص رحمت رالېږي ، د الله ملایکې پر هغه باندې درود وایی او ما ټولو مسلمانانو ته امر کړی دی چې هغوی هم ټول پر ده باندې درود وایی (۳۱). د هغه بیعت الله ته بیعت دی او د هغه لاس د الله لاس نمایندګي کوي (۳۲). د هغه اطاعت د الله اطاعت دی (۳۳). د هغه پیروی د الهی محبت اصلی معیار دی (۳۴). د هغه د ژوند طرز العمل د ټولو انسانانو لپاره اوسه حسنه یعنی بیلګه او سرمشق دی (۳۵).

پوښتنه: آیا دا ټولې الهی پیرزوينې او عطاینې په دې معنا دي چې هغه (ص) د هر ډول سهوی او خطا څخه خلاص و ؟

ځواب: یا داسې نه ده بلکې د هغه څخه هم د یو انسان په توګه څو کوچني سؤ تفاهمات پېښ سوي دي چې الله تعالی ډیر ژر ور معاف کړي دي (۳۶).

پوښتنه: ما داسې هم اورېدلي چې پر هر مسلمان د رسول الله (ص) ګرانښت د خپلې کورنۍ تر خورا نږدې اعضاوو هم باید زیات وی ، او د هغه (ص) بشپړ متابعت باید وسی. آیا په رښتیا هم پر هر مسلمان د رسول الله (ص) مطلق اطاعت او متابعت واجب دی ؟

ځواب: هو ، بالکل همداسې ده او زما آیتونه هم داسې امر کوي. د هغه څو ځانګړي آداب داسې دي چې مراعات او پاملرنه یې پر هر مسلمان لازمه ده ، یعنې :

۱- د هغه بشپړ او بېله قید او شرطه اطاعت کول (۳۷) ؛

۲- د هغه عزت ، تعظیم او درناوی کول (۳۸) ؛

۳- هغه پر خپل ځان باندې آن تر خپل ځان ، مال ، میرمنې او اولادونو ، خپلوانو او د دنیا تر هر شي ډیر ګرانول او محبوب ګرځول (۳۹) ؛

۴- د هغه سپیڅلي میرمنې (ازواج مطهرات) د خپلو میندو غوندې ګڼل (۴۰) ؛

۵- د هغه د نوم په ذکر یا اورېدلو سره پر هغه درود او سلام ویل (۴۱) ؛

۶- د هغه په مجلس کې مسلمانانو ته په نرمۍ او آرامۍ سره د مجلس اجازه وه خو په زوره او لوړېږغ د خبرو اجازه نه وه ، دا ځکه چې په دغسې کار سره د هغوی د ټولو اعمالو د ضایع کېدلو امکان و (۴۲) ؛

۷- د هغه په تکلیفول او آزارول منع وو (۴۳) ؛

- ۸- د هغه څخه بې مقصده او بې ځايه پوښتنې منع وې (۴۴) ؛
- ۹- د هغه کور ته ورتگ او د ډوډۍ دعوت او نور خاص آداب وو چي د هغو مراعاتول ضروري وو (۴۵) ؛
- ۱۰- هغه ته د کور څخه د راوتلو لپاره رغ کول ناجايز و (۴۶) ؛
- ۱۱- د هغه په مجلس کي چي به کومه ټولنيزه مسأله يا معامله تر بحث لاندې وه ، نو د هغه له اجازې پرته ولاړېدل او تلل جايز نه وو (۴۷) ؛

پوښتنه: آيا دا رښتيا ده چي رسول الله (ص) د ټول بشر لپاره ټاکلي و او هر څوک (يعني کافر او مسلمان) بايد تر قيامت د هغه اطاعت او پيروي وکړي؟ آيا دا صحيح ده چي پر هغه (ص) باندې ايمان راوړل د خلاصون اصلي شرط دی؟

ځواب: هو بالکل همدا سي ده. د هغه د نبوت چاري په کوم خاص نسل يا قوم يا زمانې پوري محدودې نه دي بلکي د هغه نبوت او هدايت په هره زمانه کي د ټول بشريت لپاره عام دی (۴۸) ، همدا علت دی چي د هغه د بعثت څخه نيولې تر قيامت پوري پر هر چا د هغه اطاعت واجب او لازم دی (۴۹). الله هغه د ټول جهان لپاره د رحمت په حيث ټاکلي او رالېږلي دی (۵۰). هغه د هدايت په هکله د لمر او سپوږمۍ غوندې څرگند مقام لري چي رڼا يې د ټول عالم لپاره ده (۵۱). د هغه خطاب ټولو انسانانو ته دی (۵۲). پر هغه ايمان راوړل د خلاصون شرط دی (۵۳). د هغه أسوه حسنه د ټول بشر لپاره مثال او نمونه ده (۵۴).

- (۱): النشرح: ۴. (۲): القلم: ۴. (۳): الاحزاب: ۲۲؛ یس: ۵۲؛ آل عمران: ۱۲۱. (۴): التوبه: ۴۰. (۵): الاحقاف: ۳۵. (۶): آل عمران: ۱۵۹؛ النساء: ۸۱؛ الفرقان: ۵۸؛ التوبه: ۱۲۹؛ الاحزاب: ۳، ۴۸. (۷): الاحقاف: ۳۵؛ الاعراف: ۱۹۹؛ المائدة: ۱۳؛ الحجر: ۸۵؛ الزخرف: ۸۹. (۸): التوبه: ۸۰؛ المنافقون: ۲. (۹): آل عمران: ۱۵۹. (۱۰): الکهف: ۲؛ الشعراء: ۳؛ النحل: ۱۲۷؛ الانعام: ۳۳. (۱۱): هود: ۱۲۳؛ الشعراء: ۲۱۷-۲۱۹؛ المزمل: ۲۰. (۱۲): ص: ۸۲. (۱۳): الانعام: ۵۲؛ الشعراء: ۲۱۵. (۱۴): التوبه: ۱۲۸. (۱۵): الاحزاب: ۲۱؛ القلم: ۴. (۱۶): الاحزاب: ۲۱؛ القلم: ۴. (۱۷): الاحزاب: ۲۱؛ القلم: ۴. (۱۸): الانبياء: ۱۰۷. (۱۹): القلم: ۴. (۲۰): النشرح: ۴. (۲۱): الکوثر: ۱. (۲۲): الاعراف: ۱۵۷-۱۵۸؛ الجمعه: ۲. (۲۳): النساء: ۱۱۳. (۲۴): النساء: ۱۱۳. (۲۵): المائدة: ۳. (۲۶): الاحزاب: ۴۲. (۲۷): آل عمران: ۸۱. (۲۸): الانعام: ۹۰؛ يوسف: ۱۰۴؛ الفرقان: ۵۷؛ سبا: ۴۷؛ ص: ۴۷. (۲۹): آل عمران: ۲۴. (۳۰): البقره: ۲۷۳. (۳۱): الاحزاب: ۵۲. (۳۲): الفتح: ۱؛ الانفال: ۱۷. (۳۳): النساء: ۸۰. (۳۴): آل عمران: ۳۱. (۳۵): الاحزاب: ۲۱. (۳۶): التوبه: ۴۳؛ الانفال: ۲۷؛ التحريم: ۱؛ الاحزاب: ۳۷؛ عبس: ۱-۱۰. (۳۷): آل عمران: ۱۳۲؛ الانفال: ۲۰؛ محمد: ۳۳؛ الاعراف: ۱۵۷؛ الحشر: ۷. (۳۸): الفتح: ۹؛ الاعراف: ۱۵۷. (۳۹): الاحزاب: ۲؛ التوبه: ۹. (۴۰): الاحزاب: ۲. (۴۱): الاحزاب: ۵۲. (۴۲): الحجرات: ۲-۳. (۴۳): الاحزاب: ۵۷؛ التوبه: ۲۱. (۴۴): البقره: ۱۰۸. (۴۵): الاحزاب: ۵۳. (۴۶): الحجرات: ۴-۵. (۴۷): النور: ۲۲. (۴۸): الاعراف: ۱۵۸؛ سبا: ۲۸؛ الانعام: ۱۹؛ الاحزاب: ۴۰؛ التکویر: ۲۷-۲۸. (۴۹): آل عمران: ۱۳۲؛ الانفال: ۲۰؛ الاحزاب: ۴۰؛

الاعراف: ١٥٧؛ الحشر: ٧. (٥٠): الانبياء: ١٠. (٥١): الاحزاب: ٤٢. (٥٢): يوسف: ١٠٤؛ الفرقان: ١؛
الاعراف: ١٥٧؛ الحجر: ٩؛ التكوين: ٢٧. (٥٣): النساء: ٤٧. (٥٤): الاحزاب: ٢١.

د روژې شپاړسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دایې تاسو او دایې هم د شپاړسمې روژې لپاره شپاړسم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (شپاړسمه برخه) :

پوښتنه: داسې ویل کیږي چې تا د یوې خاصې ورځې په هکله مکرراً او پرله پسې د بیرې خبرداری ورکړي دی ، که وي ، نو دا کومه ورځ ده ؟

ځواب: هو همداسې ده او دا د قیامت ورځ ده چې هلته به هیڅوک هم د چا په درد ونه خوري (۱).

پوښتنه: آیا په هغه ورځ به څه خاصه پیښه وسی ؟ یعنی ولی باید د محشر له ورځې وبیرېږو ؟

ځواب: د قیامت ورځ د اصلی امتحان ورځ ده ، یعنی په دغه ورځ به د هر انسان څخه د هغه د یو یو عمل پوښتنه کیږي (۲). د هغه ښه او بد ټول اعمال به وتلل سي (۳). وروسته چې د چا نیکۍ او ښه کړنې زیاتې وي هغه ته به جنت عطا سي (۴) ، او د چا بدۍ چې زیاتې وي نو هغه به د دوږخ په اور کې اچول کیږي (۵).

پوښتنه: آیا د دې معنا دا ده چې انساني کړنې یا اعمال د هغه په ژوند کې ثبت او ریکارډ کیږي ؟

ځواب: هو ، الله تعالی د هر انسان د اعمالو د ساتنې او لرنې بشپړ انتظام کړی دی او د قیامت په ورځ به هغه ټول معلوم وي او حساب به ورسره کیږي (۶).

پوښتنه: آیا د قیامت په ورځ به هر انسان یو یو د الله حضور ته وړاندې کیږي که ټول په ګډه ؟

ځواب: لکه څنګه چې هر انسان په یوازې او انفرادي توګه دې دنیا ته راځي ، نو هماغسې به د الله حضور ته هم یوازې او تنها وړاندې کیږي (۷).

پوښتنه: دا چې هر انسان یوازې د الله سره مخامخ کیږي ، نو د ګنهکارانو ، مجرمانو او جنایت کارانو پر ضد به شاهدي څوک ورکوي ؟

ځواب: په قیامت به د هر مجرم خپل د بدن اعضاوې پر هغه شاهدي ورکوي ، یعنی د هغوی غوږونه ، سترګې ، پښې او پوستکي (جلد) به پر هغو اعمالو شاهدي ورکوي چې کړي یې وي (۸).

پوښتنه: کله چې د قیامت په ورځ الله یو په یو د هر انسان سره د هغه د اعمالو محاسبه وکړي، نو د کامیابی یا ناکامۍ خبر به مخامخ ورته ووايي؟ مطلب دا چې اړونده شخص به څنگه پوه سی چې زه د ورځی یم که جنتی؟

ځواب: الله به د اړونده نفر په مخکې د هغه د اعمالو کتاب (اعمال نامه) خلاصوی چې هر څه به واضح پکښې ثبت او درج وی (۹)، او هغه کس ته چې یې په ښی (راسته) لاس کی ورکړی نو هغه به وپوهیږي چې زه جنتی یم او ډیر به خوشاله سی (۱۰). خو که چا ته په کیڼ (چپه) لاس کی ورکول سی نو هغه به افسوس وکړي او پوه به سي چې زیانمن دی (۱۱). خو هر چا ته که د شا لخوا و سپارل سی نو هغه به سخت برباد ږي او د دوږخ په لمبو کی به غورځول کیږي (۱۲).

پوښتنه: د محشر پر میدان به د انسانانو خیرې څنگه وی؟ یعنی انسانی خیرو به کوم حالت غوره کړی وی؟

ځواب: په هغه ورځ به ځینی خیرې سپینی وی او ځینی به توری آن تکی توری وی چې هغوی به گنهاران وی (۱۳).

پوښتنه: آیا د قیامت ورځ له مخکې څخه ټاکلې او معلومه وی که نابیره راځي؟
ځواب: د قیامت ورځ ناڅاپه رارسیدي او هیڅوک به هم بېله خدایه له مخکې څخه خبر نه وی (۱۴).

پوښتنه: آیا هغه ساعت به ژر وی که وروسته؟ یعنی د هغه لپاره به ځانگړي ترتیبات نیول کیږي که څنگه؟
ځواب: یا، هغه ساعت به ډیر ژر وی، حتی د سترگو په رپ کی به راورسیدي (۱۵).

پوښتنه: آیا د دې معنا دا ده چې د قیامت دغه گړی به ډیر نږدې وی او هیڅ موقع یا فرصت به چاته ورنکړه سی؟
ځواب: هو، بالکل همداسی ده. ځکه د هغه گړی په هکله انسانانو ته همدا اوس خبر او فرصت ورکړه سوی دی (۱۶).

پوښتنه: دا خو په رښتیا هم سخت امتحان دی. تا مخکې د جنت او دوږخ خبره وکړه. اوس به راسم دي ته چې جنت څه شي دی؟
ځواب: جنت د آرام ځای یا مقام دی (۱۷) چې په آخرت به یې الله تعالی خپلو نیکو بندگانو ته د هغوی د ښه اعمالو په عوض کی عطا کوي (۱۸). په جنت کی به د هغوی د خپلو غوښتنو مطابق هر ډول آسانتیا وی او نعمتونه مهیا وی (۱۹)، او دوی به د تل لپاره همالته و اوسیدي (۲۰).

پوښتنه: ډیر ښه، آیا دا راته ویلای سي چې دوږخ څه شي دی؟

ځواب: د ورځ د اوريو کنده ده (۲۱) چې په آخرت کې به الله تعالی نافرمانان او کافران د سزاوار بللو په نتیجه کې هغه ته اچوي (۲۲). هغوی به د تل لپاره په همدې ورځ کې پاته وي (۲۳). هغوی به همدا اورد خوراکی موادو په توګه خوري (۲۴) او هیڅکله به هم نه مړه کیږي (۲۵).

پوښتنه: دغه سزا او جزا ولی دومره ضروري ده؟
ځواب: دا ځکه چې په دې ډول هر انسان ته د خپل عمل بدله ورکړه سي (۲۲).

پوښتنه: آیا د قیامت په ورځ به الله تعالی ولیدل سي؟
ځواب: هو، په آخرت کې به نیک او ښه انسانان د الله تعالی په لیدو مشرف سي (۲۷)، خو بد او مجرم انسانان به د الله د لیدو څخه محروم وي (۲۸).

(۱): البقره: ۱۲۳. (۲): الاعراف: ۲؛ الانبیاء: ۴۷؛ الزلزال: ۷-۸؛ ابراهیم: ۴۱؛ البقره: ۲۸۴. (۳): الاعراف: ۸؛ الانبیاء: ۴۷. (۴): القارعه: ۲؛ المومنون: ۱۰۲؛ الاعراف: ۸. (۵): القارعه: ۸؛ المومنون: ۱۰۳؛ الاعراف: ۹. (۶): الانعام: ۹۵. (۷): الزلزال: ۷-۸؛ لقمان: ۲؛ ق: ۱۷-۱۸؛ الحاقه: ۱۸. (۸): حم سجده: ۱۹، ۲۰، ۲۱؛ یس: ۲۵. (۹): الاسراء: ۱۳. (۱۰): الحاقه: ۱۹، ۲۰، ۲۱؛ الانشقاق: ۷، ۸، ۹. (۱۱): الحاقه: ۲۵، ۲۶. (۱۲): الانشقاق: ۱۰، ۱۱، ۱۲. (۱۳): آل عمران: ۱۰۲؛ الزمر: ۲۰؛ یونس: ۲۷. (۱۴): الانعام: ۳۱؛ یوسف: ۱۰۷؛ الحج: ۵۵؛ یس: ۵۰؛ الزخرف: ۲۲؛ محمد: ۱۸. (۱۵): النحل: ۷۷؛ القمر: ۵۰. (۱۶): الاحزاب: ۲۳؛ الشوری: ۱۷؛ القمر: ۱. (۱۷): الدخان: ۵۱-۵۲؛ الفرقان: ۱۵، ۲۴، ۷۵، ۷۶. (۱۸): الاحقاف: ۱۴؛ الفرقان: ۱۵؛ البینه: ۹۸؛ آل عمران: ۱۳۲؛ الدهر: ۱۲. (۱۹): حم سجده: ۳۰، ۳۱، ۳۲؛ النحل: ۳۱؛ الفرقان: ۱۲؛ الزمر: ۳۴؛ الشوری: ۲۲. (۲۰): البقره: ۲۵، ۸۲؛ آل عمران: ۱۵؛ الاعراف: ۴۲؛ یونس: ۲۲؛ هود: ۲۳. (۲۱): الفرقان: ۲۵-۲۶؛ آل عمران: ۱۹۷؛ النساء: ۹۷؛ الرعد: ۱۸؛ العنکبوت: ۲۸. (۲۲): حم سجده: ۲۷؛ الاسراء: ۹۷-۹۸؛ الکهف: ۱۰۵، ۱۰۶؛ فاطر: ۳۲. (۲۳): البقره: ۳۹، ۲۵۷؛ آل عمران: ۱۱۲؛ المومنون: ۱۰۳؛ الجن: ۲۳؛ البینه: ۲. (۲۴): الانفال: ۱۴؛ الحج: ۲۲؛ فاطر: ۷؛ الزخرف: ۷۴؛ الملک: ۲. (۲۵): الدخان: ۵۲. (۲۶): الجاثیه: ۲۲؛ البقره: ۲۸۱؛ آل عمران: ۲۵، ۱۹۵؛ القلم: ۳۵، ۳۶؛ الزلزال: ۲، ۷، ۸. (۲۷): القیامه: ۲۲، ۲۳. (۲۸): المطففین: ۱۵.

د روژې او ولسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دایې تاسو او دایې هم د اووه لسمې روژې لپاره اووه لسم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (اووه لسمه برخه) :

پوښتنه: تا مخکې راته وویل چې د محشر پر میدان به د ځینو انسانانو څیرې سپینې او د ځینو دا به توری آن تکی توری وی. خو اوس به د موضوع سره په تړاو در څخه وپوښتم چې هغه ګړي به د انسانانو څیرې د روحياتو له پلوه څنګه وي ؟ یعنی کوم کوم حالتونه به ولري ؟

ځواب: ډیره ښه پوښتنه دی وکړه او ځواب یې هم په غور سره واوره .

۱. ظالمان او مجرمان به له ورايه د خپلو څیرو څخه وپیژندل سي ، هغوی به د سرترو ریښتانو او پښو و نیول سي (۱) ؛

۲. ځیني څیرې به د ایمان په نور منوری وی نو ځکه به خوشاله او خندانې وی (۲) ؛

۳. ځیني څیرې به تر او تازه وی او د الله خواته به ګوري (۳) ؛

۴. نیک عمله به د ډیر فضل او کرم څخه برخمن وي او په جنت سره به ونازول سي (۴) ؛

۵. ځیني څیرې به غمجنې وي او په دې به پوهیږي چې داسې عذاب به پر راځي لکه ملا چې یې ورماتوی (۵) ؛

پوښتنه: الله دی ظالمان او جنایت کاران اوس لا اصلاح کړي ، ځکه نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله. آیا د موضوع په ارتباط راته ویلای سي چې د محشر په ورځ به انسانان په څو ډلو کی د الله حضور ته حاضرېږي ؟

ځواب: هغه ګړي به ټول انسانان پر درو برخو ویشل کیږي (۶). هغه کسان چې (د عرش عظیم) راسته یا ښي خواته وي نو هغوی به جنتي انسانان وي (۷) ، هغه کسان چې کیني یا چپه خواته وي بدبخته او دوږخیان به وي (۸) ، خو درېیمه ډله هغه خاص ، خورا ښه او د عملی او علمی کمالاتو څښتنان دي چې الله ته به نږدې ځای ولري (۹).

پوښتنه: الله تعالی د قیامت ورځی ته څه اهمیت ورکړی دی؟ یعنی لوی خدای د دغی ورځی سترتیا څنگه را معرفي کوی؟

ځواب: دا په رښتیا هم ډیره مهمه او عظیمه ورځ ده او ما په خپل متن کی پر دغه ورځ مسلسل ټینګار کړی دی ترڅو انسانان ورته متوجه سی او همدا علت دی چی الله په دغه ورځ قسم اخلی او فرمایي چی زما دې د قیامت په ورځ قسم وی (۱۰).

پوښتنه: د پورته ټول بیان څخه داسی ثابتیږی چی د قیامت ورځ ډیره مهمه، ډیره عظیمه او ډیره صمیمه ورځ ده. آیا پوښتلای سم چی تا دغه ورځ په نورو نومونو سره هم بللې او متصف کړې ده که یا؟ که وی، نو څو بیلګې یې راته ویلای سی؟

ځواب: هو بالکل. ما دغه سرنوشت ټاکونکې ورځ په نورو نومونو سره هم بللې ده چی شمیر یې تر شپیتو هم اوږی، خو یو څو بیلګې به یې دروښیم تر څو ښه ورته متوجه سی او غور پکښی وکړې:

- ۱- یوم الدین، یعنی د انصاف یا عدالت ورځ (۱۱)؛
- ۲- یوم الآخر، یعنی وروستی ورځ (۱۲)؛
- ۳- یوم القيامة، یعنی د قیام یا راولاړېدو ورځ (۱۳)؛
- ۴- یوم الیم، یعنی د درد او عذاب ورځ (۱۴)؛
- ۵- یوم البعث، یعنی د راپورته کېدو ورځ (۱۵)؛
- ۶- یوم تشیق الارض، یعنی د محکمی د چاودلو ورځ (۱۶)؛
- ۷- یوم التغابن، یعنی د ګټی او زیان یا کامیابی او ناکامی ورځ (۱۷)؛
- ۸- یوم تقیلا، یعنی سخته ورځ (۱۸)؛
- ۹- یوم الجمع، یعنی د راټولېدو ورځ (۱۹)؛
- ۱۰- یوم الحساب، یعنی د حساب ورځ (۲۰)؛
- ۱۱- یوم الحسرة، یعنی د غم ورځ (۲۱)؛
- ۱۲- یوم الحق، یعنی د حق یا حقیقت ورځ (۲۲)؛
- ۱۳- یوم الخروج، یعنی د راوتلو ورځ (۲۳)؛
- ۱۴- یوم عسر، یعنی مشکله او ستونځمنه ورځ (۲۴)؛
- ۱۵- یوم عسیر، یعنی سخته یا بده ورځ (۲۵)؛
- ۱۶- یوم عظیم، یعنی ستره او عظیمه ورځ (۲۶)؛
- ۱۷- یوم الفصل، یعنی د فیصلې ورځ (۲۷)؛
- ۱۸- یوم مشهود، یعنی د شاهدی ورځ (۲۸)؛
- ۱۹- یوم معلوم، یعنی ټاکلې او معلومه ورځ (۲۹)؛
- ۲۰- یوم الموعود، یعنی وعده کړل سوې ورځ (۳۰)؛

۲۱- یوم الوعید ، یعنی د تهدید ورځ (۳۱) ؛

۲۲- یوم یبعثون ، یعنی د راپاڅېدلو ورځ (۳۲) ؛

پوښتنه: دا خو په رښتیا هم عجیب مهم معلومات وو. لوی الله دی موږ ټوله دغه برخلیک ټاکونکي ورځی ته د نیکو عملونو سره راهنمایی کړی ، ځکه اوس لا فرصت او وخت لرو داسی نه چی اعمال مو یې حاصله تم سی. بله پوښتنه می دا ده چی د محشر پر میدان کامیاب انسانان څوک دي ؟
 ځواب: د محشر پر میدان بریمن انسانان هغه کسان دي چی د نورو سره یې مرسته او نیک عملونه کړي وی نو ځکه الله عوض ورکوی (۳۳).

پوښتنه: نو الله به په دغه حساس حالت کی پر ښه او نیک عملو خلکو څه زیږی وکړی ؟
 ځواب: الله به صالحو او نیکو مؤمنانو ته ووايي چی پر تاسو دی د جنت زیږی وی چی تر هغه لاندی ویالې بهیږی او د تل لپاره پکښی اوسپیږی او د لوی بریالیتوب او مراد اصلی ځای همدا دی (۳۴).

پوښتنه: اوس به د موضوع بل اړخ مطرح کړم او هغه دا چی آیا د محشر پر میدان به گنهگاران او مجرمان یو تر بله په جنجال او جگړو بوخت وی که یا ؟ که وی ، نو یو بل ته به څه سره وایی ؟
 ځواب: هغوی به یو بل د غسی ملامت او متهم کوی: کمزوره کسان به غټانو او مشرانو ته په فریاد سره وایی چی موږ خو ستاسو تابع وو ، نو اوس خو مو له دغه عذابو وژغورئ. خو هغوی په ورته ووايي چی که الله موږ ته هدایت کړی وای نو بیا به مو تاسو ته لارښوونه کوله ، نو ځکه اوس هر څه له وخته تیر دي او هیڅ شی گټه نلری. شیطان به ږغ پروکړی چی اوس خو فیصله سوې ده ، الله تاسو ته رښتیانی او ما درواغجنه وعده درکړې وه ، لکن تاسی بیا هم د الله خبره نه بلکی زما خبره واورېده. نو ځکه ما مه ملامتوئ بلکی خپل ځانونه ملامت کړئ او فعلاً به په ګډه عذاب زغمو (۳۵).

(۱): الرحمن: ۴۱. (۲): عبس: ۳۸-۳۹. (۳): القیامه: ۲۲-۲۳. (۴): یونس: ۲۲. (۵): القیامه: ۲۴-۲۵. (۶):
 الواقعه: ۷. (۷): الواقعه: ۸. (۸): الواقعه: ۹. (۹): الواقعه: ۱۰-۱۴. (۱۰): القیامه: ۱. (۱۱): الفاتحه: ۴ ؛
 الحجر: ۳۵ ؛ الانفطار: ۱۷-۱۸ ؛ البقره: ۱۷۴. (۱۲): البقره: ۸ ، ۲۲ ، ۱۲۲ ؛ النساء: ۴ ؛ العنکبوت: ۲۳. (۱۳):
 البقره: ۸۵ ، ۱۱۳ ؛ آل عمران: ۷۷ ؛ النساء: ۱۴۱ ؛ الانعام: ۱۲ ؛ القیامه: ۱ ، ۲. (۱۴): هود: ۲۲ ؛ الزخرف: ۲۵.
 (۱۵): الروم: ۵۲. (۱۶): ق: ۴۴. (۱۷): التغابن: ۹. (۱۸): الانسان: ۲۷. (۱۹): الشوری: ۷ ؛ التغابن: ۹.
 (۲۰): ص: ۱۲ ، ۲۲ ، ۵۳ ؛ الغافر: ۲۷. (۲۱): مریم: ۳۹. (۲۲): النساء: ۳۹. (۲۳): ق: ۴۲. (۲۴): القمر: ۸.
 (۲۵): المدثر: ۹. (۲۶): الانعام: ۱۵ ؛ یونس: ۱۵ ؛ مریم: ۳۷ ؛ الزمر: ۱۳ ؛ المطففین: ۵. (۲۷): الصفت: ۲۱ ؛
 الدخان: ۴ ؛ المرسلات: ۱۴ ؛ النبأ: ۱۷. (۲۸): هود: ۱۰۳. (۲۹): الواقعه: ۵۰. (۳۰): البروج: ۲. (۳۱): ق:

۲۰. (۳۲): الاعراف: ۱۴؛ الحجر: ۳۲؛ المومنون: ۱۰۰؛ الشعرا: ۸۷؛ الصفت: ۱۴۴؛ ص: ۷۹. (۳۳): آل عمران: ۱۸۵. (۳۴): الحديد: ۱۲. (۳۵): ابراهيم: ۲۱-۲۲.

د روژې اتلسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دایې د اتلسمې روژې لپاره اتلسم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (اتلسمه برخه) :

پوښتنه: د قیامت په ورځ به د انسان د بې وسۍ او ناتوانۍ حالت څنګه وي ؟
ځواب: د هیڅا او هیڅ شي په فکر کې به نه وي بلکې صرف د ځان په غم کې به وي (۱).

پوښتنه: کله چې د محشر پر میدان کافران او منکران د الله تعالی په وړاندې ودریږي ، نو لوی خدای به څه پوښتنه ورڅخه وکړي ؟

ځواب: الله به د کافرانو او منکرانو څخه وپوښتي چې څنګه سو ؟ آیا دا بیرته راژوندي کېدل او راټولېدل مو حقیقت نه دی ؟ هغوی به فریاد وکړي چې هو کی . خو الله به دردناک عذاب پر مسلط کړي (۲).

پوښتنه: آیا راته ویلای سي چې د محشر پر میدان به د جنتي خلکو او د ورځي خلکو د روانېدو صحنه څنګه وي ؟

ځواب: نیک او پرهیزګاره انسانان به د میلمنو غوندې د الله لخوا وروبلل سي ، خو ګنګهکاران به په ځغلولو او کشولو د ورځ ته شل کیږي (۳).

پوښتنه: کله چې د ورځیان مخ پر دوږخ د شلېدو په حال کې وي ، نو پرلاری به خپل تر منځو شخړه سره ولري که یا ؟ که وي ، نو څه به سره وایی ؟

ځواب: هغوی به اعتراف وکړي چې هو کې ، موږ کافران وو . یوه ډله به پر بله ډله لعنت ووايي او الله ته به شکایت وکړي چې دغو کسانو موږ ګمراه کړي وو ، دوی ته د اور شدید عذاب ورکړه . خو الله به دواړو خواوو ته سخت عذاب ورکړي نو ځکه به لومړنۍ ډله هغې بلي ته ووايي چې تاسو خو زموږ لپاره ډیر عذاب غوښت ، اوس تاسی هم زموږ تر څنګ د دې ستر اور میلمانه سي (۴).

پوښتنه: تا مخکې راته وویل چې ما په خپل متن کې د قیامت ورځ د غم، حسرت، پښیماني، افسوس او عذاب ورځ بللې ده. آیا په مجموع کې د منکرانو، کافرانو، ظالمانو او گنہکارانو عام حالت راته ویلای سې چې په څه مصیبت به اخته وي؟ او څه افسوس او پښیماني به کوي؟
 ځواب: ډیر مهم سوال دی وکړ، نو په ښه غور ورته ځیر سه:

د قیامت ورځ د کفارو، منافقانو، مجرمانو، ظالمانو او گنہکارانو لپاره د غم او ناوړین سخته ورځ او د پښیماني صحنه ده (۵). دغسی انسانان به د نهیلې او پښیماني او ښکې تویوی، لاسونه به موبښی، سر به وهی، چیغی او کریږی به وهی چې زما پر ځای زما اولاد، زما میرمن، زما ورور، زما کورنۍ، زما قوم او د نړۍ ټول انسانان ونیسه خو ما پرېږده (۶). مړینی ته به نارې وهی، بیرته ژوند به وغواړی، پر خپلو غلطیو او گناهونو به اعتراف وکړي (۷). د الله او د هغه د رسول د اطاعت یقین به ورکړی، د نیک او مؤمن کېدو ژمنه به وکړي. خو دا ټولې زاری او پښیماني به ځای ونه نیسی، دا ځکه چې هر شی او هر کار خپل وخت لري خو په دې ورځ به هغه ټول پای ته رسېدلي وي. هغوی به وایی چې کاشکې زما اعمال نامه نه را کول کېدای، زه نه پوهېدای چې زما حساب څه دی، کاشکې په دنیا کې مړینه وروستی پریکړه وای (۸)؛ کاشکې د جزا ورځ لیری وای (۹)؛ کاشکې مخکه وچاودی او زه په هغه کې ورک سم (۱۰)؛ کاشکې الله زما په عذاب کې صرف یوه ورځ راکمه کړی (۱۱)؛ کاشکې زه خاوری وای (۱۲)؛ ډیر افسوس، د قیامت په هکله چې سخته غلطې راڅخه سوې ده (۱۳).

پوښتنه: الله دی هر انسان ته هدایت او هر مسلمان ته عنایت ولوروی. ما داسې اورېدلي دي چې دوږخ خو طبقې لري، آیا دا خبره رښتیا ده؟ که وی، نو څو طبقې دي؟
 ځواب: هو، دوږخ اووه طبقې لري چې د لوړې څخه مخ پر کښته په دې ډول دي:

- ۱- جهنم (۱۴)؛
- ۲- السعیر (۱۵)؛
- ۳- لظی (۱۶)؛
- ۴- حطمه (۱۷)؛
- ۵- سقر (۱۸)؛
- ۶- جحیم (۱۹)؛
- ۷- هاویه (۲۰)؛

پوښتنه: الله دی هر مؤمن د دوږخ له اوره وساتی او د هدایت په نوردی یې منور کړی تر څو له دغسی دایمی مصیبت خلاص او په امان سی. تا مخکې وویل چې د قیامت ورځ ډیر ستر او ستونځمن ساعت دی چې آسمان او مځکه به د خپل اوسني حالت څخه بدلون مومي. نو آیا پوښتلای سم چې په هغه ورځ به آسمان په څه حالت کې وي؟ او مځکه به څنگه بدلېږي؟ یعنی دواړو ته به څه ورپیښېږي؟

ځواب: هو ، آسمان او مخکه دواړه د خپل اوسني حالت څخه بدلون مومي (۲۱). آسمان به لوگي يعنې دود ونيسي (۲۲) ، سخت به ورپردي (۲۳) ، خيري به سي او وبه چاودې (۲۴). مخکه به سخته وبنوري (۲۵) ، يعنې مخکه او غرونه به سخت ورپردي (۲۶) او سخته زلزله به وسي (۲۷). هر څه به يې د سترگو په رپ کې دباندې راووزي (۲۸) او هواره به سي (۲۹).

پوښتنه: نو په دغسې يو غير تصوري او بحراني حالت کې به د سمندرونو څه حال وي او دومره ډيري او به به يې چيري ځي ؟

ځواب: د سمندرونو او به به دونه تودې سي چې و به ايشي (۳۰) او د جوش په حال کې به سره گلې سي (۳۱).

پوښتنه: د داسې صحنې انځورول خو بالکل د انساني دماغ څخه بهر او په رښتيا هم د بيړي وړ دي. آيا راته ويلاي سي چې د لمر او سپوږمۍ حال به څه وي ؟ ځکه ، هغه دواړه خو هم د همدې آسمان يوه کوچنۍ حصه ده. آيا هغوی به پر خپل اوسني حالت پاته وي او که به تغيير مومي ؟

ځواب: لمر او سپوږمۍ به هم اساسي بدلون مومي ، يعنې لمر به راخطا کيږي (۳۲) ، سپوږمۍ به خسوف ونيسي (۳۳) ، او لمر به ورسره يو ځای سي (۳۴).

پوښتنه: لوی الله دی هر مسلمان په دغه سخت امتحان کې بريالی کړي او سر له اوسه بايد توبنه ورته برابره کړي ترڅو له دوږڅه په امان او د جنت ميلمه سي. آيا دا رښتيا ده چې د جنت باغونه څو ډوله دي او هر يو يې خپل نوم لري ؟ که وي ، نو يو څو نومونه يې راښوولای سي ترڅو هر مؤمن تير هير کړي ، رښتياني توبه وکړي او سر له اوسه هغه ته د ورتگ لپاره واقعي چمتوينه ونيسي ؟

ځواب: هو ، جنت څو خورا ښکلي ، جذاب او له تصوره وتلي په زړه پوري باغونه لري چې مهم يې دا دي:

۱- روضۃ الجنة (۳۵) ؛

۲- جنة الخلد (۳۶) ؛

۳- جنة عاليه (۳۷) ؛

۴- جنت عدن (۳۸) ؛

۵- جنت الفردوس (۳۹) ؛

۶- جنة الماوی (۴۰) ؛

۷- جنت نعيم (۴۱) ؛

(۱): عبس: ۳۴-۳۷. (۲): الانعام: ۳۰. (۳): مريم: ۸۵-۸۷. (۴): الاعراف: ۳۷-۳۹. (۵): الفرقان: ۲۷. (۶): المعارج: ۱۱-۱۴. (۷): المومن: ۱۱. (۸): الحاقه: ۲۵-۳۰. (۹): آل عمران: ۳۰. (۱۰): النساء: ۴۲. (۱۱):

المومن: ۱۱. (۱۲). النساء: ۴۰. (۱۳). الانعام: ۳۱. (۱۴). ابراهيم: ۲۸-۲۹. النساء: ۹۳. مريم: ۸۲. النساء: ۲۱. (۱۵). الاسراء: ۹۷. الحج: ۴. لقمن: ۲۱. الملك: ۱۱. (۱۲). المعارج: ۱۲. (۱۷). الهمزه: ۴-۷. (۱۸). القمر: ۴۹. المدثر: ۲۲-۲۹. ۴۲. (۱۹). الانفطار: ۱۴. المائدة: ۱۰، ۸۲. الحديد: ۱۹. الطور: ۱۸. (۲۰). القارعه: ۸-۱۱. (۲۱). ابراهيم: ۴۸. (۲۲). الدخان: ۱۰. (۲۳). الطور: ۹. (۲۴). الحاقه: ۱۲. التكوير: ۱۱. الانشقاق: ۱. الرحمن: ۳۷. (۲۵). الواقعه: ۲. (۲۲). المزمّل: ۱۴. (۲۷). الزلزال: ۱. (۲۸). ق: ۴۴. الانشقاق: ۴. (۲۹). الكهف: ۴۷. الانشقاق: ۳. (۳۰). التكوير: ۲. (۳۱). الانفطار: ۳. (۳۲). التكوير: ۱. (۳۳). القيامة: ۸. (۳۴). القيامة: ۹. (۳۵). الشورى: ۲۲. (۳۲). الفرقان: ۱۵. (۳۷). الحاقه: ۲۲. الغاشيه: ۱۰. (۳۸). التوبه: ۷۲. الرعد: ۲۳. النحل: ۳۱. الكهف: ۳۱. (۳۹). الكهف: ۱۰۷. المومنون: ۱۱. (۴۰). النجم: ۱۵. السجده: ۱۹. (۴۱). الشعراء: ۲۲. الواقعه: ۸۹. المعارج: ۳۸. يونس: ۹.

د روژې نولسم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دایې د نولسمې روژې لپاره نولسم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (نولسمه برخه)

پوښتنه: نو د دې لپاره چې هر څوک د جنت څخه برخمن سی او د دوزخ له اوره نجات ومومي ، باید څه وکړي ؟
ځواب: هر څوک چې پر یوازیني الله ، د هغه پر ملایکو ، د هغه پر نبیانو ، د هغه پر کتابونو او د آخرت پر ورځ ایمان راوړي (۱) ، او خلک نیکو او ښه کارونو ته راوبولي ، د ښه اعمالو امر وکړي او د بدو یا ناوړه اعمالو څخه یې منع کړي نو هغوی بریمن او د فلاح او مراد څښتنان یعنی جنتیان دي (۲).

پوښتنه: آیا ستا د احکامو پیروي او اطاعت حتمي دی ؟
ځواب: هو بالکل ، پر هر مسلمان فرض دی چې زما او امر او احکام به مني (۳).

پوښتنه: آیا ستا د کومې فیصلې څخه سرغړونه کېدای سی ؟
ځواب: یا قطعاً نه ، زما د هری پرېکړې منل او عملی کول حتمي دی او په هغه کې استثناً ځای نلري (۴).

پوښتنه: که احياناً داسې مسأله چې تا اشاره نه وې ورته کړې یا دې نه وې حل کړې نو باید څه وې ؟
ځواب: په داسې حالت کې د رسول الله (ص) پر سنت باید عمل وې ، دا ځکه چې زما تر ټولو معتبره او مستنده تشریح هماغه ده (۵).

پوښتنه: که احياناً داسې مسأله چې په سنت کې هم واضح نه وې ، نو بیا څه شي ته باید مراجعه وې ؟
ځواب: په داسې حالت کې باید د امت د علماوو د اجماع پیروي وې (۶).

پوښتنه: آیا خپل څو او امر او احکام راته ویلای سې ؟

ځواب: هو ولی نه. ما دوه ډوله احکام جاری کړي دي ، یو اوامر دي چی د هغو پر کولو می حکم او امر کړی دی ، دوهم نواهی دي چی د هغو کول می منع کړي دي. دغو دواړو ته امر بالمعروف نهی عن المنکر ویل کیږی. زما څو اوامریا احکام چی کول یې حتمی دي دا دي:

- ۱- د لمانځه ټینگه پابندي (۷).
- ۲- د روژې په میاشت کی روژه لرل (۸).
- ۳- زکات ورکول (۹).
- ۴- حج کول (۱۰).
- ۵- د موراو پلار سره ښه چلند کول (۱۱).
- ۶- فیصله په حق او عدالت سره کول (۱۲).
- ۷- دعوت او تبلیغ کول (۱۳).
- ۸- شاهدي په رښتیا سره ورکول (۱۴).
- ۹- صحیح ټول کول (۱۵).
- ۱۰- د وعدې مراعاتول (۱۶).

زما څو نواهی یا منکرات چی باید ډډه ځنی وسی ، دا دي:

- ۱- شرک کول (۱۷).
- ۲- درواغ ویل (۱۸).
- ۳- غیبت کول (۱۹).
- ۴- په وزن ، اندازه او ټول کی کمی کول (۲۰).
- ۵- شراب څښل (۲۱).
- ۶- قمار یا جوا کول (۲۲).
- ۷- سود کول (۲۳).
- ۸- زنا کول (۲۴).
- ۹- چټی مصرف یا اسراف کول (۲۵).
- ۱۰- د یتیمانو مال یا حق خوړل (۲۶).

پوښتنه: دا خو ډیر ضروري او اړین معلومات وو. آیا پوښتلای سم چی د کومو شیانو خوړل حرام دي ؟
ځواب: د یو مسلمان لپاره د خنځیر (خوک) د غوښو خوړل ، مردار شیان ، وینه او هر هغه شی چی د الله تعالی د نوم یادولو څخه پرته ذبح سوئی وی ، د دې ټولو خوړل حرام دی (۲۷).

پوښتنه: تا په خپلو پورتنیو حکمونو کی له ټولو نه پر کوم حکم ډیر ټینگار کړی دی ؟

ځواب: ما تر ټولو د لمانځه پر ادا کولو ډیر تاکید کړی دی او دا امر می په سلگونو واره تکرار کړی دی (۲۸).

پوښتنه: اوس به راسم دې پوښتنې ته چې د عبادت فلسفه څه ده؟
ځواب: عبادت په اصل کې د الله تعالی د نعمتونو څخه د بنده د شکر څرگندونه ده (۲۹).

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چې عبادت په څه شي پورې تړلی یا مربوط دی؟
ځواب: عبادت هم د هر عمل غوندې د نیت په اخلاص پورې تړلی دی (۳۰).

پوښتنه: آیا د لمانځه تر ادا کولو مخکې اودس تازه کول حتمي دی؟
ځواب: هو بالکل همداسی ده (۳۱).

پوښتنه: نو چې داسی ده ، اودس څنگه باید تازه سی؟
ځواب: د اوداسه لپاره لومړی باید دواړه لاسونه تر بندونو پورې په اوبو پرېولل سی ، بیا د سريوه حصه مسح کيږي او په پای کې دواړې پښې پرېولل کيږي (۳۲).

پوښتنه: که احياناً د اوداسه لپاره اوبه پيدا نسی ، نو باید څه وکړو؟
ځواب: په هغه صورت کې تیمم باید وسی (۳۳).

پوښتنه: تیمم څنگه کيږي؟
ځواب: په پاکه خاوره سره مخ او دواړه لاسونه مسح کيږي (۳۴).

(۱): البقره: ۱۳۲، ۱۷۷، ۲۸۵. (۲): آل عمران: ۱۰۴. (۳): الانعام: ۱۵۵؛ الاعراف: ۳؛ المائده: ۴۴، ۴۵، ۴۷؛ لقمن: ۲۱؛ الزمر: ۵۵. (۴): النور: ۵۱؛ المائده: ۴۹؛ محمد: ۲۳. (۵): النساء: ۶۵، ۱۰۵؛ النحل: ۴۴، ۲۴؛ الاحزاب: ۲۱، ۳۲؛ الحشر: ۷. (۶): النساء: ۵۹، ۸۳، ۱۱۵. (۷): النور: ۵۲؛ الروم: ۳۱؛ الحج: ۷۸؛ الانعام: ۷۲. (۸): البقره: ۸۳، ۱۸۵. (۹): النور: ۵۲؛ الحج: ۷۸؛ المزمّل: ۲۰؛ المجادله: ۱۳. (۱۰): آل عمران: ۹۷؛ الحج: ۲۲-۲۷. (۱۱): الاسراء: ۲۳؛ الاحقاف: ۱۵؛ النساء: ۳۲. (۱۲): المائده: ۸؛ النساء: ۵۸؛ النحل: ۹۰. (۱۳): آل عمران: ۱۰۴، ۱۱۰؛ البقره: ۱۴۳؛ التوبه: ۷۱. (۱۴): المائده: ۸؛ النساء: ۱۳۵. (۱۵): الاسراء: ۳۵؛ الرحمن: ۹؛ الانعام: ۱۵۳. (۱۶): المائده: ۱؛ الاسراء: ۳۴؛ الانعام: ۱۵۳. (۱۷): النساء: ۳۲؛ الانعام: ۱۴، ۱۵۲؛ الروم: ۳۱. (۱۸): الحج: ۳۰؛ الفرقان: ۷۲. (۱۹): الحجرات: ۱۲. (۲۰): الرحمن: ۹؛ المطففين: ۳؛ هود: ۸۴. (۲۱): المائده: ۹۰-۹۱. (۲۲): المائده: ۹۰-۹۱. (۲۳): البقره: ۲۷۵، ۲۷۸؛ آل عمران: ۱۳۰. (۲۴): الاسراء: ۳۲؛ الفرقان: ۲۸؛ الممتحنه: ۱۲. (۲۵): الاعراف: ۳۱؛ الانعام: ۱۴۱؛ الفرقان:

۲۷. (۲۲): الانعام: ۱۵۲؛ الاسراء: ۳۴؛ النساء: ۱۰. (۲۷): البقره: ۱۷۳؛ النحل: ۱۱۵. (۲۸): البقره: ۳، ۱۵۳، ۱۷۷، ۲۳۸، ۲۷۷؛ النساء: ۱۰۲؛ المائدہ: ۲؛ هود: ۱۱۴؛ الحج: ۴۱. (۲۹): العنکبوت: ۱۷؛ الکوثر: ۱-۲؛ قريش: ۱-۴؛ النحل: ۱۱۴؛ الزخرف: ۲۴. (۳۰): الزمر: ۲، ۳، ۱۱، ۱۴؛ الحج: ۳۷. (۳۱): المائدہ: ۲. (۳۲): المائدہ: ۲. (۳۳): المائدہ: ۲. (۳۴): المائدہ: ۲.

د روژې شلم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دایې د شلمې روژې لپاره شلم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (شلمه برخه)

پوښتنه: آیا د لمونځ ادا کول فرض دی ؟
ځواب: هو بالکل ، پر هر مسلمان د لمانځه ادا کول فرض دی (۱).

پوښتنه: آیا د یو مسافر لپاره په لمانځه کې قصر (لږېدنه) جایزه ده یا ؟
ځواب: هو بالکل جایزه ده (۲).

پوښتنه: آیا تر لمانځه مخکې اذان باید وسي که یا ؟
ځواب: هو اذان باید وسي (۳).

پوښتنه: آیا تا د جمعې د لمانځه ادا کولو حکم هم کړی دی ؟
ځواب: هو ، کړی می دی (۴).

پوښتنه: آیا د جنازې لمونځ هم حتمي دی ؟
ځواب: هو ، د هر مسلمان تروقات وروسته هغه ته باید د جنازې لمونځ ورکړه سي خو د یو غیر مسلمان لپاره د جنازې د لمانځه اجازه نسته (۵).

پوښتنه: د روژې په باره کې څه حکم کوي ؟
ځواب: پر مسلمانانو د روژې په میاشت کې روژه لرل فرض دی (۶).

پوښتنه: آیا پوښتلای سم چې د روژې نیولو حکمت څه دی ؟
ځواب: روژه د تقوا یا پرهېزګاري د حصول تر ټولو ښه ذریعه ده (۷).

پوښتنه: آیا دا رښتیا ده چې د زکات ورکول اختیاري دی ؟
 ځواب: یا ، پر هر هغه مسلمان چې اړونده حد یا نصاب یې پوره کړی وی ، د زکات ورکول فرض دی (۸) .

پوښتنه: نو د زکات ګټی څه دي ؟
 ځواب: د زکات څو فایده یې په لاندې ډول دي :
 ۱- په هغه سره د بېوزلو او مسکینانو اړتیاوی پوره کیږي (۹) .
 ۲- په هغه سره شتمني په یو ځای کې نه زخیږي (۱۰) .
 ۳- په هغه سره مال او شتمنی پاک کیږي (۱۱) .
 ۴- په هغه سره الله ته نږدېکت ډیريږي (۱۲) .

پوښتنه: زکات کومو کسانو ته ورکول کېدای سی ؟
 ځواب: زکات دغو کسانو او مراجعو ته ورکول کېدای سی: غریبان ، فقیران ، زکات ټولونکي ، مساکین ، هغه غیر مسلمانان چې په زړونو کې یې د دین سره مینه پیدا کول مقصد وی ، د مریانو د آزادولو لپاره ، د پوروږد پور ادا کولو لپاره ، او د الله په لاره کې (۱۳) .

پوښتنه: آیا پر پخوانیو امتونو هم لمونځ ، روژه او زکات فرض وو که صرف پر محمدی امت باندی ؟
 ځواب: پر ټولو پخوانیو امتونو هم لمونځ ، روژه او زکات فرض وو (۱۴) .

پوښتنه: آیا د حج کول هم حتمي دی که یا ؟
 ځواب: هو ، پر هر هغه مسلمان چې مالی وس یې ولری په ژوند کې یو ځل د بیت الله حج فرض دی (۱۵) .

پوښتنه: اوس به یوه بله مسأله مطرح کړم او هغه دا چې آیا جهاد هم فرض دی که یا ؟
 ځواب: هو ، پر مسلمان د الله په لاره کې جهاد فرض دی (۱۶) .

پوښتنه: الهی ذکر څنګه باید وسی او ګټی یې څه دي ؟
 ځواب: ذکر باید په هغه طریقه سره وسی چې الله او رسول یې هدایت فرمایلی دی (۱۷) . باید متوجه اوسې چې د الله حمد او ثنا (۱۸) ، تسبیح (۱۹) ، تکبیر (۲۰) ، شکر (۲۱) ، لمونځ (۲۲) او زما تلاوت (۲۳) ټول په الهی ذکر کې شامل دي . د الله ذکر هر وخت او په هر حالت کې باید وسی (۲۴) . هغه انسان چې د الله ذکر نه کوی شیطان پر مسلط کیږي (۲۵) او ژوند یې لنډ او تنګ وی (۲۶) . د الهی ذکر څخه زړه ډاډمن کیږي (۲۷) .

پوښتنه: ډیر په زړه پوری او ګټور معلومات وو . آیا راته ویلای سې چې کوم ډول دُعا قبلېږي ؟

خواب: هر ه دعا چی د الهی اطاعت د جذبی څخه په اخلاص سره وسی الله یې قبلوی (۲۸).

پوښتنه: آیا تا کومه دعا ښوولې هم ده؟

خواب: هو بالکل، ما ډیری دعاوی ښوولی دي چی د هغو څخه یوه یې دا ده:
رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ. یعنی: ای زما ربه! په دنیا او آخرت
دواړو کی ښېگڼه را عطا کړه او د دوږڅ له اوره می وژغوره (۲۹).

(۱): البقره: ۳، ۱۵۳، ۲۳۸، ۲۷۷؛ النساء: ۱۰۳؛ المائده: ۲؛ هود: ۱۱۴؛ الحج: ۴۱. (۲): النساء: ۱۰۱. (۳):
المائده: ۵۸؛ الجمعة: ۹. (۴): الجمعة: ۹. (۵): التوبه: ۸۴. (۶): البقره: ۱۸۳، ۱۸۵. (۷): البقره: ۱۸۳.
(۸): التوبه: ۲۰؛ البينه: ۵؛ البقره: ۱۱۰؛ الحج: ۷۸؛ النور: ۵۲. (۹): المعارج: ۲۴-۲۵؛ البقره: ۱۷۷. (۱۰):
الحشر: ۷. (۱۱): التوبه: ۱۰۳؛ الليل: ۲۷، ۱۸. (۱۲): التوبه: ۹۹. (۱۳): التوبه: ۲۰. (۱۴): الانبياء: ۷۳؛
البقره: ۱۸۳، ۸۳؛ المائده: ۱۲؛ مريم: ۳۱، ۵۵. (۱۵): آل عمران: ۹۷؛ الحج: ۲۲-۲۷. (۱۶): الحج: ۳۹-
۴۰؛ البقره: ۱۹، ۲۱۲، ۲۴۴؛ التوبه: ۲۹، ۷۳، ۱۲۳؛ النساء: ۷۴-۷۵. (۱۷): البقره: ۱۲۸، ۱۹۸، ۱۸۵،
۲۳۹؛ الحج: ۳۷. (۱۸): الاسراء: ۱۱۱؛ الحجر: ۹۸؛ التوبه: ۱۱۲؛ طه: ۱۳۰؛ الروم: ۱۸. (۱۹): طه: ۳۴؛ آل
عمران: ۴۱؛ الواقعة: ۷۴، ۹۲؛ الاعلى: ۱؛ النصر: ۳. (۲۰): الاسراء: ۱۱۱؛ المدثر: ۳. (۲۱): البقره: ۱۵۲،
۱۷۲؛ النحل: ۱۱۴؛ العنكبوت: ۱۷؛ الزمر: ۲۲. (۲۲): طه: ۱۴؛ الجمعة: ۹؛ العنكبوت: ۴۵؛ الاعلى: ۱۵؛
النساء: ۱۴۲. (۲۳): فاطر: ۲۹؛ البقره: ۱۲۱؛ الاحزاب: ۳۴. (۲۴): آل عمران: ۱۹۱؛ النساء: ۱۰۳؛ الدهر: ۲۵.
(۲۵): المجادل: ۱۹. (۲۶): طه: ۱۲۴. (۲۷): الرعد: ۲۸؛ الاحزاب: ۳۵؛ الزمر: ۲۳. (۲۸): ابراهيم: ۳۹؛
الاعراف: ۵۵؛ البقره: ۱۸۲؛ الاحقاف: ۱۵. (۲۹): البقره: ۲۰۱.

د روژي يوويشتم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډيره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طريقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کيږي او هغه د خپلو آيتونو له مخې ځوابونه وايي. هيله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دا يې د يوويشتمې روژې لپاره يوويشتم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (يوويشتمه برخه) :

پوښتنه: نن الحمد لله غير مسلمانانو ته هم دا ثابته سوې ده چې ستا متن كاملاً د اخلاقي او بشري معيارونو څخه ډك دی ، او ځكه نو هغوی جوپه جوپه مسلمانان كيږي. آيا كولای سې چې خپلې څو اخلاقي ښوونې را ته ووايې ترڅو دوستان سرلوري او دښمنان سرڅوړي سي ؟
ځواب: هو ، دا خو واضح حقيقت دی چې زما متن د روزنيزو او اخلاقي ارزښتونو ، ښوونو او معيارونو څخه ډك دی چې څو نمونې به يې داسې دروښييم:

۱- رښتيا ويل او د درواغو څخه ډډه كول (۱).

۲- د چا له غيبيته ځان ساتل (۲).

۳- شاهدي په رښتيا سره وركول (۳).

۴- يو پر بل عيب نه تړل يا د چا عيب نه لټول (۴).

۵- د هر ډول بې حيايي څخه ځان ساتل (۵).

۶- پر چا بد گومانې نه كول (۶).

۷- په هر حالت كې عدالت او انصاف كول (۷).

۸- په چا ملنډې يا ريشخند نه وهل (۸).

۹- ښه خبرې او مجلس كول (۹).

۱۰- څوك په بد يا ناوړه نوم سره نه بلل (۱۰).

۱۱- د ستونزو پر مهال صبر كول (۱۱).

۱۲- پر چا ظلم نه كول (۱۲).

۱۳- خيانت نه كول (۱۳).

۱۴- پر نعمت باندې شكر كول (۱۴).

۱۵- حسد او غرور نه كول (۱۵).

۱۶. د چا مال ناحقه یا د رشوت په توګه نه اخیستل (۱۶).
 ۱۷. د عفوی او معافۍ څخه کار اخیستل (۱۷).
 ۱۸. قهر او غصه نه کول (۱۸).
 ۱۹. وعده خلافي نه کول (۱۹).
 ۲۰. د نیکۍ یا ښېګڼو خپرول او د بدۍ څخه ځان ژغورل یا له منځه وړل (۲۰).

پوښتنه: ډیر ارزښتمن او ضروري معلومات دي را کړل. آیا تا د مجلس د آدابو ښوونه هم کړې ده؟
 ځواب: هو، ما ایمان والاو ته مجلسی آداب هم وښوولي دي. مثلاً که یو ځای ډیر خلک ناست وی او د دباندې څخه نور کسان راسي نو له مخکې څخه ناستو کسانو ته لازمه ده چې یو تر بله ډیر سره نږدې سی او نوو کسانو ته ځای ورکړي (۲۱). په مجلس کې غالمغال او نارې د مجلس د آدابو خلاف کار دی (۲۲).

پوښتنه: آیا تا د تقوا غوره کولو هڅونه هم کړې ده که څنګه؟
 ځواب: هو، ما خلکو ته حکم کړی دی چې په هر حالت کې د الله څخه وبیرېږي او د هغه د نافرمانۍ د ناوړه پایلې څخه ځانونه وژغوري (۲۳).

پوښتنه: آیا ټټانو ته د ښکښلو اجازه سته که یا؟
 ځواب: یا، قطعاً د نورو ادیانو او بتانو د سپکاوي اجازه نسته (۲۴).

پوښتنه: پر وعده څوک ټینګ دی او څوک یې خلاف دی؟
 ځواب: الله پر خپله وعده ډیر ټینګ دی او شیطان ډیر وعده خلافه دی (۲۵).

پوښتنه: آیا کوم ناوړه یا غلط بیان جایز دی؟
 ځواب: یا هیڅکله نه. بلکې الله به د هر ډول غلط بیان پوښتنه کوي (۲۶).

پوښتنه: تر ټولو ښه کسان (خلاق) څوک دي؟
 ځواب: هغه دي چې حق ومني او د ایمان او صالح یعنی ښه عمل لاره غوره کړي (۲۷).

پوښتنه: نو تر ټولو بد کسان څوک دي؟
 ځواب: هغه کسان چې د حق تر راتللو وروسته بیا هم د هغه په وړاندې پراڼده، کانه او ګوښګیان وي، یعنی انکار ورڅخه وکړي (۲۸).

پوښتنه: تا مخکې د عیب څخه د ځان ژغورنې اصل ته اشاره وکړه. خو تر کومه ځايه چې عملاً لیدل کیږي تقریباً ټوله اسلامي نړۍ منجمله ډیرې افغانان د غیبت سره دومره زیات روږد سوي چې آن معتاد یا عملیان یې ګرځېدلي دي. د دغسې کسانو لپاره ستا تنبییه څه ده؟ او هغوی باید له دې مصیبتې څخه خلاصون په خاطر څه وکړي؟

ځواب: ما واضحاً امر کړی دی چې د یو بل غیبت مه کوئ او آیا تاسو غواړئ چې د خپل مړه ورور غوښی و خورئ؟ نو که په رښتیا هم مسلمانان یاست باید له دغه شنيع او کرغیږن عمله جداً ځانونه وژغورئ (۲۹). که د غیبت کوم مجلس شروع وی نو د مخنیوی او ځان ژغورنې ډیره ښه چاره یې دا ده چې باید له دغسې مجلسه ووژئ او تر هغو پورې بیرته ورنسئ چې غیبت پای ته نه وی رسېدلی، که نه غیبت ویونکي او د هغه اورېدونکي دواړه یو برابر ګنهکاران دي (۳۰).

پوښتنه: په همدې ارتباط علماً او پوهان وایی چې غیبت او چغلی (نماي) د ترازو دوي پلې دي، یعنی دا چې غیبت او چغلی اکثرأ سره تړلي وی. په دې هکله ستا اخلاقي ښوونه څه ده؟ آیا دغسې ارتکاب د شیطان د وظيفې مخته وړنه نه ده؟

ځواب: ما په شدیدو الفاظو سره د هر هغه انسان اطاعت منع کړی دی چې ډیر قسمونه اخلي، د بل چا عیب لټوی او په چغلیو بوخت وی، دا ځکه چې دغسې کسان د مسلمانانو خپل منځي محبت په عداوت سره بدلوی (۳۱). نو د سمون ښه طریقه یې دا ده چې که یو فاسق انسان دغسې خبر درته راوړي، په هغه هکله تحقیق او ګروږېږنه وکړه بلکې په پټو سترګو یې مه مننه (۳۲).

(۱): الاحزاب: ۳۵، ۷۰؛ النساء: ۹؛ آل عمران: ۱۷. (۲): الحجرات: ۱۲. (۳): المائدة: ۸؛ النساء: ۱۳۵. (۴): الحجرات: ۱۱. (۵): الاعراف: ۲۳؛ الانعام: ۱۵؛ الشوری: ۳۷؛ النحل: ۹۰؛ النساء: ۵. (۶): الحجرات: ۱۲. (۷): المائدة: ۸، ۴۲؛ النساء: ۵۸، ۱۳۵؛ الشوری: ۱۵؛ النحل: ۹۰. (۸): الحجرات: ۱۱. (۹): الاسراء: ۵۳؛ النساء: ۵، ۹؛ الاحزاب: ۷۰. (۱۰): الحجرات: ۱۱. (۱۱): البقره: ۴۵، ۱۵۳؛ آل عمران: ۲۰۰؛ الانفال: ۴۲. (۱۲): البقره: ۲۷۹؛ آل عمران: ۵۷، ۱۴۰؛ الاعراف: ۴۴؛ الشوری: ۴۴. (۱۳): الانفال: ۲۷، ۵۸؛ یوسف: ۵۲. (۱۴): البقره: ۱۵۲، ۱۷۲؛ النحل: ۱۴۴؛ العنکبوت: ۱۷. (۱۵): الفلق: ۵؛ النساء: ۵۴، ۳۲؛ النحل: ۲۳؛ المومن: ۳۵؛ لقمن: ۱۸. (۱۶): البقره: ۱۸۸. (۱۷): البقره: ۱۰۹، ۲۳۷؛ النساء: ۱۴۹؛ الاعراف: ۱۹۹؛ التغابن: ۱۴؛ النور: ۲۲. (۱۸): الشوری: ۳۷. (۱۹): الاسراء: ۳۴؛ النحل: ۹۱؛ الانعام: ۱۵۲؛ المائدة: ۱؛ الرعد: ۲۰. (۲۰): آل عمران: ۱۰۴، ۱۱۰؛ البقره: ۱۴۳؛ التوبه: ۷۱. (۲۱): المجادلة: ۱۱. (۲۲): لقمن: ۱۹. (۲۳): آل عمران: ۱۰۲؛ البقره: ۱۹۴؛ النساء: ۱، ۱۳۱؛ الانعام: ۷۲. (۲۴): الانعام: ۱۰۸. (۲۵): ابراهيم: ۲۲؛ الزمر: ۲۰؛ الروم: ۶؛ النساء: ۱۲۰؛ الاسراء: ۲۴. (۲۶): الاسراء: ۳۲. (۲۷): البینه: ۷. (۲۸): البینه: ۷؛ الانفال: ۲۲، ۵۵. (۲۹): الحجرات: ۱۲. (۳۰): النساء: ۱۴۰. (۳۱): القلم: ۱۱-۱۲. (۳۲): الحجرات: ۲.

د روژې دوه ويستم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کېږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دایې د دوه ويستمې روژې لپاره دوه ويستم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (دوه ويستمه برخه) :

- پوښتنه: نن هر چا منجمله کفارو ته هم دا ثابتې شوې ده چې تا د کورنۍ او ټولنې په اړه ټول اساسي مسایل خپرلي او حل لارې دی ویلي دي. خو دا چې ځینې کسان اغماض کوي او نور بې خبره دي ، ګناه یا مسؤلیت د هغوی خپل دی. په دې اړه تا د کورنیز او ټولنیز ژوندانه په هکله څه هدايتونه لورولي دي ؟
- ځواب: ما د انساني ټولنې د سمون او ښېګڼې لپاره ډیر هدايات کړي چې څو يې دا دي:
- ۱- ټول انسانان د انساني شرافت له مخې برابر دي دا ځکه چې ټول د آدم (ع) اولاد دي. د رنگ ، نسل ، ژبې او سیمې له مخې هېڅ ډول توپیر او امتیاز جایز نه دی (۱).
  - ۲- د فضیلت او ښېګڼې معیار تقوا ، ایمان او ښه (یعنی نیک یا صالح) عمل دی (۲).
  - ۳- انسانان د ایمان او کفر له مخې دوه ډوله دي چې یوه ډله یې ایمان لرونکي او بله یې بې ایمانه دي (۳).
  - ۴- ما د یو ښه ټولنیز ژوندانه د جوړښت لپاره نور او ښځې ته د نکاح امر کړی دی (۴). میړه او میرمن باید خپل ترمنځ په مینه او الفت سره ژوند وکړي (۵). دواړه یو بل ته د لباس حیثیت لري (۶). هغوی دواړه یو بل سره تسکین کوي (۷). دواړه یو پر بل مساوی حقوق لري (۸). نارینه د کهول پالندوی او منتظم دی (۹). هغه مسؤلیت لري چې د خپلې میرمنې او اولادو لپاره به نفقه ، او سپدنځای او نورې لومړنۍ آسانتیاوې برابروي (۱۰). ښځه د کور ملکه ده (۱۱). هغه باید د نامحرمو کسانو څخه ستروکړي (۱۲). نارینه ته د خلورو میرمنو سره تر نکاح پورې اجازه سته خو که د هغوی تعداد تر یوې ډیرې نود ټولو سره به مساوی او برابر سلوک کوي (۱۳). نارینه په خورا اړین او خاص حالت کې خپلې میرمنې ته طلاق ورکولای سي (۱۴). ماندينه د میړه څخه ځلې اخیستلای سي یعنی د مهرد پرېښوولو په صورت کې طلاق غوښتلای سي (۱۵).
  - ۵- پړوالدینو فرض ده چې اولادو ته صحیح روزنه ورکړي او دین وروښيي (۱۲).
  - ۶- اولادونه باید د والدینو خدمت وکړي او ښه سلوک ورسره وکړي (۱۷).
  - ۷- صله رحمۍ- د خپلوانو سره ښه رویه ضروري ده (۱۸).
  - ۸- د مسکینانو او بېوزلو د اړتیاوو پوره کول د شتمنو مسؤلیت دی (۱۹).

۹- د گاونډيانو (۲۰) او مساپرو سره هم بايد ښه سلوک وښيي (۲۱).

پوښتنه: ډيره مننه د دې خورا اساسي او ضروري معلوماتو څخه. اوس به راسم دې ته چې آيا تا دې خورا مهمې مسألي ته هم اشاره کړې چې د کومو کومو ښځو سره نکاح ناروا يعني حرامه ده؟
 ځواب: هو، ما دې مسألي ته واضحاً اشاره کړې ده چې د کومو کومو ښځو سره نکاح نسي کېدای چې هغه دادي:

مور، لور، خور، عمه، خاله، ورېره، خورځه، هغه مور چې شيدې يې رډل سوي وي، رضاعي يعني د شيدو شريکه خور، د ماينې مور يعني خوانې، د بل ميرپه څخه د ماينې لور يعني بچه اندره، د زوی ماينه يعني مېرور، پر عين مهال دوي خويندې، يعني چې ميرمن ژوندۍ وي د هغې د خور سره نکاح حرامه ده (۲۲).

پوښتنه: ماشوم ته تر کله بايد مور خپلې شيدې ورکړي؟
 ځواب: د يو ماشوم د شيدو خورلو موده دوه کاله ده (۲۳).

پوښتنه: آيا د حيض يعني ښځينه مياشتنۍ ناروغۍ پر مهال د ماينې سره جنسي عمل روا دی؟
 ځواب: يا قطعاً نه، بلکې ناروا دی (۲۴).

پوښتنه: آيا راته ويلای سې چې ټولنيزې معاملې څنگه بايد تر سره سي؟
 ځواب: هغه بايد د خپل منځي سلا مشورو پر اساس تر سره سي (۲۵).

پوښتنه: د مسلمانانو خپل منځي اړيکي بايد څنگه وي؟
 ځواب: بايد ورور گلويزه وي. دا ځکه چې ما واضحاً ويلی چې مسلمانان سره وروڼه دي (۲۶). هغوی بايد يو تر بله سره خواخوږي، رواداره او دوستان وي (۲۷). که احياناً د مسلمانانو تر منځ شخړه پيښه سي، نو د هغوی تر منځ بايد د سولې راوستلو کوښښ وښيي (۲۸). هيڅ مسلمان اجازه نه لري چې پر بل مسلمان ورور باندې مسخرې او ټوکي وکړي يا هغه ته پيغور ورکړي او يا هم هغه په بد او ناوړه نوم سره وبولي (۲۹). يا دا چې پر هغه شک او بد گوماني وکړي يا د هغه د حالاتو پلټنه او جاسوسي وکړي او يا يې هم غيبت وکړي (۳۰).

پوښتنه: دا خو بهترين او اړين معلومات وو. آيا راته ويلای سې چې ستا په نظر د يوې نمونه ای يا مثالی اسلامي ټولنې ځانگړتياوې بايد څه وي؟
 ځواب: زما په نظر د يوې مثالی ټولنې بېلگې او خصوصيات په دې ډول دي:
 ۱- هغه بايد د چا مستعمره نه بلکې آزاده او خپلواکه وي (۳۱).

- ۲- په هغه کې باید امن او آرامي موجوده وی (۳۲).
- ۳- د هغې افراد باید په کفر او شرک مبتلا نه وی بلکې ایمان لرونکي وی (۳۳).
- ۴- پر هغه باید صرف او صرف الله واکمن وی ، یعنی الهی احکام پر مسلط وی (۳۴).
- ۵- په هغه کې باید خدایي قانون نافذ وی (۳۵).
- ۶- د هغې افراد باید لمونځ ادا کړي او زکات ورکړي (۳۶).
- ۷- د هغې افراد باید د نېښکني او اخلاقو یوه ټوټه وی او نور هم د نېښکنيو او اخلاقو خواته راوبولي . هغوی پخپله باید د بدیو څخه ځانونه وساتي او هم د بدیو او خرابیو څخه د نورو د منع کولو هڅی وکړي (۳۷).
- ۸- د هغې د حکومت ټولې چارې باید د خپل منځي مشورو له مخې اجرا سي (۳۸).
- ۹- د هغې مشر باید د ټولنې تر ټولو نیک عمله او صالح انسان وی (۳۹).
- ۱۰- د هغې اوسېدونکي باید ټول د قانون پابنده او مراعاتونکي وی (۴۰).
- ۱۱- په هغه کې باید هیڅوک هم تر قانون پورته نه وی یعنی څوک باید تر قانون اضافه امتیاز ونه لري (۴۱).
- ۱۲- په هغې کې باید د رشوت او فساد (۴۲) ، سود (۴۳) ، بې حیایی (۴۴) ، بد اخلاقي (۴۵) ، قمار (۴۶) ، او شراب غوندې لعنتونه نه وی (۴۷).
- ۱۳- په هغې کې هر چا ته باید د ژوندانه لومړنۍ اړتیاوې مهیا وی (۴۸).
- ۱۴- په هغې کې باید د رایي آزادي او د رغنده انتقاد پوره آزادي موجوده وی (۴۹).

(۱): الحجرات: ۱۳؛ النساء: ۱؛ الاسراء: ۷۰. (۲): الحجرات: ۱۳. (۳): التغابن: ۲. (۴): النساء: ۳، ۲۵؛
 النور: ۳۲. (۵): النساء: ۱۹؛ الروم: ۲۱. (۶): البقره: ۱۸۷. (۷): الاعراف: ۱۸۹؛ الروم: ۲۱. (۸): البقره:
 ۲۲۸. (۹): النساء: ۳۴. (۱۰): الطلاق: ۲؛ النساء: ۳۴. (۱۱): الاحزاب: ۳۳. (۱۲): الاحزاب: ۵۹؛ النور: ۳۱.
 (۱۳): النساء: ۱۳، ۱۲۹. (۱۴): البقره: ۲۲۹، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۷؛ الطلاق: ۱. (۱۵): البقره: ۲۲۹. (۱۶): مريم:
 ۵۵؛ لقمن: ۱۳-۱۹؛ البقره: ۱۳۲. (۱۷): النساء: ۳۲؛ البقره: ۸۳؛ الاسراء: ۱۲۳؛ العنکبوت: ۸؛ لقمن: ۱۴.
 (۱۸): النساء: ۳۲؛ البقره: ۸۳، ۱۷۷؛ النحل: ۹۰؛ الاسراء: ۲۲؛ الروم: ۳۸. (۱۹): الاسراء: ۲۲؛ البقره: ۸۳،
 ۱۷۷؛ النساء: ۳۲؛ الروم: ۳۸. (۲۰): النساء: ۳۲. (۲۱): الاسراء: ۲۲. (۲۲): النساء: ۲۳. (۲۳): البقره: ۲۳۳؛
 لقمن: ۱۴. (۲۴): البقره: ۲۳۲. (۲۵): الشوری: ۳۸؛ آل عمران: ۲۵۹. (۲۶): الحجرات: ۱۰؛ التوبه: ۱۱؛ آل
 عمران: ۱۰۳؛ الاحزاب: ۵؛ البقره: ۱۷۸. (۲۷): التوبه: ۷۱؛ الفتح: ۲۹؛ المائدہ: ۵۴؛ الانفال: ۱. (۲۸):
 الحجرات: ۹. (۲۹): الحجرات: ۱۹. (۳۰): الحجرات: ۱۲. (۳۱): النور: ۵۵؛ الحج: ۴۱؛ الانفال: ۲۲.
 (۳۲): الاعراف: ۵۲؛ النور: ۵۵؛ البقره: ۲۰۵؛ القصص: ۸۳؛ ص: ۲۸. (۳۳): آل عمران: ۱۱۰؛ الروم: ۳۱؛
 النور: ۵۵؛ فاطر: ۳۹؛ الصف: ۱۱. (۳۴): آل عمران: ۲۲، ۱۸۹؛ المائدہ: ۱۷؛ الانعام: ۵۷؛ الاعراف:
 ۵۴؛ التین: ۸. (۳۵): المائدہ: ۴۴، ۴۵، ۴۷؛ الاعراف: ۳؛ النور: ۵۵؛ الزمر: ۵۵. (۳۶): البقره: ۳،
 ۱۷۷، ۲۷۷؛ الروم: ۳۱؛ لقمن: ۴؛ البینہ: ۵. (۳۷): آل عمران: ۱۱۰، ۱۰۴؛ التوبه: ۷۱، ۱۱۲؛ النحل: ۹۰؛

الحج: ٤١. (٣٨). الشورى: ٣٨؛ آل عمران: ٢٥٩. (٣٩). الحجرات: ١٣. (٤٠). النساء: ٥٩. (٤١). القصص: ٤. (٤٢). البقره: ١٨٨. (٤٣). البقره: ٢٧٥، ٢٧٩. (٤٤). الاعراف: ٣٣؛ الانعام: ١٥١؛ الشورى: ٣٧؛ النحل: ٩٠؛ النساء: ٢٢. (٤٥). النحل: ٩٠؛ آل عمران: ١٠٤، ١١٠، ١١٤؛ الاعراف: ١٥٧؛ التوبه: ٧١، ١١٢؛ الحج: ٤١. (٤٦). المائده: ٩٠-٩١؛ البقره: ٢١٩. (٤٧). البقره: ٢١٩؛ المائده: ٩٠-٩١. (٤٨). الذريرت: ١٩؛ المعارج: ٢٥. (٤٩). البقره: ٢٥٢؛ يونس: ٩٩؛ آل عمران: ١١٠؛ التوبه: ٧١.

د روژي درويشتم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډيره آسانه ، دلچسپه او گټوره طريقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کيږي او هغه د خپلو آيتونو له مخې ځوابونه وايي. هيله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !
نو دا يې د درويشتمې روژې لپاره درويشتم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (درويشتمه برخه) :

- پوښتنه: آيا تا د انساني ټولنې د اقتصادي ژوندانه په هکله هم څه احکام لورولي دي ؟ که وي لطفاً يې راته ووايه.
- ځواب: ما د انسان د سپماييزه-ټولنيزه ژوندانه اړونده ځينې اصول او مقررات وضع کړي چې لنډيز يې په دې ډول دی:
- ۱- د هر انسان لپاره د مخکې د رزق د وسايلو څخه د خپلې برخې اخيستلو طبيعي حق خوندي دی (۱).
  - ۲- په رزق کې هم د الله د نورو نعمتونو غوندي مساوات نسته ، يعنې الله چاته ډير او چاته هم لږ ورکوي (۲).
  - ۳- د هر انسان لپاره د ځانې او خصوصي مالکيت لرلو حق خوندي دی (۳).
  - ۴- نسل وژنه حرامه ده ، که هغه حتی د ډيري لوږې او غربت د خطر له امله هم وي (۴).
  - ۵- صرف د حلالې طريقې څخه د مال او شتمنۍ گټل روا دی ، بلکې د ناجايزه لارې څخه يې حصول حرام او منع دی (۵).
  - ۶- د سود کارو بار حرام دی او هغه د الله او رسول سره د جنگ معنا لري (۶).
  - ۷- پر نصاب لرونکو يعنې هغو کسانو چې تر اړتيا اضافه مال او شتمني ولري ، د زکات ادا کول فرض دی (۷).
  - ۸- د حلالې طريقې څخه گټلې عايد بايد يوازي په جايز ډول مصرف سي او اضافه خرڅي بايد ونسي. اسراف او تبذير دواړه ناجايز دي (۹).
  - ۹- بايد د سپما څخه کار واخيستل سي (۱۰).
  - ۱۰- ما د شتمنۍ ارتکاز يعنې ټول د څو کسانو په اختيار کې راتلل سخت غندلی دی (۱۱).
  - ۱۱- د هر نفر تر مړينې وروسته د هغه پاته جايداد بايد د هغه د وارثانو تر منځ په ټاکلې اندازه وویشل سي (۱۲).

پوښتنه: د دې حیاتي معلوماتو څخه ډیره مننه. آیا دا رښتیا ده چې ته د پانگوالي سره هم مخالف یې؟
 ځواب: هو، دا صحیح ده او پورته می هم اشاره ورته وکړه. زه د سرمایدارانه ذهنیت سخت مخالف یم
 (۱۳). زما په نظر د ناروا لارو څخه عاید تر لاسه کول، د هغه غوندې پول او ساتل او د الله په لاره کې یې نه
 مصرفول حرام دی. د دغسې اعمالو کونکي به د دوږخ د سخت عذاب سزاواری او په اور کې به کړیږي
 (۱۴).

پوښتنه: یو ښه کارګر یا مزدور څوک دی؟
 ځواب: یو ښه کارګر یا کارکونکی هغه څوک دی چې:
 ۱. که د کوم کار اهل وی، نو په هغه کې باید نا اهل نسي (۱۵).
 ۲. امین او اعتمادی وی، بلکې خاين او خطا ایستونکی نه وي (۱۶).

پوښتنه: د یو کارګر یا مزدور سره د هغه د کار فرما (سپټ یا باس) رویه باید څنګه وي؟
 ځواب: د یو کار فرما لخوا د خپل کارګر یا مزدور سره لاندینی سلوک باید وسی:
 ۱. د هغه څخه باید د هغه له طاقته زیات کار وانه خیستل سی (۱۷).
 ۲. پر هغه باید ظلم او زیادتی ونسي (۱۸).
 ۳. د معاش یا مزد ټاکل باید د کارګر یا مزدور په موافقه تر سره کړي (۱۹).

پوښتنه: اوس به یوه بله حساسه مسأله وپوښتم او هغه دا چې آیا د خلافت استقرار واجب دی؟
 ځواب: هو، په یوه اسلامی ټولنه کې د خلافت شته والی واجب دی دا ځکه چې له دې پرته هغه سوچه
 اسلامی ټولنه نسي کېدای (۲۰).

پوښتنه: ستا سیاسي ښوونې یا تعلیمات کوم دي؟
 ځواب: زما د سیاسي ښوونو مهم ټکي دا دي:
 ۱. واک او حاکمیت صرف د الله سره دی (۲۱). د ټولو اختیاراتو او صلاحیتونو اصلی څښتن صرف الله دی
 (۲۲).
 ۲. د الله او رسول حکمونه اساسی قانون یعنی تر ټولو ستر قانون دی (۲۳) چې د هغه منل او اطاعت پر هر
 مسلمان لازمی او حتمی دی (۲۴).
 ۳. د دولت او حکومت هره مسأله او معامله باید په خپل منځي سلامشورو سره حل او رفع سی (۲۵).
 ۴. پر ولس باندی د سیاسي واکمن (یعنی خلیفه او سیاسي مشر) اطاعت لازم دی خو شرط یې دا دی چې
 هغه به پخپله د خدای او رسول احکام عملی کوی او د معروفاتو (یعنی د اسلام مطابق ښه کارونو) امر به
 کوی (۲۶).

۵. د خپل منځي شخړو او تربگنيو وروستۍ او غوڅه پريکړه د الله او رسول حکم دی ، نه بل څه (۲۷) .
۶. د حکومت او دولت بنسټيز هدفونه دا دي :
- الف. په هېواد کې د امنيت او ثبات قايمول (۲۸) .
- ب. د ظلم او فساد له منځه وړل (۲۹) .
- ج. عدالت او انصاف عملي کول (۳۰) .
- د. حدود الله يعنې الهي شريعت نافذول او د هغه حمايه او ساتنه کول (۳۱) .
- ی. په پراخو ذريعو سره د ښېگڼو او نيکيو زياتول ، د بديو او ناخوالو محوه کول (۳۲) .

پوښتنه: په يو اسلامي حکومت کې د اتباعو يعنې رعيت اساسي حقوق کوم دي ؟
 ځواب: په اسلامي حکومت کې خلکو ته زيات اساسي حقوق مهيا دي چې څو يې په لاندې ډول دي :

۱. د ځان ، مال او عزت ساتنې حق (۳۳) .
۲. د رايې د آزادۍ ، د وجدان د آزادۍ او د انتقاد د آزادۍ حق (۳۴) .
۳. د خپل خصوصي ژوندانه د تحفظ حق (۳۵) .
۴. د ظلم پر خلاف د رغ پورته کولو حق (۳۶) .
۵. دا حق چې هر تبعه صرف د خپلو اعمالو مسؤل دی او د بل چا د عمل مسؤل او سزاوړنه دی (۳۷) .
۶. د ښېگڼې او سوکالۍ د کارونو لپاره د ټولنيزې آزادۍ حق (۳۸) .
۷. دا حق چې د هر محتاج تبعه د ژوندانه اساسي اړتياوې بايد تامين سي (۳۹) .
۸. د مذهبي آزار څخه د ژغورنې حق (۴۰) .
۹. دا حق چې حکومت به د خپل رعيت د فرد فرد سره يو ډول روڼه او چلند کوي (۴۱) .

(۱): الاعراف: ۱۲. (۲): النحل: ۷۱؛ النساء: ۳۲؛ الرعد: ۴۲؛ الاسراء: ۳۰؛ العنکبوت: ۲۲. (۳): البقره: ۱۸۸؛ النساء: ۲۹. (۴): الانعام: ۱۵۱؛ الاسراء: ۳۱. (۵): البقره: ۱۷۸، ۱۸۲؛ النساء: ۲۹، ۱۰۰. (۶): البقره: ۲۷۵، ۲۷۹. (۷): التوبه: ۲۰؛ البينه: ۵؛ البقره: ۵، ۱۱۰؛ الحج: ۷۸؛ النور: ۵۲. (۸): الانعام: ۴۱؛ البقره: ۲۲۷. (۹): الانعام: ۱۴۱؛ الاعراف: ۳۱؛ الاسراء: ۲۲-۲۷. (۱۰): الفرقان: ۲۷؛ الاسراء: ۲۹؛ الاعراف: ۳۱؛ الانعام: ۱۴۱. (۱۱): الحشر: ۷؛ التوبه: ۳۴-۳۵. (۱۲): النساء: ۷، ۳۳. (۱۳): التوبه: ۳۴، ۳۵؛ آل عمران: ۱۸۰؛ المعارج: ۱۸؛ الهزمه: ۱-۹. (۱۴): التوبه: ۳۴-۳۵؛ آل عمران: ۱۸۰. (۱۵): القصص: ۲۲. (۱۶): القصص: ۲۲. (۱۷): القصص: ۲۷. (۱۸): القصص: ۲۷. (۱۹): القصص: ۲۷. (۲۰): آل عمران: ۱۰۴؛ الحج: ۴۱؛ التوبه: ۱۰۲؛ النور: ۲؛ البقره: ۱۷۸. (۲۱): آل عمران: ۲۲، ۱۸۹؛ المائدة: ۱۷؛ الاعراف: ۵۴؛ الانعام: ۵۷. (۲۲): آل عمران: ۲۲، ۱۵۴؛ يس: ۸۳؛ البقره: ۲۰؛ المائدة: ۱۲۰. (۲۳): الاحزاب: ۳۲. (۲۴): آل عمران: ۱۳۲؛ النساء: ۵۹؛ المائدة: ۹۲؛ الانفال: ۴۲؛ محمد: ۳۳. (۲۵): الشورى: ۳۸؛ آل عمران: ۲۵۹. (۲۶): النساء: ۵۹؛ الدهر: ۲۴. (۲۷): النساء: ۵۹. (۲۸): المائدة: ۳۳؛ النور: ۵۵. (۲۹): المائدة: ۳۳؛ القصص: ۳۳؛ النور: ۵۵. (۳۰): البقره: ۲۲۷. (۳۱): البقره: ۱۷۸. (۳۲): البقره: ۱۷۸. (۳۳): البقره: ۱۷۸. (۳۴): البقره: ۱۷۸. (۳۵): البقره: ۱۷۸. (۳۶): البقره: ۱۷۸. (۳۷): البقره: ۱۷۸. (۳۸): البقره: ۱۷۸. (۳۹): البقره: ۱۷۸. (۴۰): البقره: ۱۷۸. (۴۱): البقره: ۱۷۸.

۸۳: (۳۰). الحديد: ۲۵. (۳۱). التوبه: ۱۱۲؛ البقره: ۱۸۷، ۲۳۰؛ النساء: ۱۳. (۳۲). الحج: ۴۱؛ التوبه: ۱۱۲. (۳۳). الاسراء: ۳۳؛ البقره: ۱۸۸؛ النساء: ۲۹؛ الحجرات: ۱۱-۱۲. (۳۴). البقره: ۲۵۲؛ يونس: ۹۹؛ آل عمران: ۱۱۰؛ التوبه: ۷۱. (۳۵). النور: ۲۷-۲۸. (۳۶). النساء: ۱۴۸. (۳۷). الانعام: ۱۲۵؛ الاسراء: ۱۵؛ هود: ۳۵؛ فاطر: ۱۸؛ النجم: ۳۸. (۳۸). آل عمران: ۱۰۴. (۳۹). الذریت: ۱۹؛ المعارج: ۲۵. (۴۰). الانعام: ۱۰۸. (۴۱). القصص: ۴.

د روژې څلورويشتم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دایې د څلرویشتمې روژې لپاره څلرویشتم سوغات ، (ن. صمد)

د قرآن سره مرکه (څلرویشتمه برخه) :

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چې اسلامي حکومت پر خپلو اتباعو څه حقوق لري ؟
 ځواب: پر خپل رعیت یا اتباعو باندې د اسلامي حکومت حقوق ، یا په بل عبارت د اتباعو مسؤلیتونه دا دي:

۱. د معروف (نیکو احکامو) په اجرا کې باید د حکومت اطاعت وکړي (۱).
۲. د هېواد د قانون درناوی او د هغه مراعات وکړي (۲).
۳. په امنیت او آرامۍ کې خنډونه ایجاد نکړي (۳).
۴. د خوښیو او ښېګڼو په هر کار کې د حکومت سره مرسته وکړي (۴).

پوښتنه: اوس به راسم دې ته چې د اسلامي حکومت بهرنۍ تګلاره باید څنګه وي ؟
 ځواب: د اسلامي حکومت د بهرنۍ تګلارې بنسټیز اصول دا دي:

۱. د دوه اړخیزه تړونونو او ژمنو درناوی او د هغو ساتنه باید وکړي (۵).
۲. په هره مسأله او معامله کې باید صداقت او رښتنولي موجوده وي (۶).
۳. د فتنې او فساد څخه باید ډډه وکړي (۷).
۴. امنیت خوښونه او سوله باید تأمین کړي (۸).
۵. د غیرمُعاند (یعنې غیردښمنو) هېوادو سره باید ښه اړیکې ولري (۹).
۶. نړیوال عدالت او انصاف باید مستقر کړي (۱۰).

پوښتنه: ستا په نظر د مشرتوب معیار باید څنګه وي ؟ ځکه نن په اسلامي هېوادو کې دا معیار د هر چا څخه ورک او ګډوډ سوی دی.

ځواب: زما په نظر د مشرتوب مستحق هغه څوک دی چې:

۱. د ایمان لرونکی وي (۱۱).

۲. د خورا ډیر علمی او عملی صلاحیت څښتن وی (۱۲).
۳. تر هر څه د الهی احکامو ډیر پابند او متقی انسان وی (۱۳).
۴. مخلص وی (۱۴).
۵. خاین او ظالم نه وی (۱۵).

پوښتنه: آیا تا نړیوال قانون هم بیان کړی دی؟
 ځواب: هو، ما چی کوم بین المللی قانون بیان کړی، د هغه څو مهم مواد په دې ډول دي:
 ۱. پر ټوله محکمه باید د فساد او بدۍ څخه ډډه وسی (۱۶).
 ۲. د خپل منځی تړونو او معاهدو ساتنه او څارنه باید وسی (۱۷).
 ۳. امن او سوله باید ولټوی (۱۸).
 ۴. په هره معامله کې باید صداقت او حقیقت نغښتی وی (۱۹).
 ۵. د غیر معاند (هغه چی دینی دښمنی نه پالی) هېوادو سره باید ښه اړیکې ټینګی سی (۲۰).
 ۶. نړیوال عدالت او انصاف باید مستقر سی (۲۱).

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چی د مسلمانانو سره چا ډیر عداوت کړی دی؟
 ځواب: د مسلمانانو سره تر هر چا یهودانو او مشرکانو ډیر عداوت کړی دی (۲۲).

پوښتنه: آیا عیسویانو (یعنی نصاراوو) دښمنی نه ده ورسره کړې؟
 ځواب: یا، دا ځکه چی هغوی عالمان او زاهدان لرل چی لویی او تکبر یې نه کاوه (۲۳).

پوښتنه: آیا مسلمانان د کافرانو سره دوستي کولای سی؟
 ځواب: دا ډیره باریکه او حساسه مسأله ده او باید مغالطه پکښی ونسی، مطلب دا چی مسلمانان د هغو کافرانو سره دوستي او مولات نسی کولای چی د الله، رسول او اسلام یا مسلمانانو دینی دښمنان وی یا جنگ ورسره کوی (۲۴). که هر مسلمان یا مسلمانان دغسی وکړی نو گنجهکاران، ظالمان او د هغوی غوندی کسان دي (۲۵). خود هغو عادی کفارو سره چی دینی جنگ یا دښمنی نه کوی، د دوستۍ او نیکی ممانعت نسته (۲۶).

پوښتنه: د قصدی یا عمدی وژنی سزا څه ده؟
 ځواب: قصاص دی یعنی قاتل باید ووژل سی (۲۷).

پوښتنه: د غلا سزا څه ده؟
 ځواب: د جرم د اثبات په صورت کی د غلا سزا د لاس پرې کول دی (۲۸).

پوښتنه: دا چي ځيني حکومتونه ستا دغه احکام په دې او هغه پلمه سره نه عملی کوي ، يعنی قاتل نه قصاص کوي ، د غله لاس نه پرې کوي او هغه په اصطلاح د بشري حقوقو څخه تيری بولي او داسی نور الهی او امر نه مراعاتوي ، خو ځانونه په اصطلاح اسلامی حکومتونه هم بولي . په دې هکله ستا حکم څه دی ؟

ځواب: ما واضحا ویلي دي چي زما ټول متن به مراعات کیږي او که صرف یوه کوچنۍ برخه هم تعميل نسی معنایې دا ده چي زما ټول متن یې و نه مانه او هغه ظالم او گنهکار دی چي الهی سزا به ورکړه سی (۲۹).

پوښتنه: د دې اساسی معلوماتو څخه ډیره مننه. آیا پوښتلای سم چي د زنا سزا څه ده ؟
ځواب: د جرم د ثبوت په صورت کی د زانی سړي او زانی ښځی سزا سل سل دورې وهل دي (۳۰).

پوښتنه: د قذف (یعنی د زنا د تهمت) سزا څه ده ؟
ځواب: د قذف مرتکب باید اتیا دُرې ووهل سی او د هغه شاهدي له اعتباره لویږي (۳۱).

پوښتنه: آیا د ذمیانو (یعنی په اسلامی ټولنه کی د غیر مسلمانانو) څخه د جزیې اخیستل روا دی ؟
ځواب: هو ، د اسلامی حکومت لخوا د خپلو غیر مسلمانو اتباعو څخه د جزیې اخیستل جایز دی (۳۲).

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چي د اسلام د دین اطاعت او پیروی آسانه ده که گرانه ؟
ځواب: د اسلام د دین منل او اطاعت بالکل آسانه او بې تکلیفه دی (۳۳).

پوښتنه: آیا تا د دعوت او تبلیغ حکم هم کړی دی ؟
ځواب: هو ، ما په هره ممکنه وسیله سره د دعوت او تبلیغ امر کړی دی ترڅو ښېگڼه او نیکی خپره سی او بدې ورکه سی (۳۴).

پوښتنه: آیا د اسلام څخه پرته بل دین هم د الله په نزد ښه او د قبول وړ دی ؟
ځواب: یا قطعاً نه ، د الله د خوښي وړ او غوره دین صرف همدا اسلام دی (۳۵) ، د دې څخه پرته بل هر دین د الله ناخوښه دی (۳۶).

(۱): النساء: ۹. (۲): الانعام: ۸۵. (۳): المائدة: ۳۳، ۲۴؛ النور: ۵۵؛ القصص: ۸۳. (۴): المائدة: ۲.
(۵): الاسراء: ۲۴؛ النحل: ۹۱؛ البقره: ۱۷۷. (۶): النحل: ۹۴. (۷): الاعراف: ۵۲؛ القصص: ۸۳؛ المائدة: ۲۴.
(۸): الانفال: ۲۱؛ الاعراف: ۵۲. (۹): الممتحنة: ۸. (۱۰): المائدة: ۸۵. (۱۱): الحجرات: ۱۳؛ البقره:

۲-۳. (۱۲): البقره: ۲۴۷. (۱۳): الحجرات: ۱۳. (۱۴): الحجرات: ۱۳. (۱۵): البقره: ۱۲۴. (۱۶): الاعراف: ۵۲؛ القصص: ۸۳؛ المائده: ۲۴. (۱۷): الاسراء: ۳۴؛ النحل: ۹۱؛ البقره: ۱۷۷. (۱۸): الانفال: ۲۱؛ الاعراف: ۵۲. (۱۹): النحل: ۹۴. (۲۰): الممتحنه: ۸. (۲۱): المائده: ۸۵. (۲۲): المائده: ۸۲. (۲۳): المائده: ۸۲. (۲۴): الممتحنه: ۱؛ آل عمران: ۱۱۸-۱۱۹. (۲۵): النساء: ۱۳۸-۱۳۹؛ المجادلہ: ۲۲. (۲۶): الممتحنه: ۸-۹. (۲۷): البقره: ۱۷۸، ۱۷۹. (۲۸): المائده: ۳۸. (۲۹): البقره: ۴۱، ۸۵، ۲۰۲؛ النور: ۵۱؛ المائده: ۴۹؛ محمد: ۳۳؛ آل عمران: ۱۱۹؛ التوبه: ۸۶. (۳۰): النور: ۲. (۳۱): النور: ۴، ۵. (۳۲): التوبه: ۲۹؛ (۳۳): الحج: ۷۸؛ البقره: ۱۸۵. (۳۴): آل عمران: ۱۱۰، ۱۰۴، ۱۱۴؛ المائده: ۷۸، ۷۹؛ التوبه: ۷۱، ۱۱۲؛ الحج: ۴۱؛ الاعراف: ۱۹۹. (۳۵): آل عمران: ۱۹؛ المائده: ۳؛ الانعام: ۱۲۵؛ الزمر: ۲۲. (۳۶): آل عمران: ۸۵.

د روژې پنځه ويستم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډيره آسانه ، دلچسپه او گټوره طريقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کيږي او هغه د خپلو آيتونو له مخې ځوابونه وايي. هيله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دا يې د پنځه ويستمې روژې لپاره پنځه ويستم سوغات ، (ن. صمد)

Nsamad57@hotmail.com

د قرآن سره مرکه (پنځه ويستمه برخه) :

پوښتنه: آيا ته غواړې چې يو څوک د اسلام دين جبراً ومنی يعنی په زوره مسلمان سي ؟
 ځواب: يا هيڅکله نه ، زه د دين په چارو کې هيڅ ډول جبر او زور نه خوښوم (۱) ، بلکې هر څوک آزاد دی چې زما هدايتونه په شعوري توگه ومنی او يا يې هم رد کړي (۲).

پوښتنه: چې داسې ده ، نو بيا دين ته ستا د دعوت او بلنې طريقه څنگه ده ؟

ځواب: ښه مسأله دې مطرح کړه. زه خپل دعوت داسې وړاندې کوم:

- ۱- په خواخوږۍ او خيرغوښتونکي جذبه سره (۳).
- ۲- په حکمت او پوهه سره (۴).
- ۳- په درنښت او عزت سره (۵).
- ۴- په نرم بيان او گفتار سره (۶).
- ۵- په ښه اخلاقو او خوږه ژبه سره (۷).
- ۶- د خبرو په معقوله طريقه سره (۸).
- ۷- د مخاطب د مذهبي احساساتو د زيانمنولو څخه پرته (۹).
- ۸- د مناقشه اي حالت د غوره کولو څخه پرته (۱۰).
- ۹- د مخاطب په ژبه ، ترڅو هغه ښه وپوهوم (۱۱).
- ۱۰- د مخاطب طاقت او استعداد ، غوښتنې او روحياتو ته په بشپړ پام سره (۱۲).
- ۱۱- دين ته د بلنې کار د گډ فکري اساس او عقيدې څخه راپيلوم (۱۳).
- ۱۲- د بېلابېلو ميتودونو او لارو چارو په ذريعه يې پوهوم (۱۴).
- ۱۳- د هر ډول چاپلوسۍ ، لحاظ او مراعات څخه پرته (۱۵).

۱۴. د مخالفینو د ملامتولو او پېغور او بدرد ویلو له ډاره پرته (۱۲).
۱۵. د دښمنانو پر خلاف د جهاد په اعلانولو سره (۱۷).
۱۶. د ځان ښودلو د لارو چارو څخه پرته (۱۸).
۱۷. د خپل کور څخه په راپیلولو سره (۱۹).
۱۸. لومړی د انسانانو د اغیزمنو څیرو او طبقو په مخاطب کولو سره (۲۰).
۱۹. په صبر، حوصله، عزم او ثبات سره (۲۱).
۲۰. پر بریالیتوب په یقین سره (۲۲).
۲۱. د خپلی بلنی د عملی نمونې په وړاندې کولو سره (۲۳).

پوښتنه: ډیره مننه د دې خورا دلچسپې او معلوماتي څرگندونې څخه چې پوهېدنه یې پر هر مسلمان واجب او لازمی ده. بله پوښتنه می دا ده چې د حق په لاره کې د څه ډول ازموینو سره مخامخ کېدای سو؟
 ځواب: د حق په لاره کې ډیر امتحانونه راتلای سی چې ځینی یې دا دي:

۱. د دښمن څخه بېره (۲۴).
۲. لوږه او تنده (۲۵).
۳. اقتصادي ستونزې (۲۶).
۴. ځانی او مالی قربانی (۲۷).

پوښتنه: آیا د پلار-نیکه هر څه په پټو سترگو منل روا دي؟
 ځواب: یا هیڅکله نه، بلکې حق باید ومنل سی او بس (۲۸).

پوښتنه: آیا داسی څوک سته چې په حق تر پوهېدلو وروسته یې بیا هم د هغه مخالفت کړی وی؟
 ځواب: هو ډیر مثالونه یې سته. لکه فرعون او د هغه ملگرو چې د موسی (ع) څرگند مخالفت کاوه حال دا چې موسی (ع) یې پر حق باله (۲۹). بل مثال یې دا چې یهویان ښه پوهېدل چې رسول الله (ص) پر حق دی مگر بیا یې هم مخالف ورسره کاوه (۳۰).

پوښتنه: اوس به یوه بله ډیره مهمه مسأله وپوښتم چې نن خورا باب سوې ده او هغه دا چې ډیری کسان قوم پالنه کوی. آیا تا قومیت او ملیت جایز گڼلی دی که یا؟

ځواب: دا په رښتیا هم ډیره مهمه پوښتنه ده ، خو زه به درته ووايم چي ما قوميت او مليت په تمامه معنی رد کړی دی او د دې کار سخت مخالف یم او ما ټول مسلمانان هم له دې کاره سخت منع کړي دي (۳۱).

پوښتنه: آیا تا کومه مناقشه یا مناظره هم بیان کړې ده که څنگه ؟
 ځواب: یا ، زما د بلنی طریقه مناقشه نه ده (۳۲) ، بلکې ما یوازی مُحاجه (۳۳) یا مجادله غوره بللې ده چي هماغه د بحث معقوله طریقه ده (۳۴) او صرف په همدې می اکتفا کړې ده. ځکه ، زما د بلنی هدف تلقین او هدایت دی (۳۵). د بیلگې په ډول ما د ابراهیم (ع) او یو مغرور پاچا محاجه داسی بیان کړې ده: ابراهیم (ع) هغه ته د دعوت په ورکولو سره داسی وویل: زما رب هغه دی چي څوک ژوندی کوی او مړ کوی یې. مغرور پاچا: ژوندی کونکی او مړ کونکی خوزه یم. ابراهیم (ع): که داسی ده نو الله خو لمرد ختیځ څخه راخیږوی ، خو ته هغه د لويديځ څخه راوخیږوه.
 د دې سوال په اورېدو سره کافر پاچا وارخطا او سرڅوړئ سو او وپیرېدئ (۳۲).

پوښتنه: پر یوه ډیره مهمه موضوع تر اوسه مفصلاً نه یو رښه کړې او هغه نفاق او منافقت دی. آیا راته ویلای سې چي نفاق څه او منافق څوک دی ؟
 ځواب: نفاق د مسلمانانو بې اتفاقه کول ، هغوی د الهی احکامو په هکله زړه نازړه کول او په زړونو کی د اسلام په هکله شک ورپیدا کول دی چي نوښتگر یې منافق دی ، یعنی دا چي منافقین د نفاق عاملین دي او ځای به یې دوږخ وی (۳۷). ښه دا ده چي منافق په لنډه توگه دروپیژنم:
 ۱. په الهی احکامو ملنډی وهل ، په ظاهره دغسی کار ساعتیرئ بلل د نفاق ښه ده چي کړوني یې منافقین دي (۳۸).
 ۲. په هغو مؤمنانو د ملنډو وهل یا پر خنډل چي د الهی دین لپاره ځانی او مالی قربانی ورکوی د منافقانو عمل دی چي سخت عذاب ورته گوري (۳۹).
 ۳. د قرآن او سنت په نافذولو کی پلمې ، حیلې او عذرونه وړاندی کول او د غیر الله پریکړو ته مراجعه کول یا ترجیح ورکول منافقت دی چي انجام یې ظلمت دی (۴۰).
 ۴. د الله په لار کی د جهاد څخه ځان پټول ، د نورو بېړول او بې زړه کول ، او چټی بهاني جوړول د نفاق ښه ده او عاملین یې منافقین دي (۴۱).
 ۵. د ځانی عزت ، نوم او برم حاصلولو په خاطر د کفارو سره ملگرتوب او دوستي او برعکس د مسلمانانو پرې ښودل د منافقت علامه ده (۴۲).

۶۔ د اسلامی احکامو په باره کې شک او تذبذب د منافقت نښه ده ، او د خدای غولول ، تظاهر ، ریا ، نه پر اسلام پوره یقین لرل او نه هم پر کفر ځان پوره عیارول ټول د منافق اعمال دي چې سزا به یې د اور لمبې وی (۴۳) .

۷۔ د ځان ساتلو او امتیاز حاصلولو په غرض د یهودو او نصاراوو (یعنی عیسویانو) سره دوستي د منافقت نښه ده چې د دې سختی گناه عذاب د اور عتاب دی (۴۴) .

(۱): البقره: ۲۵۲. (۲): الکهف: ۱۹؛ الفرقان: ۵۷؛ المزمّل: ۱۹؛ المدثر: ۳، ۵۵؛ الدهر: ۲۹. (۳): النحل: ۱۲۵. (۴): النحل: ۱۲۵؛ الانعام: ۲۸. (۵): عبس: ۵-۱۲. (۶): طه: ۴۴؛ آل عمران: ۱۵۹. (۷): حم سجدہ: ۳۴؛ المومنون: ۹۲. (۸): النحل: ۱۲۵؛ العنکبوت: ۴۲. (۹): الانعام: ۱۰۸. (۱۰): الحج: ۲۷-۲۹. (۱۱): ابراهيم: ۴. (۱۲): النساء: ۲۳؛ طه: ۴۰؛ الاسراء: ۱۰۶. (۱۳): آل عمران: ۲۴. (۱۴): الانعام: ۱۰۵. (۱۵): الانعام: ۷۴؛ المائدة: ۵۴؛ طه: ۲۴. (۱۶): المائدة: ۵۴. (۱۷): التوبة: ۷۳، ۴۱، ۴۴؛ التحريم: ۹؛ الفرقان: ۵۲؛ الصف: ۴. (۱۸): الانبياء: ۱۵۷. (۱۹): الشعراء: ۲۱۴؛ الانعام: ۷۴. (۲۰): طه: ۲۴؛ النازعات: ۱۷؛ البقره: ۲۵۸؛ قريش: ۱-۴. (۲۱): هود: ۴۹؛ الاعراف: ۱۲۸؛ حم سجدہ: ۳۰؛ الاحقاف: ۱۳، ۳۵؛ آل عمران: ۲. (۲۲): هود: ۴۹؛ الاعراف: ۱۲۸؛ آل عمران: ۱۳۹. (۲۳): الاحزاب: ۲۱؛ هود: ۸۸؛ البقره: ۴۴؛ الصف: ۲، ۳. (۲۴): البقره: ۱۵۵. (۲۵): البقره: ۱۵۵. (۲۶): البقره: ۱۵۵. (۲۷): البقره: ۱۵۵. (۲۸): البقره: ۱۷۰؛ المائدة: ۱۰۴؛ الاعراف: ۲۸؛ الانبياء: ۵۳؛ الشعراء: ۷۴. (۲۹): النمل: ۱۴. (۳۰): البقره: ۸۹، ۱۴۴، ۱۴۶؛ الانعام: ۲۰، ۱۱۴. (۳۱): آل عمران: ۱۰۳، ۱۰۵؛ الشورى: ۱۳؛ الانعام: ۱۵۳، ۱۵۹؛ الروم: ۳۲. (۳۲): الحج: ۲۷-۲۹. (۳۳): البقره: ۲۸۵. (۳۴): النحل: ۱۲۵؛ العنکبوت: ۴۲. (۳۵): القصص: ۴۳؛ الزمر: ۲۷؛ ابراهيم: ۲۵؛ الاسراء: ۴۱؛ يونس: ۳. (۳۶): البقره: ۲۸۵. (۳۷): التوبة: ۲۵-۲۲؛ النساء: ۱۳۸-۱۳۹. (۳۸): التوبة: ۲۵-۲۲. (۳۹): التوبة: ۷۹. (۴۰): النساء: ۲۰-۲۱. (۴۱): الاحزاب: ۱۳. (۴۲): النساء: ۱۳۸-۱۳۹. (۴۳): النساء: ۱۴۲-۱۴۳. (۴۴): المائدة: ۵۱-۵۲.

د روژې شپږ ویشتم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دا یې د شپږویشتمې روژې لپاره شپږویشتم سوغات ، (ن. صمد)

Nsamad57@hotmail.com

د قرآن سره مرکه (شپږویشتمه برخه) :

پوښتنه: آیا تا د پخوانیو امتونو بیان کړی دی ؟ که وی ، دوه. درې مثالونه یې را کولای سې ؟
ځواب: هو ، ما د ډیرو پخوانیو امتیانو بیان کړی دی لکه د نوح قوم (۱) ، د عاد قوم (۲) ، د ثمود قوم (۳) او داسی نور .

پوښتنه: آیا تا د کوم بت نوم هم اخیستی دی ؟
ځواب: هو ، ما د ځینو بتانو نومونه هم ذکر کړي دي ، مثلاً: لات (۴) ، عزی (۵) ، منات (۶) ، ود ، سواع ، یعوث ، یعوق ، نسر (۷) او نور .

پوښتنه: آیا تا د کوم کافر نوم هم ذکر کړی دی که یا ؟
ځواب: هو ، ما د څو کافرانو نومونه هم ذکر کړي دي لکه فرعون ، قارون ، هامان (۸) ، ابولهب (۹) او نور .

پوښتنه: ځینی خلک وایی چې د فرعون جسد ترننه هم خوندي دی ، آیا دا رښتیا ده ؟ او تا په دې هکله څه ویلی دي که یا ؟

ځواب: هو ، دا رښتیا ده او د فرعون جسد الله تعالی تر قیامت پوری همداسی ساتلی دی تر څو خلک د هغه له بد انجامه عبرت واخلي (۱۰) .

پوښتنه: اوس به را سم دې ته چې آیا تا د کومې ښځې نوم هم ذکر کړی دی که یا ؟
ځواب: هو ، ما د مریم یعنی د عیسی (ع) د مور نوم څو واره ذکر کړی دی (۱۱) .

پوښتنه: آیا تا د کوم مسجد نوم هم ذکر کړی دی ؟
 ځواب: هو ، ما د ځینو مسجدونو نومونه ذکر کړي دي لکه مسجد حرام (۱۲) په مکه کی ، مسجد اقصی (۱۳) په بیت المقدس کی او نور .

پوښتنه: آیا کولای سم چی د کعبې به باره کی لنډ معلومات درڅخه وغواړم ؟
 ځواب: هو ولی نه ، کعبه یعنی د الله دغه کور په مکه کی دی (۱۴) . د نړۍ تر ټولو لومړنی عبادت ځای همدا دی (۱۵) . دا د برکت او هدایت مرکز دی (۱۶) . په دې کی د الله تعالی ډیری نښانې شته دي (۱۷) . په دې کی د ابراهیم ځای یعنی مقام ابراهیم هم موجود دی (۱۸) . ابراهیم (ع) او اسمعیل (ع) کعبه له سره ودانه کړه (۱۹) . کعبه د امن او سولې ځای دی (۲۰) . دا سپیڅلی (۲۱) او عزتمن (۲۲) ځای دی . دا د حج او الهی عبادت لپاره د انسانانو ټولیزه ځای دی (۲۳) . پر هر استطاعت لرونکي مسلمان باندی (په ژوند کی یو ځل) لازمه ده چی د دې کور حج وکړی (۲۴) . د هغه انتظام او پالنه د پرهیزگارو خلکو دنده ده (۲۵) . د حج څخه علاوه د دې کور عمره هم کېدای سی (۲۶) . د حج په مراسمو کی د کعبې طواف (۲۷) ، د صفا او مروا د غونډیو تر منځ گړندی تگ راتگ (۲۸) ، د عرفات په میدان کی راغونډېدل (۲۹) ، قربانی (۳۰) او په مشعر حرام (۳۱) یا مزدلفه کی تم کېدل هم شامل دي .

پوښتنه: آیا تا د کوم شتمن نوم هم یاد کړی دی که یا ؟
 ځواب: هو ، ما د موسی (ع) د قوم د یو ډیر لوی شتمن یعنی قارون نوم ذکر کړی دی (۳۲) .

پوښتنه: د موضوع په ارتباط می یوه بله پوښتنه په زړه کی راوگرځېده او هغه دا چی ستا د نزول څخه مخکی د عربو حالت څنگه و ؟ که یو څه وضاحت راکړې خوشاله به سم .
 ځواب: زما د راتگ یعنی نازلېدو څخه مخکی نه یوازې عربی ټاپو وزمه بلکی ټوله نړۍ په فتنه او فساد کی ډوبه وه (۳۳) . هره خوا د کفر ، شرک ، وهم او شک پالنې او د گمراهۍ تیاره خپره وه (۳۴) . هیڅ کوم مرکزی حکومت واکمن نه و ، بلکی خلک پر قبیلو او قومونو ویشل سوي وو (۳۵) او خپل ترمنځو په نښتو او جگړو اخته وو (۳۶) .
 عوام ټول په غربت او مفلیسۍ کی راگیرو (۳۷) . په ټولو کی د قریشو تېر ډیر متمول او شتمن و (۳۸) ، دا ځکه چی کورنی او بهرنی تجارت ټول د دوی په واک کی و (۳۹) . د هغوی سوداگریز کاروانونه په هماغه نا امن حالت کی داسی ژغورلي وو لکه په دوه دیرش غاښونو کی چی ژبه ده (۴۰) . د دې کار لوی

علت دا و چې دا خلک د عربو مذهب سالاران (۴۱)، د کعبې متوکليان يا ساتونکي (۴۲) او حاجيانو ته د خښلو د اوبو ورکونکي وو (۴۳). همدا علت و چې د دوی د قافلو سره هيچا هم غرض نه درلود او هغوی بېله کومې بيړې او خطر څخه سفر کاوه (۴۴).

د عربو ډيره او پراخه سيمه يې حاصله او ريگستاني وه (۴۵). ځای ځای به خود خرما ونې ولاړې وې او يا به هم د انگورو باغونه ليدل کېدل (۴۶). د څارويو له منځه اوبښ ډير عام و او خلک پر هغه سپرېدل، د هغه غوښې يې خوړلې او په هغه سره يې بارونه له يوه ځايه بل ته انتقالول (۴۷).

ميشتهېدنه دوه ډوله وه: لومړی حصری يعنې ښاري ژوند او دوهم بدوی يعنې د کوچيانو غوندې کليوالي ژوند (۴۸). بايد ووايم چې په عربو کې قومي او نژادي تعصب خورا ډيرو (۴۹). هغوی جگړه مار او زړه ور خلک وو (۵۰). هغوی په خپلې ژبې ډيروياړ کاوه او غير عربو ته يې عجم (يعنې گونگيان) ويل (۵۱). هغه مهال شعر او شاعري ډير رواج درلود (۵۲).

هغوی د شراب خښلو او قمار کولو ناوړه عادتونه هم لرل (۵۳). شک او گومان پالنه خورا ډيره وه (۵۴). د سود کارو بار ډير پکښې عام و (۵۵). هغوی د لور وژنې په ناولي دود هم مبتلا وو او ځينو کسانو به خپلې لوني ترزو کېدو وروسته ژوندی ښخولي (۵۶).

کعبه د عربو مذهبي مرکز و (۵۷). له هري خوا به عرب هر کال دلته د حج او طواف لپاره راتلل (۵۸). د هغه د سترتيا او برم انداز له دې نه ښه ترا معلومېدای سې چې يو غير متمدن قوم د حسد، دښمنۍ او قومي گټو له امله د هغې د نړولو لپاره د فيلانو يو غټ لښکر تهيه کړ او حمله يې پر وکړه، خو الله تعالی د دغو خلکو د دې ناولې پلان د شنډولو په خاطر يو ډول خاص مرغان (ابابيل) ډلې ډلې راووليږل چې پر دغو يرغلگرو يې ډبرينې ټوټې را واورولې او هغوی ټول يې تباہ او برباد کړل او په دې ډول د الله د دغه مرکزيت او مرجعيت وړاندونکي پخپله محوه او تباہ سول (۵۹).

ابراهيم (ع) عربو ته د الهی توحيد پيغام ورکړی و خو هغوی د ده پيغام هېر او له پامه غورځولی و (۶۰). هغوی د خدای لمانځنې پر ځای شرک او بت پرستۍ ته مخه کړې وه (۶۱). د لات، منات، عزی او نورو بې شميره بتانو عبادت يې کاوه (۶۲) او د هغوی لمانځل يې تر الله پورې د رسېدو ذريعه بلله (۶۳). هغوی يوازینی خدای د کایناتو خالق او د عالم چلونکی باله (۶۴). خود قيامت، جزا او نبوت څخه منکرو و (۶۵). په عربو کې عيسويان (۶۶)، يهوديان (۶۷) او اور لمانځونکي (۶۸) هم موجود وو.

پوښتنه: ستا د دې جامع تفصيل څخه ډير منندوی يم. که اوس راته ووايې چې ستا تاريخی فلسفه څه ده، يعنې ستا لخوا د پورتنیو ذکر سوو پيښو له بيانته اصلی مطلب څه دی؟

ځواب: زما د تاريخ فلسفه هماغه عبرت او درس دی. ما پخوانۍ پيښې صرف د دې لپاره ذکر کړي دي تر څو خلکو ته عبرت او نصيحت وگرځي او د هغو په رڼا کې خپله آينده سمه کړي (۶۹).

(۱): الاعراف: ۵۹؛ هود: ۲۵. (۲): الاعراف: ۲۵؛ هود: ۵۰. (۳): الاعراف: ۷۳؛ هود: ۲۱. (۴): النجم: ۱۹. (۵): النجم: ۱۹. (۶): النجم: ۲۰. (۷): نوح: ۲۳. (۸): العنکبوت: ۳۹. (۹): تبت: ۱. (۱۰): یونس: ۹۲. (۱۱): آل عمران: ۳۲؛ النساء: ۱۷۱؛ المائدہ: ۱۷، ۵۰؛ التحريم: ۱۲. (۱۲): البقرہ: ۱۴۴؛ المائدہ: ۲؛ الانفال: ۳۴؛ التوبہ: ۷؛ الاسراء: ۱. (۱۳): الاسراء: ۱. (۱۴): آل عمران: ۹۲. (۱۵): آل عمران: ۹۲. (۱۶): آل عمران: ۹۲. (۱۷): آل عمران: ۹۷. (۱۸): آل عمران: ۹۸. (۱۹): البقرہ: ۱۲۷. (۲۰): البقرہ: ۱۲۵-۱۲۲؛ القصص: ۵۷. (۲۱): التوبہ: ۲۸. (۲۲): البقرہ: ۱۹۱؛ المائدہ: ۲، ۹۷؛ القصص: ۵۷. (۲۳): البقرہ: ۱۲۵. (۲۴): آل عمران: ۹۷؛ الحج: ۲۷. (۲۵): الانفال: ۳۴. (۲۶): البقرہ: ۱۵۸. (۲۷): البقرہ: ۱۲۵؛ الحج: ۲۹. (۲۸): البقرہ: ۱۵۸. (۲۹): البقرہ: ۱۹۸. (۳۰): الحج: ۳۴، ۳۲، ۲۸. (۳۱): البقرہ: ۱۹۸. (۳۲): القصص: ۲۷-۸۲. (۳۳): الروم: ۴۱؛ آل عمران: ۱۰۳؛ قريش: ۴. (۳۴): الانعام: ۱۰۲، ۱۴۳، ۱۴۴؛ آل عمران: ۱۰۳، ۱۵۱، ۱۶۴. (۳۵): الحجرات: ۳. (۳۶): مريم: ۹۷؛ آل عمران: ۱۰۳؛ الروم: ۴۱؛ قريش: ۴. (۳۷): قريش: ۴؛ ابراهيم: ۳۷. (۳۸): قريش: ۴. (۳۹): قريش: ۱-۲. (۴۰): قريش: ۴. (۴۱): قريش: ۳. (۴۲): التوبہ: ۱۹. (۴۳): التوبہ: ۱۹. (۴۴): قريش: ۱-۴. (۴۵): ابراهيم: ۳۷. (۴۶): الانعام: ۹۹، ۱۳۲، ۱۴۱؛ المومنون: ۱۹؛ يس: ۳۴. ۳۵؛ الانبياء: ۱۵ و ۱۲. (۴۷): الغاشيہ: ۱۷؛ الانعام: ۱۴۲، ۱۴۴؛ الاعراف: ۴۰؛ النحل: ۵-۷. (۴۸): الاحزاب: ۲۰؛ التوبہ: ۹۰، ۹۷، ۱۲۰. (۴۹): الفتح: ۲۲. (۵۰): مريم: ۹۷؛ النساء: ۱۰۴. (۵۱): حم سجدہ: ۴۴؛ النحل: ۱۰۳؛ الشعراء: ۱۹۸. (۵۲): الحاقہ: ۴۱؛ الطور: ۳۰؛ الشعراء: ۲۲۴؛ الصفت: ۳۲. (۵۳): البقرہ: ۲۱۹؛ المائدہ: ۹۰-۹۱. (۵۴): الانعام: ۱۴۳، ۱۴۴؛ الاسراء: ۴۰؛ النساء: ۱۱۷؛ الزخرف: ۱۹. (۵۵): البقرہ: ۱۷۵؛ آل عمران: ۱۳۰؛ الروم: ۳۹. (۵۶): الانعام: ۵۱؛ الاسراء: ۳۱؛ التکویر: ۸-۹. (۵۷): الانفال: ۳۵؛ قريش: ۳؛ التين: ۳. (۵۸): البقرہ: ۱۵۸، ۱۸۹، ۱۹۷؛ الحج: ۲۷. (۵۹): الفيل: ۱-۵. (۶۰): الحج: ۳۱-۳۲؛ الانعام: ۱۲۱؛ ابراهيم: ۳۵-۴۱؛ مريم: ۴۱-۵۵؛ العنکبوت: ۱۲. (۶۱): الانعام: ۱۰۲؛ الزمر: ۳؛ يونس: ۱۸؛ النحل: ۷۳؛ الفرقان: ۳. (۶۲): النجم: ۱۹-۲۰؛ الفرقان: ۳. (۶۳): الزمر: ۳؛ يونس: ۱۸. (۶۴): يونس: ۳۱؛ المومنون: ۸۴-۹۰. (۶۵): الفرقان: ۱۱؛ السبا: ۳؛ الشوری: ۱۸؛ النازعات: ۴۲؛ الروم: ۱۲. (۶۶): البقرہ: ۲۲؛ المائدہ: ۲۹؛ الحج: ۱۷؛ الجمعہ: ۲. (۶۷): البقرہ: ۲۲؛ المائدہ: ۱۸، ۲۹؛ التوبہ: ۳۰؛ الحج: ۱۷. (۶۸): الحج: ۱۷. (۶۹): يوسف: ۱۱۱؛ النازعات: ۲۲؛ آل عمران: ۱۳؛ الاعراف: ۱۷۲؛ الحشر: ۲.

د روژې اووه ويستم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډيره آسانه ، دلچسپه او گټوره طريقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کيږي او هغه د خپلو آيتونو له مخې ځوابونه وايي. هيله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دا يې د اووه ويستمې روژې لپاره اووه ويستم سوغات ، (ن. صمد)

Nsamad57@hotmail.com

د قرآن سره مرکه (اووه ويستمه برخه) :

- پوښتنه: آيا راته ويلای سې چې ستا د خوښۍ وړ انسانان څوک دي ، يعنې څه ډول انسانان خوښوي ؟
 ځواب: زما د خوښۍ وړ يا مطلوب انسان بايد لاندیني صفتونه ولري :
- ۱- پر الله ، د هغه پر نبیانو ، د هغه پر ملايکو ، د هغه پر کتابو ، او پر آخرت باندې ايمان ولري (۱).
  - ۲- د خدای سره بل شریک ونه نیسي (۲).
  - ۳- دغې تر غیر الله پورې نه وی يعنې بېله خدایه بل څوک معبود ونه بولي (۳).
  - ۴- په هره مسأله او معامله کې د الله او د هغه د رسول اطاعت يا پیروي وکړي نه د بل چا يا بل ځواک (۴).
  - ۵- د الله په لاره کې په خپل سر او مال سره جهاد وکړي (۵).
  - ۶- د الله څخه ویريږي (۶) ، پر هغه باور او اعتماد وکړي (۷) ، د هغه د رضا يا خوښۍ غوښتونکی وي (۸) ، د هغه تسبیح او حمد ويونکی وي (۹) ، هغه ته سر تیتونکی يا سجده کونکی وي (۱۰) ، د هغه عبادت کونکی وي (۱۱) ، توبه او استغفار کونکی يعنې د عفو غوښتونکی وي (۱۲).
  - ۷- لمونځ کونکی وي (۱۳) ، د روژې په میاشت کې روژه نيونکی وي (۱۴).
  - ۸- د نصاب د پوره کېدو په صورت کې د زکات ورکونکی وي (۱۵) ، او حج کونکی وي (۱۶).
  - ۹- رښتیا ويونکی وي (۱۷) ، صبر کونکی يعنې صابر وي (۱۸) ، پر خپل قهر باندې غالب يعنې د هغه کنټرولونکی وي (۱۹) ، امانت ساتونکی يعنې امین يا په امانت کې صادق وي (۲۰).
  - ۱۰- د ښه کارونو خپرونکی او د بدو منع کونکی وي (۲۱) ، د ښېگنې لپاره نه ستړی کيدونکی وي (۲۲).
  - ۱۱- په رښتیا شاهدی ورکونکی وي (۲۳) ، د درواغو د شاهدۍ څخه ځان ژغورونکی وي (۲۴) ، متکبر او مغرور نه وي (۲۵).
  - ۱۲- د بیوزلو او مسکینانو سره د خپل مال او شتمنۍ له درکه مرسته وکړي (۲۶).
  - ۱۳- د خپل جنسې سیستم ساتونکی او د زنا څخه ډډه کونکی وي (۲۷).
  - ۱۴- د کنجوسۍ يعنې بخیل توب او اضافه خرڅۍ يعنې اسراف څخه ډډه وکړي بلکې کم خرڅه وي (۲۸).

- ۱۵- پر قول تینگ وی (۲۹) .
- ۱۶- د گنا هونو څخه ځان ساتونکی یعنی ډډه کونکی وی (۳۰) .
- ۱۷- د چا ناحقه وژونکی نه وی (۳۱) .
- ۱۸- د چټی او بې گټی خبرو څخه ځان ساتونکی وی (۳۲) .
- ۱۹- د نورو د غلطیو عفو کونکی وی (۳۳) .
- ۲۰- نور مسلمانان خپل وروڼه و بولی او د هغوی سره ورورگلو یزه سلوک وکړی (۳۴) .
- ۲۱- د مسلمانانو لپاره نرم خو یه وی خو د کافرانو په وړاندې ډیر سخت او په عین حال کې متوجه وی (۳۵) .
- ۲۲- په مغرورانو توگه نه بلکی په عزتمنه طریقه سره چال چلند وکړی (۳۶) .
- ۲۳- د نورو سره په مشوره کار مخته یوسی (۳۷) .
- ۲۴- د الهی حدودو (حکمونو) ساتندوی وی (۳۸) .
- ۲۵- د الله او رسول حکم تر هر څه لوړ ، د مینې وړ ، او په هر حالت کې اولترو بولی (۳۹) .

پوښتنه: دا خو ډیر حیاتی معلومات وو. آیا پر الله باندې ډیر گران کسان یا د الهی انعام گټونکي راپیژندلای سې؟

ځواب: هو ، هغه کسان چې د الله ډیره نښگنه ، نیکی او عزت پر لورول سوی هماغه انبیاء کرام ، صدیقین (یعنی رښتیا ویونکي او صادقان) ، شهیدان او صالحین (یعنی نېک عمله) انسانان دي (۴۰) . خو باید متوجه او سې چې زما په نزد یوازې همدا ډله مختص نه ده بلکی نبیان می هم صالحین بللي دي (۴۱) .

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چې دن ورځی د مسلمانانو څخه گټله او شکایت لرې که یا ؟

ځواب: دا خو ډیره معقوله او ضروری پوښتنه ده او باید درته ووايم چې بلې هو ، زه صرف دا شکایت ورڅخه لرم چې هغوی زه په عمل کې ترک او پرې یښی یم بلکی صرف په نوم پر گران یم (۴۲) .

پوښتنه: چې داسی ده ، نو د انسان د روزنې او تربیې لارې چارې کومې دي ؟

ځواب: زما په نزد انسانی تربیه خپلی لارې چارې لری چې هغه مختصراً داسی دي :

لومړۍ- زما د تربیې څخه اصلی مقصد د یو صالح یعنی نیک عمله انسان جوړول دی (۴۳) ، داسی یو انسان چې په صحیح توگه د الله اطاعت او بندگي کونکی وی (۴۴) ، د الهی لارښوونې یا هدايت رښتیاني عملی کونکی وی (۴۵) ، چې پر مخکې د الله د خلیفه او استاخي په توگه و او سپړی او د خپلو مسئولیتونو اجرا کونکی وی (۴۶) .

دوهم-زه د انسان ټوله روزنه کوم (۴۷). زه د هغه سره د مادي او روحياتي ژوندانه خورا ژوری اړیکې لرم (۴۸). نو ځکه زه د انسان د جسم، عقل او روح وده، توازن او انتظام رامنځته کوم (۴۹). د یو مسلمان هر عمل عبادت دی خو په دې شرط چې اړونده کاريې د الله د خوښۍ حاصلولو په خاطر وي (۵۰).

درېیم: ما د انسان د روحاني ژوندانه د ودې او پرمختګ لپاره ذکر او فکر (۵۱)، عبادت (۵۲)، او زما تلاوت کول ضروري بللی دي (۵۳) او هغه ته می عالي اخلاق او ښېګڼې وربښولي دي (۵۴).

څلورم-زما په نظر انساني عقل د الله تعالی یو نعمت دی چې د هغه څخه ګټه نه اخیستل ناشکري او د نعمت کفران ګڼل کېږي (۵۵). زه هر انسان ته د کایناتو په هکله د ژور فکر او غور او د الله د قدرت او حکمت د مشاهده کولو بلنه ورکوم (۵۶). د الهی شریعت حکمتونه او ګټې واضح کوم (۵۷). په پټو سترګو یې د نورو د تقلید څخه راګرځوم (۵۸). زما په نظر په هر ډول مسأله او معامله کې د پوهې او څېړنې څخه پرته صرف د شک، وهم او ګومان څخه کار اخیستل غلط دی (۵۹). د قیامت په ورځ به د هر انسان څخه د خپل عقل د نه استعمال یا غلط استعمال پوښتنه کېږي (۶۰).

پنځم-ما د انسان د جسماني او مادي اړتیاوو د بشپړولو په هکله هم ډیر ټینګار کړی دی (۶۱).

شپږم-ما د انسان د جذباتو او احساساتو تربیه هم په نظر کې نیولې ده. وګوره زه انسان ته فقط د الله څخه بیرته وربښیم (۶۲)، او د بل هر ډول خوف یا بېری څخه مثلاً د مړینې څخه د بېری (۶۳)، د رزق د لږښت د بېری (۶۴) او خیالي یا تخیلي خطرونو د بېری څخه خلاصون ورکوم (۶۵). د هغه په زړه کې د دنیا او آخرت د نعمتونو هیله او آرزو ورپیدا کوم (۶۶). هغه ته د الله سره مینه او محبت (۶۷) او د شیطان څخه کرکه او نفرت وربښیم (۶۸). زه د انسان په دننه کې د هر ډول بدۍ سره کرکه پیدا کوم (۶۹) ترڅو د کفر او شرک (۷۰)، فحشا (۷۱)، فتنې او فساد (۷۲) او نورو بدیو د ارتکاب څخه وژغورل سي.

اووم: ما د انسان د فردی (۷۳) او ټولنیز (۷۴) ژوندانه د سمون لپاره هر ممکن کوښښ کړی دی.

اتم-ما د انسان د حتمي یعنی فرض (۷۵) او غوره یعنی ښه (۷۶) کړنو یا چارو توپیر بیان کړی دی ترڅو د مهمو او غیر مهمو مسألو تفکیک وکړای سي.

نهم-ما د انساني تربیې لپاره د لاندنیو وسایلو او ذرایعو څخه ډیر کار اخیستی دی:

۱- چې یوه بیلګه ییزه حالت غوره کړي (۷۷) مطلب دا چې د رسول الله ﷺ حسنه اختیار کړي.

۲- د وعظ او تلقین ذریعې وربښیم (۷۸).

۳- په خبرداري ورکولو او چمتو کولو سره «یعنی انذار او ترهیب» یې متوجه کوم (۷۹).

۴. د کيسو او تاريخ څخه په عبرت سره يې پوهوم (۸۰).
 ۵. د جاهليت د کلتور او عنعناتو په ختمولو سره يې روزم (۸۱).

لسم- نو پر دغه طريقه چي څوک تيار سي ، هغوی زما د تلپاتو حقايقو او داخلي او خارجي هر ډول دلايلو څخه ښه خبروی ، زما د احکامو پلي کونکي ، د حکمت او بصيرت څخه گټمن او هغوی د نفس د پاکۍ تر ټولو ښه درجه او مرتبه لرونکي وي (۸۲). کله چي داسي وسي نو يوه بهترينه ټولنه منځته راځي چي په ايمان او ښه عمل سره به ښکلي وي چي نيکي به خپروي او بدې به منع کوي (۸۳).

(۱): البقره: ۱۷۷، ۲۸۵. (۲): المومنون: ۵۹. (۳): الفرقان: ۲۸؛ الجن: ۱۸. (۴): النساء: ۵۹؛ التوبه: ۷۱.
 (۵): النساء: ۷۲؛ الصف: ۱۱. (۶): المومنون: ۵۷؛ النور: ۹۲؛ الرعد: ۲۱؛ التوبه: ۱۸؛ الانبياء: ۴۹. (۷):
 المائدة: ۲۳؛ الانفال: ۲؛ النحل: ۴۲؛ الشورى: ۳۲. (۸): الرعد: ۲۲؛ البقره: ۲۷۱؛ الروم: ۳۸، ۳۹؛
 الدهر: ۹. (۹): التوبه: ۱۱۲؛ الفرقان: ۲۴. (۱۰): التوبه: ۱۱۲. (۱۱): التوبه: ۱۱۲؛ آل عمران: ۱۲؛ الفرقان: ۲۴.
 (۱۲): آل عمران: ۱۷، ۱۳۵؛ النساء: ۷۲؛ التوبه: ۱۱۲؛ الذريت: ۱۸. (۱۳): المومنون: ۲؛ النساء: ۱۰۳؛ البقره
 ۳؛ المائدة: ۵۵؛ الانفال: ۳. (۱۴): البقره: ۱۸۳؛ الاحزاب: ۳۵. (۱۵): التوبه: ۷۱؛ المومنون: ۴؛ البقره
 ۱۷۷؛ المائدة: ۵۵؛ الحج: ۷۸. (۱۶): آل عمران: ۹۷؛ الحج: ۲۲. (۱۷): آل عمران: ۱۷؛ الاحزاب: ۳۵.
 (۱۸): البقره: ۱۵۳؛ آل عمران: ۱۷؛ الاحزاب: ۳۵. (۱۹): آل عمران: ۱۳۴؛ الشورى: ۳۷. (۲۰): المومنون:
 ۸. (۲۱): آل عمران: ۱۱۴؛ التوبه: ۱۱۲. (۲۲): المومنون: ۶۱؛ فاطر: ۳۲؛ المائدة: ۴۸. (۲۳): النساء: ۱۳۵؛
 المائدة: ۸. (۲۴): الفرقان: ۷۲. (۲۵): السجده: ۱۵؛ النساء: ۳۲؛ لقمن: ۱۸؛ النحل: ۲۳. (۲۶): البقره: ۳؛
 آل عمران: ۱۷، ۱۳۴؛ ابراهيم: ۳۱؛ الانفال: ۳؛ الحج: ۳۵. (۲۷): المومنون: ۵؛ النور: ۳۰؛ الاحزاب:
 ۳۵؛ الفرقان: ۲۸. (۲۸): الفرقان: ۲۷؛ الانعام: ۱۴۱؛ الاعراف: ۳۱؛ الاسراء: ۲۷-۲۹. (۲۹): البقره: ۱۷۷؛
 الانعام: ۱۵۲؛ النحل: ۹۱؛ المومنون: ۸؛ الاحزاب: ۲۳. (۳۰): الشورى: ۳۷؛ النجم: ۳۲. (۳۱): الفرقان:
 ۲۸؛ الانعام: ۱۵۱. (۳۲): الفرقان: ۲۳؛ المومنون: ۳. (۳۳): الشورى: ۳۷؛ آل عمران: ۱۳۴. (۳۴):
 الحجرات: ۱۰؛ التوبه: ۱۱؛ آل عمران: ۱۰۳؛ الاحزاب: ۵؛ البقره: ۱۷۸. (۳۵): الفتح: ۲۹. (۳۶): الفرقان:
 ۲۳؛ لقمن: ۱۹. (۳۷): الشورى: ۳۸؛ آل عمران: ۲۵۹. (۳۸): التوبه: ۱۱۲؛ البقره: ۱۸۷، ۲۳۰؛ النساء: ۱۳.
 (۳۹): المجادله: ۲۲؛ النساء: ۲۵؛ التوبه: ۲۴؛ البقره: ۱۲۵. (۴۰): النساء: ۷۹. (۴۱): الانعام: ۸۵؛ النحل:
 ۱۲۲؛ الانبياء: ۷۲؛ الصف: ۱۱۲؛ القلم: ۵۰. (۴۲): الفرقان: ۳۰. (۴۳): الحجرات: ۱۳. (۴۴): الذريت: ۵۲.
 (۴۵): البقره: ۵، ۲۸، ۱۵۷؛ الزمر: ۱۸. (۴۶): البقره: ۳۰. (۴۷): ص: ۷۱-۷۲. (۴۸): القیامه: ۱۲-۱۷؛
 الاعراف: ۳۲؛ البقره: ۱. (۴۹): البقره: ۱۴۳؛ النحل: ۱۰-۱۷. (۵۰): البقره: ۱۷۷. (۵۱): آل عمران: ۱۹۱.
 (۵۲): البقره: ۲۱؛ الحج: ۷۷. (۵۳): فاطر: ۲۹؛ البقره: ۱۲۱. (۵۴): البقره: ۱۷۷؛ المومنون: ۱-۹؛ الفرقان
 ۲۳-۷۲. (۵۵): الملك: ۲۳. (۵۶): البقره: ۱۲۴؛ الانعام: ۹۵-۹۹؛ الروم: ۸؛ الجاثيه: ۲۲؛ التغابن: ۳.

(۵۷): البقره: ۱۷۹، ۱۸۴، ۲۸۲. (۵۸): الزخرف: ۲۳؛ البقره: ۱۷۰. (۵۹): النجم: ۲۳، ۲۸؛ الاسراء: ۳۲؛
 الکهف: ۱۵؛ الحجرات: ۲؛ النساء: ۸۳. (۶۰): الاسراء: ۳۲؛ التکاثر: ۸؛ الملک: ۲۳. (۶۱): الاعراف: ۳۲؛
 القصص: ۷۷؛ البقره: ۲۲۲-۲۲۳؛ الروم: ۲۱. (۶۲): آل عمران: ۱۵۷؛ الزمر: ۳۲؛ الانعام: ۱۵؛ المائدہ:
 ۹۴؛ الدهر: ۱۰. (۶۳): ق: ۴۳؛ آل عمران: ۱۵۴، ۱۸۵؛ النساء: ۷۸؛ المنافقون: ۱۱. (۶۴): الرعد: ۲۲؛
 الروم: ۳۷؛ الذریت: ۲۲، ۵۸؛ فاطر: ۳. (۶۵): البقره: ۲۱۲؛ النساء: ۱۹؛ لقمن: ۳۴؛ الطلاق: ۱. (۶۶):
 الاعراف: ۳۲؛ آل عمران: ۱۴-۱۵؛ الصف: ۱۰-۱۲؛ الواقعه: ۱۵-۲۴؛ المطففين: ۲۲-۲۴. (۶۷): البقره: ۱۲۵؛
 التوبه: ۲۴؛ الانفطار: ۷۷؛ التغابن: ۳؛ الزمر: ۵۳. (۶۸): البقره: ۱۲۸-۲۰۸؛ يوسف: ۵؛ الاسراء: ۵۳؛
 فاطر: ۲؛ یس: ۲۰-۲۲. (۶۹): النحل: ۹۰؛ آل عمران: ۱۰۴، ۱۱۰، ۱۱۴؛ التوبه: ۱۱۲. (۷۰): البقره: ۱۹۱؛
 الحجرات: ۷. (۷۱): النور: ۱۹. (۷۲): المائدہ: ۲۳؛ الاعراف: ۵۲؛ المائدہ: ۲۴؛ القصص: ۸۳. (۷۳):
 فاطر: ۱۸؛ المدثر: ۳۸؛ البقره: ۴۸. (۷۴): الحشر: ۹؛ المائدہ: ۲؛ آل عمران: ۱۰۳؛ التوبه: ۷۱؛
 الشوری: ۳۸. (۷۵): النساء: ۱۰۳؛ البقره: ۱۷۸، ۱۸۳؛ التوبه: ۲۰؛ آل عمران: ۹۷. (۷۶): البقره: ۲۷۱،
 ۲۸۰؛ النساء: ۲۵. (۷۷): الاحزاب: ۲۱؛ الانبیاء: ۱۰۷؛ السبا: ۲۸. (۷۸): النساء: ۵۸؛ السبا: ۴۲؛ النحل:
 ۹۰، ۱۲۵. (۷۹): التوبه: ۳۹؛ النور: ۲؛ المائدہ: ۳۸؛ الفرقان: ۲۸-۲۹. (۸۰): الاعراف: ۱۷۲؛ المائدہ:
 ۲۷-۳۰؛ هود: ۱۰۰؛ يوسف: ۳، ۱۱۱. (۸۱): المائدہ: ۹۰؛ التکویر: ۸-۹؛ النحل: ۲۷. (۸۲): العصر: ۳-۴؛
 البقره: ۲۷۷؛ الرعد: ۲۹. (۸۳): آل عمران: ۱۱۰، ۱۲۴؛ الجمعه: ۲؛ البقره: ۱۵۱؛ العصر: ۳-۴.

د روژې اته ويستم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایی. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دایې د اته ويستمې روژې لپاره اته ويستم سوغات ، (ن. صمد)

Nsamad57@hotmail.com

د قرآن سره مرکه (اته ويستمه برخه) :

پوښتنه: آیا تا د محمدی امت ذکر او بیان کړی دی ؟

ځواب: هو ، ما د هغوی په باره کی ډیر وضاحت ورکړې دی او هغوی می د مُسلمه امت (۱) ، وسطی امت (۲) یعنی پر سمه لاره تلونکی امت ، تر ټول ښه امت (۳) او مسلمینو (۴) یعنی مسلمانانو په القابو سره نازولي دي (۵). دغه امت دا امتیاز هم لری چې د نړۍ تر ټولو هغسی غوره امت دی چې الله یې تر قیامته دا ذمه اخیستې ده چې د نیکی د خپرولو او د بدۍ د منع کولو هڅه به کوی (۶) ، د حق دین شفاهی او عملی شهادت به ورکوی (۷) او د هغه د استقرار او ټینګښت کوښښ به کوی (۸).

پوښتنه: آیا د دغه مُسلم امت په باره کی له مخکی څخه هم کومه پیش گوئی موجوده وه که یا ؟

ځواب: هو ، کله چې ابراهیم (ع) او اسمعیل (ع) د کعبې تر بیا جوړولو وروسته الله تعالی ته دعا کړې وه ، په هغه کی یې د همدې مُسلمه امت ذکر کړی و (۹).

پوښتنه: آیا تا د صحابه کرامو بیان یا ذکر هم کړی دی ؟

ځواب: هو ، هغه کسان چې د رسول الله (ص) ملګري وو ، صحابه دي (۱۰). په تورات او انجیل کی هم په دې هکله پیش گوئی سوې وه (۱۱). د صحابه وو د ټولنی شروع د خورالې او پراګنده حالت څخه وسوه ، وروسته داسی وخت هم راغی چې هغوی یو پیاوړی ځواک سو (۱۲). دغه اشخاص خپل تر منځو ډیر ګران او یو پر بل مهربان وو خو د کافرانو په وړاندې خورا جدی او سرسخته وو (۱۳). په دغه جماعت کی هغه مهاجرین هم شامل وو چې د الله په لار کی یې خپل کورونه او هر څه پرېښي وو او د مکې څخه مدینې ته راغلي وو ، او په هغوی کی انصار هم شامل وو چې د نوموړو مهاجرینو سره یې وروړ ګلویزه سلوک کاوه او دا ټول رښتیني مسلمانان وو (۱۴). دغو خلکو د الله د دین په خاطر د سراو مال قربانۍ ورکړې (۱۵). په هغوی که هغسی پاکو اشخاصو هم شتون درلود چې هره هغه خپلوی او قرابت یې ایسته وغورځاوه چې د ده او الله تر منځ به خنډ کېدله. د دغو انسانانو په زړونو کی ایمان ننوتلی و او الله هم ځنی خوشاله و او هغوی هم د الله څخه راضی ول (۱۶). هغو اصحابو چې تر یوې ونی لاندې یې په ټولیزه توګه رسول الله ته

بیعت وکړ هغوی ټوله له یو مخی جنتي دي او هغوی د خورا ایشار او ځان تیرېدنی څخه کار واخیست (۱۷)

انصارو د مهاجرینو سره د مرستې په خاطر له خورا لویې قربانۍ او ایشاره کار واخیست (۱۸). په اصحابو کی «سابقون الاولون» هم وو چی الله ورڅخه راضی سو او هغوی هم د الله څخه راضی سول (۱۹).

د رسول الله سره د هغه یو صحابی [ابوبکر رضی الله عنه] هم هجرت وکړ او کله چی رسول الله د بنمنانو د خطر له امله په غار کی پټ سو نو دغه صحابی هم ورسره ملگری و (۲۰).

پوښتنه: آیا تا مشخصاً د کوم صحابی نوم هم ذکر کړی دی که یا ؟

ځواب: هو ، ما د زید [رضی الله عنه] نوم ذکر کړی دی (۲۱).

پوښتنه: آیا د تابعینو ذکر دی هم کړی دی که یا ؟

ځواب: هو ، الله تعالی د نیکو تابعینو څخه هم هغسی راضی و لکه د نورو اصحابو کرامو څخه چی و (۲۲)

پوښتنه: که لطفاً راته ووايې چی شیطان څوک دی ، خوشاله به سم. څنگه چی د هغه لعین په باره کی تا

پرله پسې خبرداری را کړی دی ، نو ښه به وی چی مختصراً یې را وښیې .

ځواب: شیطان ته چی ابلیس ویل کیږي (۲۳) اصلاً د جن له ذاته دی (۲۴). هغه له اوره جوړ سوی و (۲۵).

د هغه کار دا دی چی خلک گمراه او زیانمن کړي (۲۶). هغه آدم (ع) ته د سجدي څخه د سرغړونې له امله د الله د حکم څخه انکار وکړ نو ځکه د الهی لعنت وړ وگرځېد (۲۷). شیطان د انسان ازلي او فطري دښمن دی (۲۸). هیڅوک باید د هغه پیروي او په خوله ونه کړي (۲۹).

پوښتنه: تا د جن نوم واخیست ، آیا د هغه په هکله هم څه راته ویلای سې ؟

ځواب: هو ، جن هم د انسان غوندی د الله مخلوق دی (۳۰). هغه د اور څخه پیدا سوی دی (۳۱). جن د

انسان څخه مخکی پیدا سوی دی (۳۲). جن هم د انسان غوندی د خپلی عقیدې او کړنې لپاره مؤظف او

مسؤل دی نو ځکه د خپل عمل ځواب ویونکی دی (۳۳). په جنانو کی هم د الله اطاعت کونکي او

سرغړونکي شته دي (۳۴). مُشرکو عربو به د خپل جهالت له مخی د الله او جنانو تر منځ خپلوي قیاسوله

(۳۵). دوی به جنان حتی د خدای شریکان هم بلل (۳۶) او د هغوی عبادت به یې کاوه (۳۷). د بیري او

مصیبت پر مهال به یې هغوی رابلل او لمانځل (۳۸). جن کولای سی چی انسانان وویښی خو انسانان جنان

نسی لیدلای (۳۹). هغوی د حضرت محمد (ص) تربعت مخکی د لوړه سره د ځینو غیب خبرونو احوال

هم معلومولای سو (۴۰). د جنانو یوې ډلې به د رسول الله (ص) څخه قرآن هم اورېدی او پرده باندی یې

ایمان راوړی و (۴۱).

پوښتنه: آیا د کوم خاص علت له مخی د یو مسلمان ټول اعمال ضایع کېدای هم سی ؟

ځواب: هو ، د یو مسلمان ټوله اعمال هغه وخت ضایع او له منځه ځی که:

۱- کفر غوره کړی (۴۲).

- ۲- د شرک ارتکاب وکړی (۴۳).
- ۳- مُرْتَد سى ، يعنى له دينه واوړی (۴۴).
- ۴- د رسول الله (ص) په مجلس کې د هغه تر آواز په لور رغ شورماشور يا خبری وکړی (۴۵).
- پوښتنه: تا پر کومو خلکو او مخلوقاتو لعنت ویلی دی ؟
- خواب: ما چي پر کومو انسانانو او نورو مخلوقاتو لعنت ویلی ، هغه اصلاً د الله لعنت دی او هغه دا دي:
- ۱- پر شیطان باندی (۴۶).
  - ۲- پر کافرانو باندی (۴۷).
  - ۳- پر ظالمانو باندی (۴۸).
  - ۴- پر درواغو و یونکو باندی (۴۹).
- (۱): البقره: ۲۸. (۲): البقره: ۱۴۳. (۳): آل عمران: ۱۱۰. (۴): الحج: ۷۸. (۵): البقره: ۱۲۸. (۶): آل عمران: ۱۰۴ ، ۱۱۰. (۷): البقره: ۱۴۳ ؛ النساء: ۱۳۵ ؛ الحج: ۷۸ ؛ المائدة: ۸. (۸): الشوری: ۱۳. (۹): البقره: ۱۲۸. (۱۰): التوبه: ۴۰ ؛ الفتح: ۲۹ ؛ التحريم: ۸. (۱۱): الفتح: ۲۹. (۱۲): الفتح: ۲۹ ؛ الانفال: ۲۲. (۱۳): الفتح: ۲۹. (۱۴): الانفال: ۷۴. (۱۵): التوبه: ۸۸. (۱۶): المجادلة: ۲۲. (۱۷): الفتح: ۱۸. (۱۸): الحشر: ۹. (۱۹): التوبه: ۱۰. (۲۰): التوبه: ۴۰. (۲۱): الاحزاب: ۳۷. (۲۲): التوبه: ۱۰۰. (۲۳): البقره: ۳۴ ، ۳۲ ؛ الاسراء: ۲۱. (۲۴): الکهف: ۵۰. (۲۵): الاعراف: ۱۲. (۲۶): النساء: ۲۰ ، ۱۲۰ ؛ المائدة: ۹۱ ؛ الاعراف: ۲۷ ؛ المجادلة: ۱۹ ؛ الفرقان: ۲۹. (۲۷): البقره: ۳۴ ؛ الاعراف: ۱۱ ؛ الحج: ۳۱ ؛ الاسراء: ۲۱ ؛ الکهف: ۵۰. (۲۸): یوسف: ۵ ؛ الاسراء: ۵۳ ؛ فاطر: ۲ ؛ الزخرف: ۲۲. (۲۹): البقره: ۱۲۸ ، ۲۰۸ ؛ الانعام: ۱۴۲ ؛ مريم: ۴۴ ؛ النور: ۲۱. (۳۰): الجن: ۲ ؛ الرحمن: ۱۵ ؛ الحجر: ۲۲-۲۷ ؛ الصفت: ۱۵۸ ؛ الانعام: ۱۲۹. (۳۱): الرحمن: ۱۵ ؛ الحجر: ۲۷. (۳۲): الحجر: ۲۷ ؛ الکهف: ۵۰. (۳۳): الانعام: ۱۲۹-۱۳۱ ؛ الاعراف: ۳۸ ، ۱۷۹ ؛ حم سجده: ۱۹-۲۵ ؛ الاحقاف: ۱۸ ؛ الرحمن: ۱۳. (۳۴): الجن: ۱۱ ، ۱۴. (۳۵): الصفت: ۱۵۸. (۳۶): الانعام: ۱۰۲. (۳۷): السبا: ۴۱. (۳۸): الجن: ۲. (۳۹): الاعراف: ۲۷. (۴۰): الجن: ۸-۹. (۴۱): الجن: ۲ ، ۱۳. (۴۲): الکهف: ۱۰۵ ؛ الاحزاب: ۱۹ ؛ محمد: ۹ ، ۳۲. (۴۳): الانعام: ۸۸ ؛ الزمر: ۲۵ ؛ التوبه: ۱۷. (۴۴): البقره: ۲۱. (۴۵): الحجرات: ۲. (۴۶): البقره: ۸۹ ، ۱۲۱ ؛ الاحزاب: ۲۴ ؛ المائدة: ۷۸. (۴۷): الاعراف: ۴۴ ؛ هود: ۱۸ ؛ المومن: ۵۲. (۴۸): آل عمران: ۲۱. (۴۹): الاعراف: ۵۴ ؛ النحل: ۱۲ ؛ الحج: ۱۸ ؛ العنکبوت: ۲۱.

د روژې نهه ويستم سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېږي د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طريقه ده. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کېږي او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه وایي. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو وگرځي ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله !

نو دا یې د نهه ويستمې روژې لپاره نهه ويستم سوغات ، (ن. صمد)

Nsamad57@hotmail.com

د قرآن سره مرکه (نهه ويستمه برخه) :

پوښتنه: آیا تا ستوري هم ذکر کړي دي ؟

ځواب: هو ، ما دلر ، سپوږمۍ او نورو ستورو نومونه ذکر کړي دي (۱) .

پوښتنه: آیا ستا په نظر دغه سیارې او ستوري ساکن دي که متحرک ؟ دا ځکه چې د اسلام مخالفین یو لړ ګمراه کونکي تبلیغات کوي .

ځواب: ما واضحا ویلي دي چې دا ټول خوځنده یعنی د حرکت په حال کی دي (۲) .

پوښتنه: آیا تا د غرونو ذکر هم کړی دی که یا ؟

ځواب: هو ذکر می یې کړی دی (۳) ، حتی دا چې ځینو ته می په نوم سره هم اشاره کړې ده لکه د طور غر (۴) ، د جودی غر (۵) او نور .

پوښتنه: آیا د فلزاتو نومونه دي هم یاد کړي دي ؟ که وی نو هغه کوم کوم فلزات دي ؟

ځواب: هو ، ذکر کړي می دي مثلاً: سره او سپین زر (۶) ، مس (۷) ، اوسپنه (۸) او نور .

پوښتنه: آیا تا د ملغلرو نوم هم اخیستی دی ؟

ځواب: هو ذکر کړی می دی (۹) .

پوښتنه: آیا تا د شین ګیاوو (ترکاری بابو) نومونه هم ذکر کړي دي ؟

ځواب: هو ، ما د بیلګې په توګه د پیاز ، هوږې ، چمبر خیال او نورو نومونه ذکر کړي دي (۱۰) .

پوښتنه: که په همدې موضوع کی پاته سم ، نو آیا تا د ونو او نورو یادونه هم کړې ده ؟

ځواب: هو ، کړې می ده (۱۱). ما د ځینو ونو نومونه هم ذکر کړي دي لکه خرما (۱۲) ، زيتون (۱۳) ، بیری (۱۴) او نور .

پوښتنه: نو چی داسی ده آیا د میوو ذکر دې هم کړی دی که یا ؟
ځواب: هو بالکل می کړی دی (۱۵). د دې جملې څخه می د خرما (۱۲) ، انگورو (۱۷) ، انارو (۱۸) او نورو نومونه ذکر کړي دي .

پوښتنه: آیا مرغانو ته دې هم اشاره کړې ده که یا ؟
ځواب: هو کړې می ده (۱۹). د مثال په توگه به دغه مرغان دریاد کړم: هُدْهُد (۲۰) ، کاغی (۲۱) ، ابابیل (۲۲) او نور .

پوښتنه: نو آیا د حیواناتو په باره کی دې هم څه یادونه کړې ده ؟
ځواب: هو ، ما ډیرو حیواناتو ته اشاره کړې ده (۲۳) ، چی په هغو کی پسونه او وزې (۲۴) ، میږه (۲۵) ، غوا او غوی (۲۶) ، آس (۲۷) ، خر (۲۸) ، قچر یعنی غاثره (۲۹) ، اوبن او اوبنه (۳۰) ، بیزو (۳۱) ، سپی (۳۲) ، خوگ یا خنخیر (۳۳) ، فیل (۳۴) ، او زمري (۳۵) شامل دي .

پوښتنه: نو آیا د حشراتو نومونه دې هم ذکر کړي دي ؟
ځواب: هو ، ما د ځینو حشراتو نومونه ذکر کړي دي مثلاً: غوماشی (۳۲) ، میچ (۳۷) ، میږی (۳۸) ، غنی (۳۹) ، د عسلو مچی (۴۰) او نور .

پوښتنه: که د دغو څخه د عسلو د مچی په باره کی معلومات را کړې خوشاله به سم .
ځواب: هو ولی نه ، د شاتو مچی د څو رنگو څخه جوړي وی (۴۱) ، او په هغوی کی د انسانانو د ناروغيو لپاره شفا او علاج موجود دی (۴۲) .

پوښتنه: خبره تر خبری یادېږی . آیا تا د رنگونو په باره کی هم څه ذکر کړی دی که یا ؟
ځواب: هو ، ما د څو رنگونو ذکر کړی او نومونه می یې هم اخیستی دي ، مثلاً سپین (۴۳) ، سور (۴۴) ، تور (۴۵) ، ژړ (۴۶) او نور .

پوښتنه: آیا د کومی ورځی نوم دې هم ذکر کړی دی ؟
ځواب: هو ، ما د جمعی (۴۷) او شنبې (۴۸) نومونه ذکر کړي دي .

پوښتنه: آیا راته ویلای سې چی د وخت ټاکل څنگه کېدای سی ؟

ځواب: د ورځې او شپې د وخت معلومول د لمر د راختلو او لوېدلو له مخې کېږي (۴۹)، او د ورځو، میاشتو او کلونو جنتري د سپوږمۍ د موقعیتونو پر اساس ترتیب کېږي (۵۰). خو باید متوجه اوسې چې په یو کال کې دوولس میاشتې وی (۵۱).

پوښتنه: آیا تا د کوم ښار نوم هم ذکر کړی دی؟
ځواب: هو، ما د څو ښارونو نومونه ذکر کړي دي لکه: بابل (۵۲)، مکه (۵۳)، مدینه (۵۴) او نور.

پوښتنه: آیا تا شیدو ته هم اشاره کړې ده که یا؟
ځواب: هو، لکن د خالصو شیدو ذکر می کړی دی (۵۵).

پوښتنه: وروستی پوښتنه می دا ده چې آیا ته کوم خاص پیغام لرې چې راته ویې وایې تر څو خلکو ته یې ورسوم؟

ځواب: هو، زه پخپله اصلاً یو پیغام یم یعنې د الله تعالی لخوا ټول بشر ته د یو پیغام په ډول رالېږل سوی یم (۵۶). غواړم چې زما لخوا ټولو خلکو ته زما دا پیغام ورسوي چې هغوی د خپل رښتیاڼي خالق او مالک بندگي غوره کړي او بس (۵۷).

شکراً - تشکر ستا د دې خورا مهمی، هراړخیزی او معلوماتی مرکې څخه (۵۸).

اشکر لله - مننه له خدايه (۵۹).

(۱): الاعراف: ۵۴؛ النحل: ۱۲؛ الحج: ۱۸؛ العنکبوت: ۲۱. (۲): الرعد: ۲؛ القمن: ۲۹؛ فاطر: ۱۳؛ یس: ۳۸، ۴۰؛ الزمر: ۵. (۳): النحل: ۸۱؛ طه: ۱۰۵؛ الانبیاء: ۷۹؛ الحج: ۱۸؛ الاحزاب: ۷۲. (۴): البقره: ۲۳؛ طه: ۸۰. (۵): هود: ۴۴. (۶): آل عمران: ۱۴؛ التوبه: ۳۴. (۷): الرحمن: ۳۵. (۸): الکهف: ۹۲؛ الحديد: ۲۵. (۹): الرحمن: ۲۲؛ الطور: ۲۴؛ الواقعة: ۲۳؛ الحج: ۲۳؛ الدهر: ۱۹. (۱۰): البقره: ۲۱. (۱۱): الحج: ۱۸؛ الرحمن: ۲؛ المومنون: ۲۰؛ النور: ۲۵؛ الفتح: ۱۸. (۱۲): النحل: ۱۱؛ عبس: ۲۹. (۱۳): النحل: ۱۱؛ النور: ۳۵؛ عبس: ۲۹. (۱۴): السبا: ۱۲. (۱۵): البقره: ۲۲، ۱۲۲؛ الاعراف: ۵۷؛ الرعد: ۳؛ فاطر: ۲۷؛ الرحمن: ۱۱. (۱۶): مریم: ۲۵؛ النحل: ۲۷. (۱۷): الانعام: ۹۹، ۱۴۱؛ النحل: ۲۷. (۱۸): الانعام: ۹۹، ۱۴۴. (۱۹): البقره: ۲۲۰؛ الانعام: ۳۸؛ النحل: ۷۹؛ النور: ۴۱؛ الملک: ۱۹. (۲۰): النمل: ۲۰. (۲۱): المائده: ۳۱. (۲۲): الفیل: ۳. (۲۳): البقره: ۱۲۴؛ الانعام: ۳۸؛ هود: ۲؛ الحج: ۱۸؛ الجاثیه: ۴. (۲۴): الانعام: ۱۴۲؛ طه: ۱۸؛ الانبیاء: ۱۸. (۲۵): ص: ۲۳-۲۴. (۲۶): البقره: ۲۷-۷۱؛ یوسف: ۴۳. (۲۷): الانفال: ۲۰؛ النحل: ۸؛ الحشر: ۲. (۲۸): البقره: ۲۵۹؛ الجمعه: ۵؛ المدثر: ۵. (۲۹): النحل: ۸. (۳۰): الانعام: ۱۴۴؛ الاعراف:

۴۰؛ الغاشیه: ۱۷. (۳۱): البقره: ۲۵؛ المائدہ: ۲۰؛ الاعراف: ۲۲. (۳۲): الاعراف: ۷۲؛ الکہف: ۱۸. (۳۳):
 البقره: ۱۷۳؛ المائدہ: ۳. (۳۴): الفیل: ۱. (۳۵): المدثر: ۵۱. (۳۶): البقره: ۲۲. (۳۷): الحج: ۷۳. (۳۸):
 النمل: ۱۸. (۳۹): العنکبوت: ۴۱. (۴۰): النحل: ۲۸. (۴۱): النحل: ۲۹. (۴۲): النحل: ۲۸-۲۹. (۴۳):
 البقره: ۱۷۷؛ آل عمران: ۱۰۲؛ الاعراف: ۱۰۸؛ فاطر: ۲۷؛ الصفه: ۴۲. (۴۴): فاطر: ۲۷. (۴۵): البقره: ۱۸۷؛
 آل عمران: ۱۰۲؛ فاطر: ۲۷؛ الزخرف: ۱۷؛ الزمر: ۲۰. (۴۶): البقره: ۲۹؛ الروم: ۵۱؛ الزمر: ۲۱؛ الحديد:
 ۲۰؛ المرسلت ۳۳. (۴۷): الجمعه: ۹. (۴۸): الاعراف: ۱۲۳. (۴۹): الاسراء: ۱۲؛ یونس: ۲؛ البقره: ۱۲۴؛
 آل عمران: ۲۷؛ الانبیاء: ۳۳. (۵۰): یونس: ۵؛ الانعام: ۹۲؛ الاسراء: ۱۲؛ الرحمن: ۵. (۵۱): التوبه: ۳۲.
 (۵۲): البقره: ۱۰۲. (۵۳): آل عمران: ۹۲؛ التین: ۳؛ البلد: ۱-۲؛ النمل: ۹۱؛ الانعام: ۹۲. (۵۴): التوبه:
 ۱۰۱، ۱۲۰؛ الاحزاب: ۲۰؛ المنافقون: ۸. (۵۵): النحل: ۲۲؛ محمد: ۱۵. (۵۶): ابراهیم: ۵. (۵۷): البقره:
 ۲۱؛ النحل: ۳۲. (۵۸): السبا: ۱۳. (۵۹): لقمن: ۱۲.

د روژې دېرشم (وروستې) سوغات

قدرمنو او عزتمنو لوستونکو ، دغه لړۍ چې «د قرآن سره مرکه» نومېده ، د قرآن پوهنې ډیره آسانه ، دلچسپه او ګټوره طریقه وه. دلته د قرآن کریم څخه پوښتنې کیدې او هغه د خپلو آیتونو له مخې ځوابونه ویل. هیله ده چې د توجه او هڅېدو وړ مو ګرځیدلې وی ، دا ځکه چې نن د عمل ورځ ده بېله حسابو څو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله ! نو د دې لړۍ وروستۍ برخه لطفاً په غور او تدبیر سره ولولئ (ن. صمد)

Nsamad57@hotmail.com

د قرآن سره د مرکې د پای لیکنه :

ښه ګرانو لوستونکو ، د قرآن سره څو مو دا مرکه په ۲۹ برخو کې ولوستله. خدای دی وکړي چې ځوابونه او محتویات یې د خپل ژوندانه تلن لاره وګرځوو ، که نه صرف وخت به مو ضایع کړی وی.

کله چې دا مرکه پای ته ورسېده ، نو «قرآن» څو خصوصي رازونه او ترڅه حقایق راته وویل او پر ما یې پخه کړه چې تر تاسو به یې رسوم. هغه ګیله او شکایت وو ، اسویلی او فریاد وو ، خپګان او حسرت وو ، یعنې هغه څه وو چې اصلاً دي ، کیږي ، په سترگو یې وینو ، او بالاخره هغه څه وو چې باید نه وای.

آیا پوهیږئ چې «قرآن» په آخره کې څه راته وویل ؟ قرآن د مسلمانانو څخه عجیبه حساس او عیني برداشتونه کړي وو. کله چې یې یو یو راته وایه نو باور وکړئ چې خوله می بنده سوه ، پر سترگو می توره تیاره خپره سوه ، سر می ځوړند سو ، بدن می په رپېدو او جټکو سو ، له سره تر نوکه په خولو کې لوند سوم ، د بدن ټول سېک می وخت او نږدې و چې چپه سم.

آیا څه حدس کوئ چې قرآن به په رمازه او کنایه کې څه راته ویلی وی ؟ هغه راته وویل چې تاسو ټول تش په نوم مینه راسره لرئ خو په اصل کې درواغ وایاست ، د طوطی غوندې می تلاوت کوئ خو نه پوهیږئ چې څه لولی. تاسو زه عملاً ترک او خوشی کړی یم لاکن په ظاهره زما په نوم دنیا خرابوئ. په خوله می منی خو په زړه می شړئ ، که می لولی نو هیڅ فکر او تدبیر نه کوئ. زه خولا څه ، آن پخپله رسول الله (ص) هم شکایت درڅخه کوی (الفرقان- ۳۰).

زه مو ډیر نفس تنګه ساتلی یم او ساه می ځکه بنده وی چې په اوو پوښونو کې مو پېچلی یم او هلته لوړ مو په دوړو کې ایښی یم. چندانې مونه په کارېزم بلکې هغه مهال می را اخلی چې مسافر له کوره وځي یا په واده کې د ناوې پر سر نیول کیږم ، او یا دا چې کله غم او مصیبت در باندې راسی نو مو په یاد سم او له دوړو می پاک او په زاریو می خدای ته شفیع کوئ... خورا ډیر می مچوئ خو رښتیا نۍ مینه نه راسره لرئ ، خورا ډیر می خوښوئ خو له ځانه می لیری ساتی ، خورا ډیر می یادوئ خو اصلاً می هیروئ ، خورا ډیر می

ستايي څو نه مي خپلوئ ، خورا ډير قسمونه راباندې اخلي څو سرچپه عمل کوئ ، خورا ډير عزت مي کوئ څو عملاً مي نه مني او خورا ډير درنډي يم خورا نده ياست نه مي وينی....

هو گرانه لوستونکې ، هغه شکايت وکړ چې ماته اوس ثابته سوې ده چې هسي يو کتاب يم ، عادي کتاب ، اضافي کتاب ، بې غمخوره او بې سرپرسته کتاب !

هغه په داسې حال کې چې لهجه يې څه تونده سوه داسې دوام ورکړ: گوره ، ټولو مسلمانانو خصوصاً افغانانو ته ووايه چې اول څو مي نه تلاوت کوئ ، که مي تلاوت کوئ نو په معنا مي نه پوهيږئ. که احياناً پوه هم سي ، نو بيا بدبختانه عمل نه په کوئ. نو آيا په دغسې حالاتو کې زه د يو عادي يا اضافي کتاب څخه علاوه بل اهميت لرلای سم ؟ گورئ ، همدا حساسه بارکي زما او ستاسې د بنمن ډيره بڼه درک کړې ده نو ځکه مسلسل ما سپکوي ، ما توهينوي ، ما سوځوي او پرتاسو مرگوني گوزارونه کوي او سرونه هم له بې غيړتۍ نه سي راپورته کولای. دا ځکه چې ماته مو عملاً شا راگرځولې ده او زما د بنمن ملگري سوي ياست. په دې ډول د نامردانو ، منکرانو او ناکسانو تريوغ لاندې سرڅوړيزه ژوند تيروئ.

بلې گرانه لوستونکې ، هغه په داسې حال کې چې راڅخه ليري کېدئ ، راته وويل چې دا يوه خبره مي لا واوره او هغه دا چې پرتاسو ټولو صرف په نوم گران يم بلکې دا هر څه مو چل ول ، ريا او حيلې دي. کله چې د قول او قسم خوړلو وار راورسيږي او يو د بل سره د دنيا په شخړو کې لاس او گريوان سي ، نو بيا زه درپه ياد سم او په ټگۍ سره مي راپورته کړئ او وياست چې ما دې دغه قرآن ووهي که به داسې يا هسي نه وي... بله ناوړه استفاده لا دا راڅخه کوئ چې د هري غونډې او جلسې په پيل کې تلاوت کيږم ، اورول کيږم او په پای کې ستايل کيږم ، خود دغسې نمايشي او يکنواخته مراسمو تر ختميدو وروسته نه د چا په کار يم او نه د چا يار يم ! آيا داسې نه ده چې يو ځل مي خندوئ لکن سل ځله مي ژپوئ ؟ دا څنگه مينه راسره لرئ چې قانون د بل مني څو قسم په ما باندې اخلي ؟ په ما سرور کوئ خو سر نه راباندې خوږوئ ؟! گورئ ، هر څوک مي په ظاهره د محبت ډيره دعوه کوي ، زما لپاره د سرتيرېدو ټټر هم وهي څو عملاً يې پرې يښي يم او يوازي په اوو پوښونو کې بندي پروت يم.

هو ، زه صرف يو بندي کتاب يم ، يوازي يم او د حسرت او ښکې توپوم. زه نه پوهيږم چې چا ته وژاړم ؟! گورئ ، اوس څو څه نسيم کولای ، مگر د قيامت په ورځ به پرتاسو هر يوه شاهد سم او خپل مصنف او مؤلف ته به فرياد وکړم چې ستا دغه او هغه بنده زما سره پورتنې ظلمونه او چمونه کړي دي. آيا پوهيږئ چې لوی الله به څه درسره وکړي ؟ زما به غور او ستاسې به جور په برخه وي. تاسې دا فکر قطعاً مه کوئ چې الله ولی د خپلو گناهونو سزا همدا اوس نه درکوي. داسې نه ده بلکې الله مهلت درکړي دی او دا هر څه درته ساتي. که يې په دې دنيا کې چا ته سزا ورکولای نو د مخکې پر مخ به نن هيڅوک هم نه وای بچ سوی (النحل: ۲۸). گورئ ، خدای بڼه پيژني څو اطاعت يې نه کوئ ، ما د بلبل غونډې تلاوت کوئ څو عمل نه کوئ ، دا وياست چې مرگ حق دی څو هغه ته چمتوينه نه نيسي ، نو واورئ: دنيا چې خوښوئ آخرت مو

هیروئ ، مخلوق چی خوبوئ خالق مو هیروئ ، ما چی بنکلوئ شا راگرځوئ.. خو اوس لا هم وختی دی ، د شیطانې وسوسو او طاغوتی فتنو څخه را وگرځی. دا ځکه چی نن د عمل ورځ ده بېله حسابېه ، خو سبا د حساب ورځ ده بېله عمله ! د دې لپاره چی ناوخته سوی نه وی ، په ځانونو کی ژور او اساسی بدلون راوړی او ترڅو چی داسی ونکړی ، الله مو روان حالت نه بدلوی (الرعد- ۱۱) .

هوگرانه لوستونکې ، زه د قرآن دغو فريادونو او تهديدونو د حسرت په اوبنکو او د هيبت په خولو کی داسی بې حاله کړم لکه د جراحي عملياتو پر مهال چی د بې هوښۍ دوا په رگونو کی تذريق سی. کله چی می سترگی رڼی کړې ، نو صرف د دې مرکې يو څو خورې ورې پانی او کاغذونه می ولیدل چی زیاتره یې باد راڅخه وړي وو. بس ژر راپورته سوم او پاته کاغذونه می راټول کړل او په تلوار می تر تاسو راوړسول. نور نو تاسو پوه سی او تصمیم مو ، چی د قرآن دغه خبردارئ او پیغام عملی کوئ او که یې ردوئ (البقره: ۲۱ ؛ النحل: ۳۲) !

والسلام،

ستاسو د دعاوو محتاج: نثار احمد صمد

د لاروبر په برېښنايي کتابتون کې پر ليکه اثار

- اسلام او مذهب:
- دروژې دالۍ: ډاکټر نثار احمد صمد
- روژه درحمت، برکت او مغفرت مياشت: مولوي سيد محبوب شاه ساجد
- د اصحابانو کيسې: مولوي عبدالهادي حماد
- د مصطلح الحديث علم په سوال او ځواب کېښي: ليکونکی: شيخ مصطفى العدوي مترجم: محمد عمر بشار
- اړينه پوهه: مولوي عبدالهادي حماد
- د برېښنايي کتابتون د اسلام او مذهب د برخې د نورو پرليکه کتابونو لپاره دلته کليک وکړئ!

- ساینس او تخنیک:
- درنا کړکې (د کمپیوټر زده کړه) [عبدالستار فیضي](#)
- سرطان او د چاپېریال رادیاو اکتیویټي [لیکوال: پوهنوال ډاکټر نظر محمد سلطانی](#)
- [خدران](#)
- د مایکروسافټ آفس پښتو لارښود [عبدالستار فیضي](#)
- غواړئ ذهني ځیرکتیا مو تمرین کړئ؟ [ژباړن: مختار احمد احسان](#)
- د ساینس او تخنیک د برخې د نورو پر لیکه کتابونو لپاره دلته کلیک وکړئ!
- سپورت او روغتیا:
- هغه پیاوړې لارې چارې چې اندېښنه ستاسو له ژوند څخه محو کوي [ژباړن: ډاکټر محمد رقیب \(فاروقی وردگ\)](#)
- [THE PREVALENCE OF HIV/AIDS IN AFGHANISTAN](#) [Dr.Hameed Shuja](#)
- د کوچنیانو تنفسي سیستم [لیکوال: پوهندوی دوکتور سید حسام مل](#)
- د لارو پرو بیبلیي د برېښنایي کتابتون د سپورت او روغتیا د برخې د نورو پر لیکه آثارو لپاره دلته کلیک وکړئ!
- هنر او ادبیات:
- راځئ کیسه ولیکو [نصیر احمد احمدي](#)
- مناجاتونه [نور احمد قرانمل](#)
- د هیلو غوتی [وینا واله: وحیده "آرینزی"](#)
- د ابراهیم ادهم په پلونو (ناول) [لیکوال: عبدالله الهام جمالزی](#)
- منظومې کیسې پښتو لنډۍ او غاړې [لیکوال: څارنوال احمد منگل خان](#)
- د ماشومانو لپاره:
- کوچنی شاهزاده (د ماشومانو لپاره) [ډاکټر عبدالباري](#)
- زما سوي (د ماشومانو لپاره) [مختار احمد احسان](#)
- فټبالر (د ماشومانو لپاره) [مختار احمد احسان](#)
- د برېښنایي کتابتون د هنر او ادبیاتو د برخې د نورو پر لیکه آثارو لپاره دلته کلیک وکړئ!
- تاریخ او سیاست:
- روز شمار واقع افغانستان [تهیه او ترتیب: حمید علمي](#)
- شیر شاه سوري د افغانانو تر منځ د یووالي هڅونکې [ژباړن: استاد قریب الرحمن سعید](#)
- د دیورنډ تړون د حقوقو او سیاست په تسله کېښي [لیکوال: ډاکټر رحمت ربی زیرکیار](#)
- د تاریخ او سیاست د برخې د نورو آثارو لپاره دلته کلیک وکړئ!
- بېلابېل آثار:
- خوندور خواږه [عبدالستار فیضي](#)
- دنړۍ اووه عجایبي [ژباړن: مختار احمد احسان](#)
- د بېلابېل آثار نومې برخې د نورو پر لیکه کتابونو د لوست لپاره دلته کلیک وکړئ!

پای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library